

M. NURMIK

EESTI KEEL

II

EESTI RIIKLIK KIRJASTUS

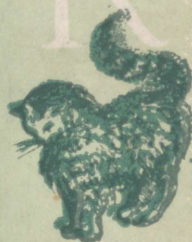
R

O

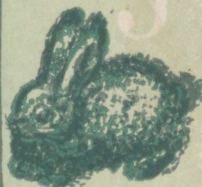
K

T

J

E

H

S

A-18517

M. NURMIK

EESTI KEEL

II

Учебник эстонского языка
для IV класса

505.

EESTI RIIKLIK KIRJASTUS
TALLINN 1950

Kinnitatud Eesti NSV Haridusministeeriumi poolt.

2

Tartu Riikliku Ülikooli
Raamatukogu

8194

ARHIIVKOGU

1.

Jälle koolis.

Tõnul on jälle mapp käes, raamatud, vihikud ja pinal mapis, müts peas ja uued saapad jalas.

Sarmel on ühes käes pruun mapp ja teises lilled. Need viib ta õpetajale.

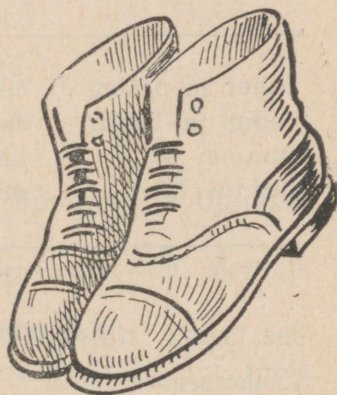
Kas täna on esimene mai? — Ei ole.

Kas täna on esimene september? — Jah, täna on esimene september — esimene koolipäev.

Kooli õppima . . .

Miks nii kiirelt kooli poole
lapsed täna sammuvad?
Pühendavad oma hoole
teenima nad kodumaad.

Peeter tahab masinistiks,
Juho tahab traktoristiks,
Peedu praegu pioneer,
hiljem saab tast insener.

Saapad

Uued sõnad: jälle, uued saapad, ühes käes, pruun, viib, kiirelt (=ruttu), sammuma (=käima, minema), pühendama, teenima, tahtma, hool, kodumaa, masinistiks, traktoristiks, hiljem, tast (=temast).

Vestlus.

1. Kes läheb kooli? — Tõnu läheb kooli.
2. Kas tal on pall käes? — Ei ole.

3. Mis on Tõnul käes? — Tal on mapp käes.
4. Kas ta mapp on pruun? — Ei, ta mapp on must.
5. Kas Salme läheb kooli? — Jah, Salme läheb ka kooli.
6. Mis tal on ühes käes? — Tal on ühes käes mapp.
7. Kas ta mapp on pruun? — Jah, ta mapp on pruun.
8. Mis tal on teises käes? — Tal on teises käes lilled.
9. Kellele ta need lilled viib? — Ta viib lilled õpetajale.
10. Kuhu lapsed täna lähevad?
11. Kuidas nad tahavad õppida?
12. Miks lapsed tahavad hoolega õppida? — Et paremini oma suurt kodumaad teenida.
13. Kelleks Peeter tahab saada?
14. Kelleks Juho tahab saada?
15. Kes on praegu pioneer?
16. Mis tast hiljem saab?

З а д а н и е. Читайте правильно!

paber ja pasun	aken — aknad	Ema õmbleb
vedur ja kahur	hommik — hommikud	nääripuu, aasta
täna on püha	kasukas — kasukad	sööma ja jooma
Jüri ja Tõnu	pähkel — päklikid	rõõmsalt sammuma

Как образуется множественное число.

Единственное число

Множественное число

Nimetav (именит. п.) Omastav (родит. п.) Nimetav (именит. п.)

mis? что?

mille? чего?

mis? что?

Masin

suure **masina** ratas

masina-**d**

Nädal

selle **nädala** päevad

nädala-**d**

Lill

punase **lille** õis

lille-**d**

Sõrm

minu **sõrme** ots

sõrme-**d**

Korv

sinu **korvi** põhi (дно)

korvi-**d**

Püss

selle **püssi** raud (дуло)

püssi-**d**

Hommik

tänase **hommiku** vaikus

hommiku-**d**

(тишина)

Laul

selle **laulu** viis (мотив)

laulu-**d**

2.

Aktus.

See on saal. Me oleme saalis. Kõik õpetajad ja õpilased on saalis.

Siin on laud. Laual on punane lipp. Lipul on sirp ja vasar.

Need on pildid. Ühel seinal ripub Lenini pilt. Teisel seinal ripub seltsimees Stalini pilt. Seltsimees Stalin on meie juht ja õpetaja.

Saalis on aktus. Seal mängib muusika. Õpetaja kõneleb seltsimees Stalini suurest tööst. Õpilased laulavad Nõukogude Liidu hümn.

Uued sõnad: aktus, saal, juht, kõnelema, tööst, hümn.

Küsimused:

1. Kus on õpetajad ja õpilased?	5. Kes on meie juht?
2. Mis on laual? Mis on lipul?	6. Mis on saalis? Mis mängib?
3. Kelle pilt ripub ühel seinal?	7. Kes kõneleb? Kes laulavad?
4. Kelle pilt ripub teisel seinal?	

Seltsimehed.

Me läheme kooli.

Meil on käes vihikud ja raamatud.

Me õpime koolis: me loeme ja kirjutame, joonistame, arvutame ja laulame.

Kooli õues me jookseme ja mängime. Me oleme õpilased.

Me töötame seltsis. Me mängime seltsis. Me oleme seltsimehed.

Küsimused:

1. Kuhu te lähete?	5. Kuidas te töötate?
2. Mis teil käes on?	6. Kuidas te mängite?
3. Mis te koolis teete?	7. Kes te olete?
4. Mis te kooli õues teete?	

Задание. Читайте правильно!

sina ja mina	uued saapad	masinistiks
kana ja kala	ühes käes	traktoristiks
lagi ja põrand	kiirelt sammuma	viima, hiljem
tuli ja vesi	pühendama	jälle, pruun
sõda ja rahu	tahtma, teenima	veebruari, märts

Задание. Прочтите и запомните:

Единственное и множественное число.

Mis ma teen? — Ma loen. Ma kirjutan. Ma laulan.

Mis me teeme? — Me loeme. Me kirjutame. Me laulame.

Mis sa teed? — Sa loed. Sa kirjutad. Sa laulad.

Mis te teete? — Te loete. Te kirjutate. Te laulate.

Mis teeb Väino? — Ta loeb. Ta kirjutab. Ta laulab.

Mis teevad lapsed? — Nad loevad. Nad kirjutavad. Nad laulavad.

Запомните: Окончания настоящего времени

в единственном числе:

во множественном числе:

-n, -d, -b.

-me, -te, -vad.

Упражнение 1. Спишите и подчеркните окончания множественного числа.

Kuhu te lähete? Me läheme kooli. Mis te koolis teete? Koolis me õpime: me loeme ja kirjutame, me joonistame, arvutame ja laulame.

Mis te kooli õues teete? Kooli õues me jookseme ja mängime.

Kuidas te töötate ja mängite? — Me töötame ja mängime kõik seltsis. Mis õpilased teevad? — Nad õpivad: nad loevad ja kirjutavad, nad joonistavad, arvutavad ja laulavad.

Образец:

Me õpime, te loete, nad kirjutavad.

Упражнение 2. Образуйте множественное число.

Trumm — trummid.

Püss —

Tramm —

Klass —

Tool —

Pall —

Kool —

Korv —

3.

Tunnis.

Me istume vaikselt tunnis.

„Väino, ära kõnele, istu vaikselt! Linda, võta raamat ja loe!“

Linda võtab raamatu ja loeb.

„Tõnu, kas sa kuuled, mis ta loeb?“ — „Jah, ma kuulen.“

„Salme, kas sa kuuled, mis ta loeb?“ — „Ei, ma ei kuule, mis ta loeb. Linda loeb tasa, me kuuleme halvasti. Lapsed kuulevad halvasti, mis Linda loeb.“

„Linda, istu, sa loed halvasti, sa loed väga tasa. Väino, tõuse püsti! Võta raamat. Palun, loe. Loe valjusti!“

Väino tõuseb, võtab raamatu ja loeb. Ta loeb valjusti.

„Lapsed, kas te kuulete, mis Väino loeb?“ — „Jah, me kõik kuuleme, mis ta loeb. Väino loeb väga hästi.“

„Väino, sa loed väga hästi. Tänan. Istu!“

Uued sõnad: vaikselt, tunnis, ma kuulen, tasa, väga, valjusti, halvasti, püsti tõusma.

Küsimused:

1. Kuidas te tunnis istute?	5. Kuidas Linda loeb?
2. Kes loeb?	6. Kuidas Väino loeb?
3. Kas Tõnu kuuleb, mis Linda loeb?	7. Kes loeb hästi?
4. Kes ei kuule?	8. Kes loeb halvasti?

З а д а н и е. Читайте правильно!

ma avan	mees — mehed	aktus, saal
ma sulen	sepp — sepad	õpetaja kõneleb
sa pesed	poeg — pojad	tööst, seltsis
isa nimi	kaart — kaardid	hümn, õpilane
ema nimi	sirp — sirbid	lugema, kirjutama

З а д а н и е. Прочтите и запомните.

Ainsus (единственное число)	Mitmus (множественное число)
-----------------------------	------------------------------

ma teenin — ma ei teeni	me teenime — me ei teeni
sa teenid — sa ei teeni	te teenite — te ei teeni
ta teenib — ta ei teeni	nad teenivad — nad ei teeni

teeni! — ära teeni!	teenige! — ärge teenige!
---------------------	--------------------------

У п р а ж н е н и е 1. Допишите и подчеркните окончания.

Ma teeni—, sa ei teeni. Miša kuku—, aga mina ei kuku. Sa kuule—, Rein ei kuule. Mina näe—, aga sina ei näe. Ma kõnele—, te ei kõnele. Poisid mängi—, tüdrukud ei mängi.

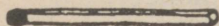
У п р а ж н е н и е 2. Спишите и поставьте вместо точек слова:

tasa, valjusti, hästi, halvasti, pikkamisi, kiiresti, puhtalt.

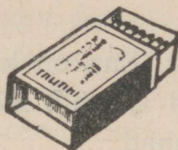
Kirjuta Loe Ära loe Jookse
Söö Õpi Ära õpi

У п р а ж н е н и е 3. Спрягайте по образцу в единственном и множественном числе.

Ma istun vaikselt. Ma kuulen halvasti. Ma loen tasa. Ma kõnelen valjusti.

Tuletikk

Tikutoos

Tuli

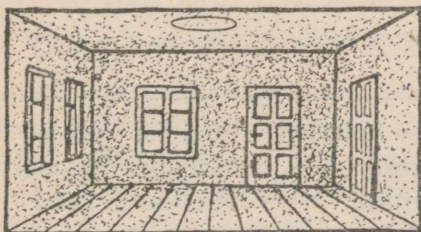
Ma süütan lambi.

Siin on tikutoos. Ma võtan toosist tuletiku. Ma süütan tiku. Tikk põleb.

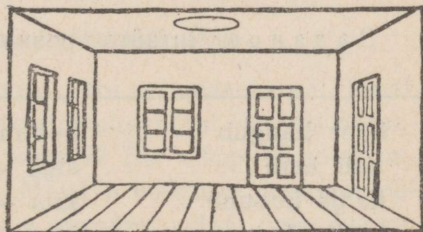
See on tuli. Ära puutu! Tuli põletab.

Tuba on pime. Lamp ei põle. Võta tikutoos! Võta tuletikk! Süüta lamp!

Ma süütan lambi. Lamp põleb. Nüüd tuba on valge.

Tuba on pime.

Tuba on valge.

Uued sõnad: tuletikk, tikutoos, ära puutu, põletama.

Küsimused:

1. Mis sul on?	6. Miks tuba on pime?
2. Mis sa toosist võtad?	7. Mis sa teed?
3. Mille sa süütad? Mis põleb?	8. Mille sa tikuga süütad?
4. Missugune on tuli? (valus)	9. Missugune on tuba nüüd?
5. Mis on pime?	

Kael

Pioneerid.

Enn on tubli poiss.

Ta on pioneer.

Tal on punane lipp käes.

Kaelarätt

Tõnu on ka pioneer. Tal on trumm käes. Tal on punane rätt kaelas. See on pioneeri kaelarätt. Pioneeri kaelarätt on punane.

Tõnu on tubli pioneer. Enn on ka tubli pioneer.

Tõnu ja Enn on head sõbrad. Kõik pioneerid on head sõbrad ja tublid seltsimehed.

Uued sõnad: tubli, kael, kaelarätt, kaelas.

Küsimused:

1. Kes on pioneer?	6. Mis värvi on pioneeri
2. Mis tal käes on?	kaelarätt?
3. Kes on teine pioneer?	7. Milline pioneer on Tõnu?
4. Mis on Ennul käes?	8. Kes on head sõbrad ja tub-
5. Mis tal kaelas on?	lid seltsimehed?

Задание. Читайте правильно!

koer haugub	hobune — hobused	tunnis, vaikselt
hall hani	siga — sead	kuulen, valjusti
haige hobune	kits — kitsed	halvasti, hästi
haljas heinamaa	lehm — lehmad	väga, tasa
homme hommikul	kukk — kuked	tõuse püsti
hästi, halvasti	tund — tunnid	loe, kuule, võta!

Образование множественного числа.

Единственное число.

Множественное число.

Mis see on?

Mille?

Mis need on?

Toos.

Võtan toosi.

Toosi-d.

Lamp.

Panen lambi.

Lambi-d.

Tikk.

Süütan tiku.

Tiku-d.

Nukk.

Võtan nuku.

Nuku-d.

Упражнение 1. Напишите в падеже omastav.

Ma annan sulle (õun, sai, vasar, pasun, lill, pilt, kapp, tool, püss, pall, pinal, trumm, korv, lennuk, vedur, lipp).

Образец: Ma annan sulle õuna.

Упражнение 2. Ответьте письменно.

1. Kes need on?
2. Kes läheb ees? Kes läheb järel?
3. Mis on Ennul ühes käes? teises käes?

4. Mis on Reinul käes?

Enn ja Rein.

Упражнение 3. Напишите.

Mul on tikutoos. Mu tikutoos on tühi. Palun, anna mulle üks tikk! Tänan. Mu lamp ei põle. Ma süütan tiku. Tikuga süütan lambi. Lamp põleb. Tuba oli pime. Nüüd on tuba valge.

Упражнение 4. Переведите на эстонский язык.

Куда вы идёте? Мы идём на урок. Что вы делаете на уроке? Мы читаем и пишем на уроке. Читайте, пожалуйста! Что вы делаете? Я встаю и читаю. Кто встаёт и читает? Вы говорите по-эстонски? Да, мы говорим по-эстонски. Мама и бабушка говорят по-эстонски. Встань и читай! Встаньте и читайте! Дай, пожалуйста, мел! Спасибо. Вера, не говори на уроке!

5.

Pioneerid lähevad paraadile.

Tõnu, Enn, Väino, Juku ja Miku seisavad kooli õues.
See on pioneerisalk.

Tõnul on lipp ja Ennul trumm. Aga Väinol on pasun.
Enn lööb trummi ja Väino puhub pasunat.

Tõnu on salga juht. Tal on lipp käes. Ta marsib kõige ees.

Pioneerid lähevad paraadile.

Uued sõnad: paraadile, salk, kõige ees, trummi lööma, pasunat puhuma, marssima.

Küsimused:

1. Kus seisavad pioneerid?
2. Mis on Tõnul?
3. Mis on Ennul?
4. Mis on Väinol?
5. Kes marsib kõige ees?
6. Kes on salga juht?
7. Kuhu pioneerid lähevad?

Lind lendab (kuhu?) oksale.

Siin on puu. See on oks. See on pesa. See on lind. Lind lendab oksale. Seal on pesa. Lind tahab pesale istuda.

Kuhu lendab lind? —

Oksale.

Kuhu ta tahab istuda? — Pesale.

Kuhu lähevad pioneerid? — Paraadile.

Kellele õpetaja annab pasuna? —

Pioneerile.

Kellele Linda annab pliiatsi? — Emale.

Millele poiss paneb puhta paberi? — Raamatule.

Kuhu Linda ja Salme istuvad? — Kelgule.

Упражнение 1. Спишите статью «Lind lendab oksale» и подчеркните окончание **-le**.

Упражнение 2. Спишите и подчеркните окончание **-le**.

Pane vihik (kuhu?) aknale! Pane pliiats raamatule! Pane nuga lauale! Pane paber toolile! Koputa uksele! Ära mine vedurile! Ma annan (kellele?) onule õuna. Tõnu annab emale kala. Poeg annab isale raamatu. Poiss paneb (millele?) raamatule puhta paberi.

З а п о м н и: Слово с окончанием **-le** отвечает на вопросы:
kellele? (кому?), millele? (чему?), kuhu (куда?).

tibu, tuba
maga, aga
sõda, lagi
nuga, viga

tõusel tõuske!
kõnele! kõnelge!
sammu! sammuge!
teeni! teenige!

tuletikk, tikutoos
kael, kaelas
kaelarätt, tubli
ära puutu!

Упражнение 3. Переведите на русский язык.

Tõnu on minu sõber. Onu ja tädi on nende sugulased. Kõik lapsed on koolis. Vanaema on alati kodus. Lind on pesal. Kus lapsed päeval õpivad? Mis paistab öösel? Sohva on nurgas. Meil ei ole enam ühtegi õuna. Taevas on hall.

Упражнение 4. Kelle pea?

Образец: Kana pea, kala pea...

Упражнение 5. Переведите.

Вы хорошо слышите? Это хорошо. А Вера слышит плохо. Это плохо. Прошу встать! Сядь! Читайте громко! Борис читает очень громко. Где вы? Мы на уроке. Куда ты идёшь? Я иду на урок. Они идут в класс. Учитель в классе.

Merel.

Hõljuvalt

mf
Hol - la - hii, hol - la - haa,
me - rel to - re lii - ku - da,
mp
lai - nel sii - a, sin - na jõu - da,
ü - les - se ja al - la sõu - da.
mf
Hol - la, hol - la, hol - la hopp,
hol - la hii - a haa!

Holla-hii, holla-haa, merel tore liikuda,
lainel siia, sinna jõuda, ülesse ja alla sõuda.
Holla, holla, holla hopp, holla hiia haa!

Heia-hii, heia-haa, lainel tore kiikuda.
Heidan ankru sügavale, hiivan jälle laevalaele.
Heia, heia, heia hopp, heia, heia haa!

liikuma двигаться
 merel tore liikuda хорошо
 ехать на море
 laine волна
 siia сюда; sinna туда
 jõuda = sõita
 ülesse = üles вверх
 alla вниз

sõuda грести
 kiikuda качаться
 ankur (ankru) якорь
 heidan брошу
 sügavale глубоко.
 hiivan вытащу (якорь)
 laevalaele на палубу

Küsimused:

1. Kus sõidab meremees?
2. Millel ta sõidab?
3. Kus on tore kiikuda?
4. Kuhu madrus heidab ankru?
5. Kuhu ta ankru hiivab?

З а д а н и е. Читайте правильно!

haige	õun	Ulo	trummi lööma
halvasti	sõrm	üheksa	pasunat puhuma
heiskama	sõdur	tüdruk	marssima, salk
heliseb	võit	püha	kõige ees, paraadile

Lind istub (kus?) oksal.

Lind istub oksal.

„Laula, lind, mulle ilus laul!“

Lind laulab. Poiss kuulab.

Linnu laul on ilus.

Vestlus.

Kes istub oksal?

Kes laulab? Kes kuulab?

Kus ripub pilt? — Pilt ripub seinal.

Kus istub lind? — Lind istub oksal.

Kus on isa? — Isa on merel.

Kellel on kümme tibu? — Kanal

Millel on neli nurka? — Laual

Упражнение 1. Спишите и подчеркните окончание **-l**.

Pane nuga (kuhu?) aknale! Pane raamat lauale! Pane vihik raamatule! Pane pink põrandale! Mine laevale! Sõida merele! Hiiva ankur laevalaele! — Nuga on (kus?) aknal. Raamat on laual. Vihik on raamatul. Pink on põrandal. Kaart ripub seinal. Madrus on laeval. Meremees sõidab merel. Ankur on laevalael. Isal (kellel?) on täna vaba päev.

Vennal on uus palitu. Laual (millel?) on neli jalga, raamatul — neli nurka.

Запомни: Слово с окончанием **-l** отвечает на вопросы kellel? (у кого?), millel? (у чего?), kus? (где?).

Упражнение 2. Допишите и подчеркните окончание **-l**.

Kes? кто?	Kelle oma? чей? чья? чьё?	Kellel on? у кого (есть)?
koer		
lehm		

Mis? что?	Mille? чего?	Millel? у чего?
pinal		
pliiats		
loosung		

Упражнение 3. Переведите на русский язык.

Mul on õun, aga sul ei ole. Ma annan sulle poole õuna. Kellel on pall ja pasun? Tal on täna raske päev. Koolis me töötame ja mängime seltsis. Homme me võimleme õues. Ma puhun pasunat. Sa lööd trummi. Laisk ja virk. Võta raha, osta ajaleht.

Упражнение 4. Переведите на эстонский язык.

Где вы живёте (elate)? Я живу в Нымме. Вы здесь живёте? Нет, я не живу здесь, я живу там. Товарищ Семёнов здесь живёт? Нет, он не живёт здесь. Дайте мне, пожалуйста, его адрес! Где брат Веры? Её брат дома. Её отец и мать тоже дома. Где дедушка Бориса? Его дедушка ещё в банке. Это твоё перо? Да, это моё перо.

Vedur ja rong.

Tõnu: Isa, mis paneb rongi liikuma?

Isa: Vedur.

Tõnu: Aga mis paneb veduri rattad käima?

Isa: Aur.

Tõnu: Ja kust tuleb aur?

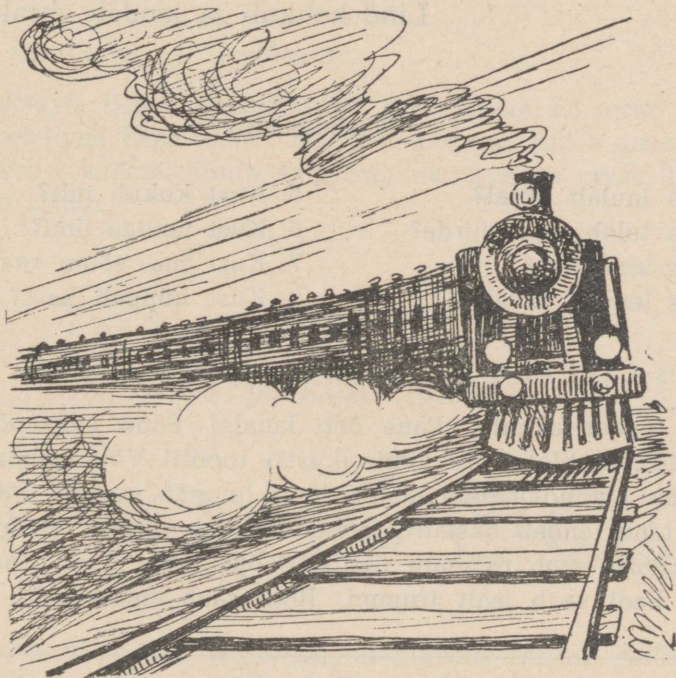
Isa: Aur tuleb aurukatlast.

Tõnu: Aga kuidas aurukatel seda auru teeb?

Isa: Aurukatlas on vesi. Kütja teeb aurukatla alla tule ja tuli muudab aurukatlas vee auruks.

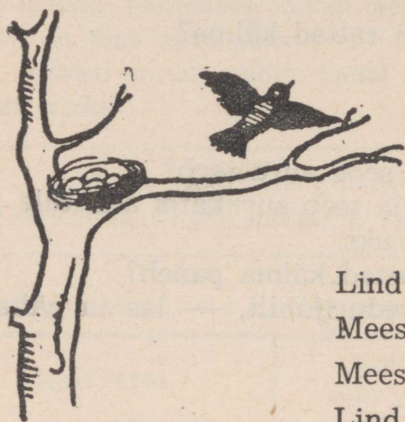
Tõnu: Kuidas aur veduri rattad käima paneb?

Isa: Noh, seda mine küsi vedurijuhilt, — las ta näitab sulle.

Uued sõnad: rong, aur, aurukatel, muutma (muudan), liikuma, paneb käima (= liikuma), kust, kütja.

aitäh	töö	ma tahan	laine	kiikuma
täna väga	söö	sa sammud	üles	ankur
väike käsi	köök	ta teenib	alla	sügavale

Lind lendab (kust?)
oksalt.

Lind laulab oksal.

Mees tuleb.

Mees läheb puu juurde.

Lind kohkub ja lendab oksalt.

Küsimused:

1. Kes laulab oksal?	5. Kust kukub pilt?
2. Kes tuleb puu juurde?	6. Kust lendab lind?
3. Mis lind teeb?	7. Kust ma võtan raamatu?
4. Kes lendab oksalt?	8. Kust hüppab kass?

У п р а ж н е н и е 1. Спишите и подчеркните окончание **-lt**.

Pane paber aknale! Pane õun lauale! Pane vaip põrandale!
Pane vihik toolile! Võta vihik (kust?) toolilt! Võta paber aknalt!
Võta pink põrandalt, õun laualt! Kass hüppab voodilt. Pilt kukub
seinalt. Lind lendab oksalt. Meremees tuleb merelt. Madrus tuleb
laevalt. Poiss saab raamatu (kellelt?) õpetajalt. Tõnu saab onult
pasuna. Eedi saab isalt trummi. Juku saab emalt palli.

З а п о м н и! Слово с окончанием **-lt** отвечает на вопросы:
kellelt? (от кого?), millelt (с чего?), kust? (откуда?).

Упражнение 2. Допишите и подчеркните окончания **-le**, **-l** и **-lt**.

Kes? кто?	-le (дательный) Kellele annan? кому?	-l Kellel on? у кого?	-lt Kellelt küsin? от кого?
Pioneer	Pioneeri- <u>le</u>	Pioneeri- <u>l</u>	Pioneeri- <u>lt</u>
Sõdur			
Direktor			
Laps			
Tüdruk			

Упражнение 3. Напишите в единственном числе.

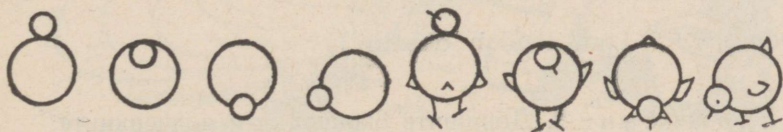
Väikesed aknad. Pimedad ööd. Säravad tähed. Suured juhid.
Head sõbrad. Soojad ahjud. Hallid hiired. Soolased kalad. Pikad
pliatsid. Maiad poisid. Suured summad. Rasked tööd. Kõrged
puud. Madalad majad. Magusad marjad.

Упражнение 4. Переведите.

Здравствуй, Вера! Здравствуйте, дети! Пиши на доске! Пишите
на бумаге! Куда Вера идёт? Она идёт к доске. Кто в классе? Учи-
тель и дети в классе. Книга на столе, портфель на стуле. В классе
тихо. Все пишут.

8.

Kana ja kümme tibu.

Kana istub pesal. Kana all on kümme muna. Krõks! Üks
muna läheb katki ja väike kollane tibu hüppab sealt välja.
Ta ütleb:

„Tere! Siin ma olen!“

Kana all on veel ainult muna.

Krõks! Teine tibu hüppab välja ja ütleb: „Siin ma olen!“
— Mitu muna on nüüd veel kanal? muna.

Krõks! Krõks! Krõks! Mitu muna on nüüd kana all?
. . . . muna. Ja mitu tibu tal on? tibu.

Krõks! Krõks! Krõks! Krõks! Mitu tibu on kanal nüüd?
. . . . tibu. Ja mitu muna on kanal veel? muna.

З а д а н и е. Читайте правильно!

kana, muna siga, viga mõni asi	ma avan ma sulen ta põgeneb	rong aur aurukatel	kütja muutma kust	kohkuma paneб liikuma paneб käima
--------------------------------------	-----------------------------------	--------------------------	-------------------------	---

З а д а н и е. Прочтите и запомните:

Kes? кто?	-le Kellele (annan)? даю кому?	-l Kellel (on)? у кого есть?	-lt Kellelt (saan)? получу от кого?
isa	isa-le	isa-l	isa-lt
ema	ema-le	ema-l	ema-lt
kana	kana-le	kana-l	kana-lt
kala	kala-le	kala-l	kala-lt
tibu	tibu-le	tibu-l	tibu-lt

У п р а ж н е н и е 1. Допишите окончания и подчеркните.

Lind lendab (kuhu?) oksa—, istub (kus?) oksa—, lendab (kust?) oksa—. Ma panen pildi (kuhu?) seina—. Pilt ripub (kus?) seina—. Pilt kukub (kust?) seina—. Kass hüppab (kuhu?) tooli—, istub (kus?) tooli—, hüppab (kust?) tooli—.

Образец: Lind lendab oksale...

У п р а ж н е н и е 2. Допишите окончания и подчеркните.

Poiss istu— pingil. Ma kuku—. Sa raiu—. Ema võta— lapse. Kas sa lähe— täna kooli? Mees lähe— puu juurde. Kas ma pane— raamatu lauale? Lind laula—. Poiss kuula—. Kes kõnni— õues? Kus ta seisa—? Ta taha— oksale istuda. Sa müü—, ma osta—. Kuhu sa sõida—? Ma sõida— kooli. Noh, me sõida— siis ühes. Ma sõida— apteeki.

Упражнение 3. Напишите вместо черточек:

ma, sa, ta, me, te, nad.

— viskan palli õele. — küsime, — vastate. — söidavad ja laulavad. Hilja, kas — mängid? Ei, — õpin. — loeb ja kirjutab. — läheme täna metsa marjule. — võtan toosist tuletiku. Kas — lähete õhtul klubisse? — annab ühe rubla. — istume, — seisate, — laulavad.

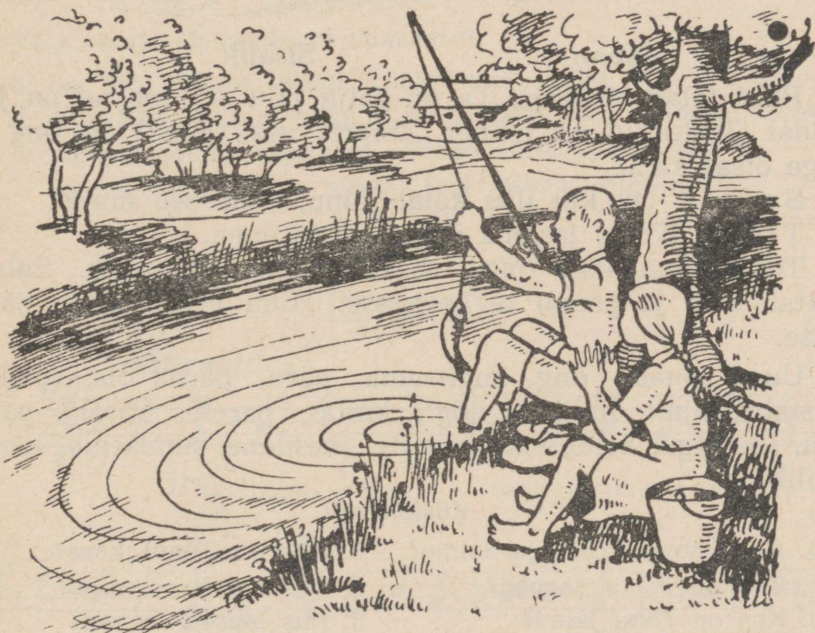
Задание. Произнесите правильно.

õ: tõsi, õde, võta õun, lõika, sõrm, sõda, sõdur, võit. Sõidab, sõidab sõjamees, sõidab sõtta kõige ees!

ä: aitäh, tädi, tänan väga, rongkäik, täht, mägi, väike käsi.

9.

Tõnu ja Salme õngitsevad.

Suvi. Päike paistab soojalt. Siin lendab liblikas. Seal laulab lind. Mesilane lendab ja sumiseb. Jõgi voolab. Jõe ääres hüppab konn ja rohus jookseb väike roheline sisalik.

Need on jõe kaldad. See on parem kallas ja see on vasak kallas. Jõe taga on maja ja maja ümber on aed.

Jõe paremal kaldal kasvab pärn. Pärn õitseb. Mesilased sumisevad pärna õites.

Pärna all istuvad poiss Tõnu ja tüdruk Salme.

Õng

Liblikas

Mesilane

Konn

Sisalik

Poisi jalad on vees. Ta on palja jalu. Ta saapad on jõe kaldal. Tüdrukul on ämber, ämbris vesi. Poisil on õng ja õnge otsas kala.

Salme: Oi, kui ilus kala! Tõnu, anna see mulle!

Tõnu: Kohe, las ma vaatan teda enne.

Tõnu võtab kala õnge otsast ja annab Salmele. Salme vaatab kala ja paneb ta ämbrisse. Tõnu viskab õnge jälle vette.

Uued sõnad: õng, õngitsema, pärn, pärna õis, (päike) paistab soojalt, liblikas, jõgi, kallas, parem, vasak, palja jalu, jõe taga, kohe, viskab vette, mesilane, sumisema, konn, sisalik.

Küsimused:

1. Kus istuvad Tõnu ja Salme?	6. Mis on Tõnul käes?
2. Kus on Tõnu saapad?	7. Mis on õnge otsas?
3. Kus on Tõnu jalad?	8. Mis lapsed teevad?
4. Mis on Salmel?	9. Kellele Tõnu annab kala?
5. Mis on Salmel ämbris?	10. Kuhu Salme paneb kala?

Упражнение I. Допишите и подчеркните окончания.

Me istu— Salmega jõe kaldal. Mul on õng, Salmel on ämber. Me õngitse—. Ma võta— saapad jalast ja pane— kaldale. Mu

saapad on kaldal. Ma pane— jalad vette. Mu jalad on vees. Jõe-
 vesi on soe. Kala hakka— õnge otsa. Ma võta— kala õnge otsast
 ja anna— Salmele.

У п р а ж н е н и е 2. Допишите по образцу.

Настоящее время

I лицо	II лицо	III лицо
Ma hüüan.	Sa hüüad.	Ta hüüab.
Ma alga	Sa	Ta
Ma õngitse		
Ma vaata		
Ma võta		

У п р а ж н е н и е 3. Переведите на эстонский язык.

У меня рыба на удочке (õnge otsas). Я беру рыбу с удочки
 (õnge otsast) и даю тебе. Ты кладёшь рыбу в ведро (ämbrisse).
 Рыба в ведре. Дома я возьму рыбу из ведра и дам маме.

З а д а н и е. Произнесите правильно.

ö: öö, töö, tööline, öösel, köök, söök, köha, söö, ära löö.

ü: Ülo, Külli, tütar, tüüp, tüdruk, püha, üks, üheksa, kümme.

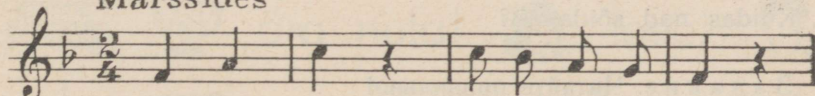
õ: Sõidab, sõidab sõjamees, sõidab sõtta kõige ees!

Sõjamees tõi suure võidu, tegi vahva sõjasõidu.

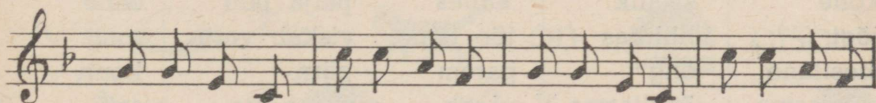
10.

Ratsasõit.

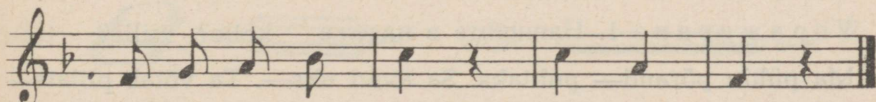
Marssides

Üks, kaks, kolm, lendab tuhk ja tolm!

Meie sõit käib tuhatnelja trepist al-la, õvest välja,

na-gu tuhk ja tolm, üks, kaks, kolm!

Üks, kaks, kolm,
lendab tuhk ja tolm!
Meie sõit käib tuhatnelja
trepist alla, õuest välja,
nagu tuhk ja tolm,
üks, kaks, kolm!

1000

Tuhat

Üks, kaks, kolm,
lendab tuhk ja tolm!
Läbi laane, läbi luha,
marjamaale metsa taha,
nagu tuhk ja tolm,
üks, kaks, kolm!

ratsasõit (-sõidu) верховая езда
hobune sõidab nelja лошадь
едет галопом
tuhatnelja бешеным галопом
trepp (trep) лестница
tuhk ja tolm пепел и пыль

nagu tuhk ja tolm так что
пыль летит
läbi laane = läbi suure metsa
läbi luha = läbi vesiheinamaa
marjamaale — sinna (туда),
kus kasvab palju marju
metsa taha за лес

Küsimused:

1. Kes sõidavad?
2. Kust nad välja sõidavad?
3. Kuidas nad sõidavad?
4. Kust nad läbi sõidavad?
5. Kuhu nad sõidavad?

З а д а н и е. Читайте правильно!

kohe	sisalik	kallas	palja jalu	enne
jõgi	liblikas	jõe taga	viskab vette	rong
mesilane	õng	parem	pärn	konn
sumisema	õngitsema	vasak	pärna õis	aur

У п р а ж н е н и е 1. Напишите в падеже kelle? mille?

Ma pühin põrand— puhtaks. Sa avad uks—. Ta võtab pliiats—
ja paber—, raamat— ja vihik—. Laps võtab nuk—. Ema annab

mulle lamb—, tik— ja tikutoos—. Lehm— jalad. Koer— saba.
 Kass— pea. Laps— käed. Tüdruk— silmad. Pioneer— pasun.
 Sõdur— sinel.

У п р а ж н е н и е 2. Напишите в единственном числе.

Lilled ja linnud, päevad ja tunnid, tikud ja toosid, trepid,
 õnged, rongid, jõed, lained ja ankrud.

У п р а ж н е н и е 3. Спишите стихотворение и выучите наизусть.

У п р а ж н е н и е 4. Переведите.

Моя мать встаёт рано. Вы тоже рано встаёте? Нет, я встаю
 поздно. Завтрак на столе. Пожалуйста, иди завтракать! Нина и
 Миша идут завтракать. Что на столе? Завтрак на столе. Цветы
 тоже на столе. Миша, где твоя тарелка?

У п р а ж н е н и е 5. Читайте громко!

sõidab. Veduri . Suur .

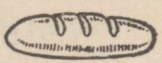
vaike .

tulistab. .

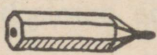
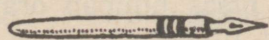
Tänaval on . Suur .

ja . ära nuta! loeb. .

kirjutab. on kollane. muneb

suure . Kas on otsas?

Kas on all? Kas see on .

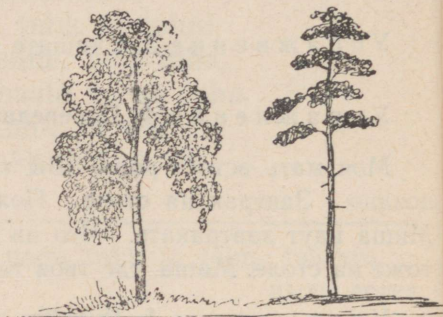
või , või ?

У п р а ж н е н и е 6. Спишите упражнение 5.

Metsas.

Tamm

Kask

Mänd

Vaher

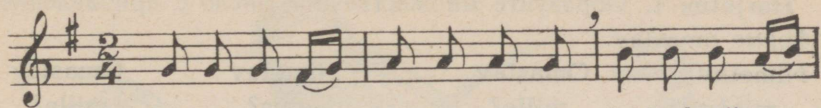
Seen

Suvel me käime metsas. Seal on hea. Siin kasvab mänd. Seal kasvab kuusk, seal kask, pärn, vaher ja tamm.

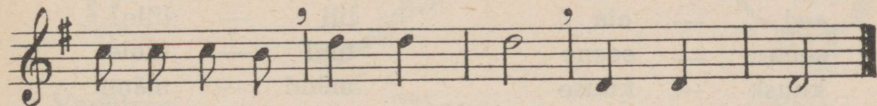
Näe, puu all kasvab seen, ja mari punetab rohu sees.

Siin hüppab konn. Seal jookseb sisalik. Seal kukub kägu. Puu otsas hüppab orav. Mesilane sumiseb. Liblikas lendab lillelt lillele.

Suvel on hea metsas olla. Tuul puhub. Mets kohiseb. Päike paistab. Linnud laulavad.

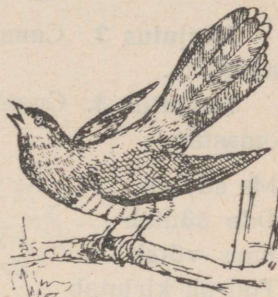

Ai-a ta-ga haljas metsas kukub kä-gu

kuuse ot-sas; ku-ku - lind kut-sub mind.

Aia taga haljas metsas
kukub kägu kuuse otsas;
kukulind kutsub mind.

Mõistatus. Mis lind hüüab oma nime?

Uued sõnad: mänd, kask, vaher, tamm, näe, seen, pune-tama, kägu kukub, tuul puhub, kohiseb, haljas, kutsub, hüüab.

Küsimused:

1. Kus te suvel käite?	8. Kes sumiseb? Mis mesilane teeb?
2. Missugused puud kasvavad metsas?	9. Kes lendab lillelt lillele?
3. Mis kasvab puu all?	10. Mis puhub?
4. Mis punetab rohus?	11. Mis kohiseb?
5. Kes hüppab?	12. Kes laulavad?
6. Kes jookseb rohus?	13. Kus on suvel hea olla?
7. Kes hüppab puu otsas?	

Ulesanne. Lugege õieti!

hea	homme	kallas — kaldad	ratsanik
heinamaa	huvitav	õng — õnged	tuhatnelja
heledasti	hää	trepp — trepid	metsa taha
helisema	hüvasti	liblikas — liblikad	tuhk ja tolmu

Harjutus 1. Образуйте множественное число с прибавлением **-d** к форме **omastav**.

Nimetav		Omastav		Nimetav		Omastav
mis?		mille?		mis?		mille?
mets	—	metsa		kask	—	kase
aed	—	aia		lill	—	lille
seen	—	seene		tuul	—	tuule
kuusk	—	kuuse		mänd	—	männi
tamm	—	tamme		lind	—	linnu

Näidis: Metsad, aiad...

Harjutus 2. Спишите стихотворение «Kukulind» и выучите наизусть.

Harjutus 3. Спишите. На пунктире вставьте слова в падеже **omastav**.

Ma süütan	küünal.
Õde süütab	lamp.
Ema võtab	ämber ja tass.
Tüdruk kirjutab	kiri.
Õpetaja annab mulle	sulg, tint, sulle ja pliiats.
Tädi toob	pasun ja pildiraamat.

Ulesanne. Произнесите **h** в начале слова.

Hall, haljas, haige, hakkab, halvasti, hammas — hambad, hani, helesinine, härm, hea hein, hele hääl.

12.

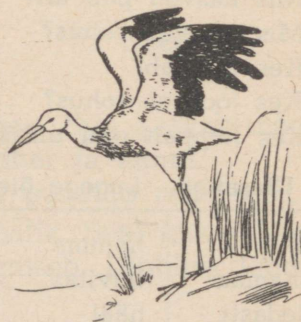
Linnud lendavad ära.

Vares

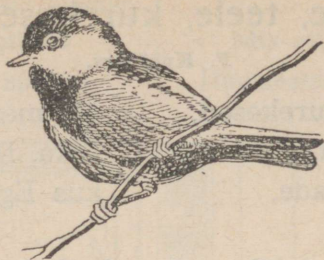
Harakas

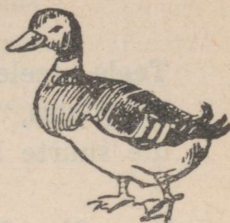
Kurg

Varblane

Tihane

Part

Vihm

Leht

Tuleb sügis. Taevas on pilves. Sajab vihma. Puhub külma tuul ja raputab lehed puudelt maha. Linnud lendavad ära. Nad lendavad lõunasse, seal on soe.

Lendab kuldnokk. Lendab pääsuke. Lendab kägu. Lendavad kured. Lendavad luiged. Lendavad metspardid ja mets-haned.

Kured lendavad ja hüüavad: „Kluu-kluu!“

Pardid lendavad ja hüüavad: „Prääk-prääk!“

Kõik linnud ei lenda ära. Mõned jäävad talveks siia. Varblane jääb siia. Tihane jääb siia. Vares ja harakas jäävad ka siia.

Uued sõnad: ära, pilv, vihm, leht, kurg, luik, part, varblane, tihane, vares, harakas, tee, teele, raputama, jäävad talveks siia.

Teele, teele, kurekesed ...

F. Kuhlbars.

Teele, teele, kurekesed, üle mere ka!
üle metsa, maa, Ikka, ikka lõuna poole,
üle suurte linnade, kus Egiptimaa!

Vanasõna. Haned lähevad — hallad käivad; kured lähevad — külmad tulevad; luigid lähevad — lumi tuleb.

Uued sõnad: teele, üle metsa, lõuna poole, hallad.

Küsimused:

1. Missugune on taevas sügisel?
2. Mis sajab?
3. Mis tuul teeb?
4. Kes lendavad ära?
5. Kuhu linnud lendavad?
6. Miks nad lõunasse lendavad?
7. Missugused linnud lendavad meilt ära?
8. Kuidas kured hüüavad?
9. Kuidas pardid hüüavad?
10. Missugused linnud jäävad talveks siia?
11. Utle vanasõna! Millal lähevad haned? millal kured? millal luigid?

Ulesanne. Lugege õieti!

kägu	kohisema	seen	kutsuma	kiikuge!
vaher	mänd	tuul	hüüdma	sammuge!
punetama	kask	kukulind	kukkuma	teenige!
puhuma	tamm	haljas	õngitsema	õppige!

Harjutus 1. Допишите.

Sügisel kured ja luigid lenda— ära. Vares ei lenda ära. Pääsuke lenda— ära. Ka metshaned ja metspardid lenda— sügisel meilt ära. Aga tihane ja varblane ei lenda ära. Kas kägu ja kuldnokk lenda— ära? Kas harakas lenda— ära?

Harjutus 2. Kirjutage luuletus ära ja õppige pähe.

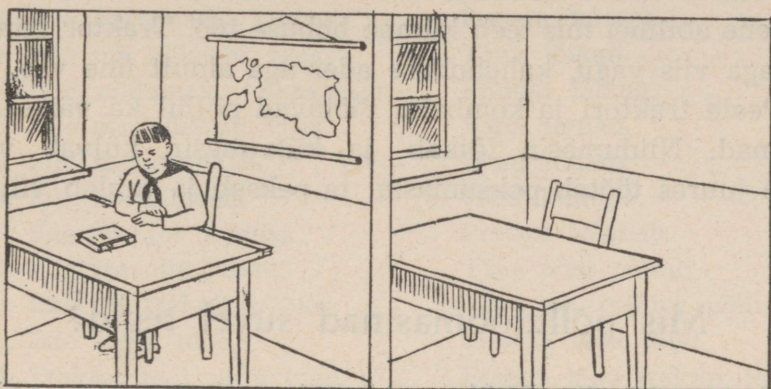
Ulesanne. Loe ja pea meeles!

Mis on pildil?

Настоящее время

Mis oli pildil?

Прошедшее время

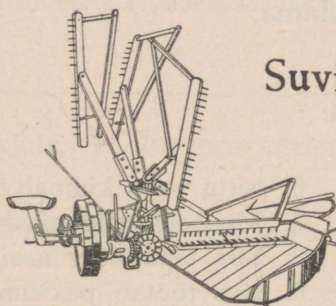

Raamat on laual.
Poiss istub toolil.
Kaart ripub seinal.

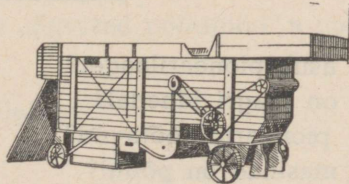
Raamat oli laual.
Poiss istus toolil.
Kaart rippus seinal.

13.

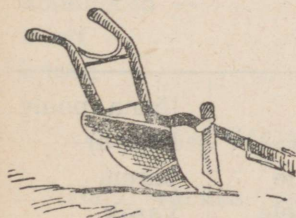
Suvised põllutööd.

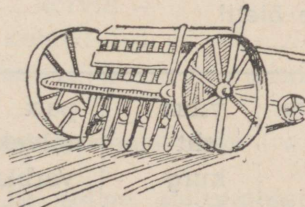
Niidumasin

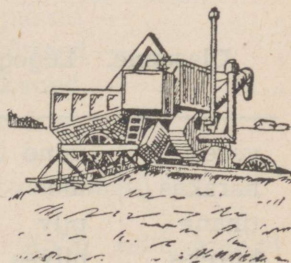
Peksumasin

Ader

Külvimasin

Kombain

Vääna jõe ääres on pioneerilaager. Suvel oleme laagris. Meie laagri lähedal on Uue Elu kolhoos. Me töötame sageli kolhoosi põldudel.

Seal töötavad masinad. Seal on traktor — kolhoosniku esimene abiline, mis teeb kümne hobuse töö. Traktor künnab korraga viis vagu, kahehobuse ader aga ainult ühe vao.

Peale traktori ja kombaini töötavad põllul ka väiksemad masinad. Niidumasin lõikab ja külvimasin külvab vilja. Rehe juures töötab peksumasin: ta peksab ja tuulab vilja.

Mis põllutöömasinad suvel tegid?

Traktor kündis. Niidumasin lõikas. Külvimasin külvas. Peksumasin peksis ja tuulas vilja.

Uued sõnad: lähedal, elu, sageli, abiline, korraga, vagu, ader, niidumasin, külvimasin, peksumasin, rehi, kündma, lõikama, külvama, peksma, tuulama.

Küsimused:

1. Kus asub pioneerilaager?
2. Mis on laagri lähedal?
3. Kus pioneerid töötavad?
4. Mis masinad on põllul?
5. Mis masin teeb kümne hobuse töö?
6. Mitu vagu künnab traktor?
7. Mis teeb niidumasin?
8. Mis teeb külvimasin?
9. Kus töötab peksumasin?
10. Mis teeb peksumasin?

Ulesanne. Lugege õieti!

vares	mine ära	vihm	part	lõuna poole
harakas	üle	leht	talveks	hall(-a)
tihane	pilv	kurg	varblane	parem
kureke	pilves	luik	tee, teele	vasak

Ulesanne. Сравните прошедшее и настоящее время.

Прошедшее время (minevik).

Настоящее время (olevik).

1. Eile ma külvasin.	Täna külvan.
2. Eile külvimasin külvas.	Praegu külvab.
3. Eile ma lõikasin vilja.	Täna lõikan.
4. Eile niidumasin lõikas vilja.	Praegu lõikab.
5. Eile ma tuulasin vilja.	Täna tuulan.
6. Eile masin tuulas.	Täna tuulab.
7. Eile ma kündsin.	Täna künnan.
8. Eile traktor kündis.	Praegu künnab.
9. Eile ma olin põllul.	Täna olen põllul.
10. Eile oli traktor põllul.	Täna on traktor põllul.
11. Eile tegin tööd.	Praegu teen tööd.
12. Traktor tegi palju tööd.	Praegu teeb traktor tööd.
13. Eile ma sõin ja jõin.	Täna söön ja joon.
14. Ta sõi ja jõi.	Praegu ta sööb ja joob.

Pea meeles: Признаки прошедшего времени
si (s) или **i**.

Harjutus 1. Прочтите статью „Suvised põllutööd“ в прошедшем времени:

Vääna jõe ääres oli pioneerilaager...

Harjutus 2. Образуйте из множественного числа единственное.

Masinad — masin, laulud —, püssid —,
hommikud —, korvid —, sõrmed —,
lilled —, kalgud —, kuued —,
kitsed —, metsad —, nokad —

Ulesanne. Hääldage peenendusega (со смягчением).

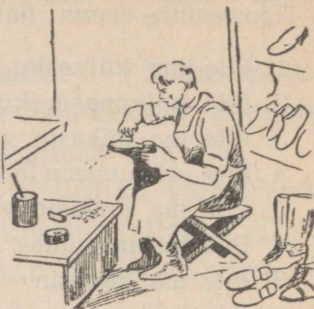
Hal'l, val'mis, kal'lis, sel'ge, sel'tsimees; An'ni sal'l, Man'nikas's, Vol'li püs's; sul'g, pot't, pos't, tan'tsima.

Sukad

Kingad

Kingsepp

Sukad ja kingad.

Aha ai, aha pai,
kust see laps need sukad sai?
Ema kodus päeva kaks,
sukk nüüd soe, pehme, paks —
aha ai, aha pai,
nii see laps need sukad sai!

Aha ai, aha pai,
kust see laps need kingad sai?
Kingsepp vasaraga lõi
kop-kop-kop ja koju tõi —
aha ai, aha pai,
nii see laps need kingad sai!

Tipa tapp, tipa tapp,
siia-sinna kipp ja kapp
käib me laps ja laulu lööb,
võid ja leiba peale sööb —
aha ai, aha pai,
sest nii lõbus olek sai.

lööb laulu — laulab; lõbus olek — весёлое настроение
aha ai, aha pai — баю, баюшки

Uued sõnad: kuduma, saama, lööma, tooma; kingsepp, pehme, paks, koju.

Küsimused:

1. Mis ema lapsele kodus?	5. Millega ta kingad tegi?
2. Mitu päeva ta kodus?	6. Kes on rõõmus?
3. Missugune on sukk?	7. Mis laps teeb?
4. Kes tegi lapsele kingad?	

Ülesanne. Lugege õieti!

vagu	elu	suvine	kündma	niidumasin
ader	lähedal	korraga	külvama	peksma
masin	sageli	ainult	külvimasin	peksumasin
rehi	abiline	peale	niitma	tuulama

Harjutus 1. Спишите стихотворение и выучите наизусть.

Harjutus 2. Образуйте из множественного числа единственное.

lilled — lill	kuused —
tuuled —	tammed —
männid —	konnad —
linnud —	aiad —
kased —	metsad —

Ülesanne. Võrrelge (сравните) olevikku ja minevikku.

Olevik.	Ma saan,	söön,	löön,	toon,	teen.
	Ta saab,	sööb,	lööb,	toob,	teeb.
Minevik.	Ma sain,	sõin,	lõin,	tõin,	tegin.
	Ta sai,	sõi,	lõi,	tõi,	tegi.

Harjutus 2. Tõlkige eesti keelde.

Вера умеет читать, писать и говорить по-эстонски. Что вы делаете? Мы пишем. Они пишут хорошо. Они не работают, они играют. Где вы играете? Мы играем в парке. Они играют в школе? Нет, они не играют в школе, они играют дома. Вы говорите по-английски (inglise keelt)? Нет, я не говорю по-английски, я говорю по-эстонски.

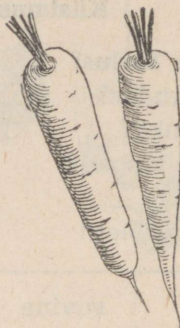
Sügisel aias.

Kartul

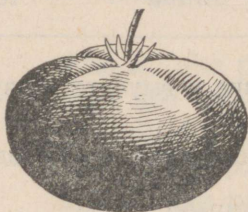
Kapsas

Porgand

Salat

Tomat

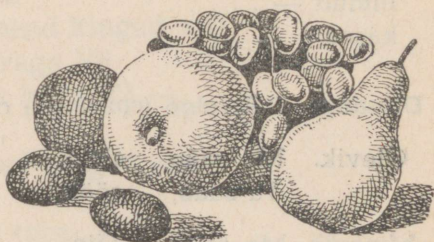
Kurk

Ploom

Pirn

Puuveli

Saabus sügis. Aias olid õunad, pirnid, ploomid ja teised puuviljad juba küpsed. Ka vili oli põllul küps. Köögivilja-aias ootasid koristamist köögiviljad: kurgid, tomatid, porgandid, kapsad, kaalikad ja kartulid.

Kõigil on palju tööd. Kõik viljad tuleb aegsasti ära koristada. Lapsed olid vanematele abiks. Eriti hoolsalt töö-

tasid pioneerid. Nad moodustasid brigaadid. Üks brigaad korjas õunad ära, teine — pirnid, kolmas — ploomid. Neljas brigaad pani puuviljad korvidesse. Brigaadid töötasid kiiresti ja hästi.

Uued sõnad: pirn, ploom, puuvili, köögivili, kurk, porrand, kapsas, kaalikas, kartul, abi, aegsasti, eriti, hoolsalt, küps; ootama, koristama, moodustama.

Küsimused:

1. Mis olid sügisel aias küpsed?
2. Mis oli põldudel küps?
3. Mis ootasid köögivilja-aias koristamist?
4. Kes olid vanematele abiks?
5. Kes töötasid eriti hoolsalt?
6. Mitu brigaadi moodustasid pioneerid?
7. Mida iga brigaad korjas?
8. Kuidas töötasid brigaadid?

Ulesanne. Lugege õieti!

hall hiir	laps saab — laps sai	ma süön — ma söin
hästi, halvasti	kingsepp lööb — ta lõi	sa jood — sa jõid
Henn ja Heino	ema toob — ema tõi	ta teeb — ta tegi

Võrrelge (сравните) olevikku ja minevikku.

Tunnus si (s).

Olevik	Minevik	Olevik	Minevik
ma külvan	ma külvasin	ma lõikan	ma lõikasin
sa külvad	sa külvasid	sa lõikad	sa lõikasid
ta külvab	ta külvas	ta lõikab	ta lõikas
(sa) külva! — (ta) külvaku!		(sa) lõika! — (ta) lõigaku!	
me külvame	me külvasime	me lõikame	me lõikasime
te külvate	te külvasite	te lõikate	te lõikasite
nad külvavad	nad külvasid	nad lõikavad	nad lõikasid
(te) külvake! — (nad) külvaku!		(te) lõigake! — (nad) lõigaku!	

Tunnus i.

Olevik	Minevik	Olevik	Minevik
ma tulen	ma tulin	ma panen	ma panin
sa tuled	sa tulid	sa paned	sa panid
ta tuleb	ta tuli	ta paneb	ta pani
(sa) tule!	(ta) tulgu!	(sa) pane!	(ta) pangu!
me tuleme	me tulime	me paneme	me panime
te tulete	te tulite	te panete	te panite
nad tulevad	nad tulid	nad panevad	nad panid
(te) tulge!	(nad) tulgu!	(te) pange!	(nad) pangu!

Pea meeles:

Mineviku tunnused on **si (s)** või **i**.

Harjutus 1. Kirjutage ära ja kriipsutage alla mineviku tunnused (подчеркните признаки прошедшего времени).

Ma külvasin, sa lõikasid, ta tuulas; ma kündsin, ta kündis; ma töötasin, sa töötasid, ta saabus; te korjasite, nad moodustasid; ma olin, ta oli; ma tegin, ta tegi; me tulime ja panime; te sõite ja jõite; ma sain, sa lõid, ta tõi.

Harjutus 2. Kirjutage mitmuses.

Päev ja tund, lill ja lind, laine ja ankur, jõgi, trepp, tikik ja toos, õng ja kala.

Harjutus 3. Arvutage peast!

1. Kümme tibu — mitu jalga?
2. Kaks kassi ja kümme hiirt — mitu pead ja mitu jalga?
3. „Mitu jalga on siin toas?“ küsis Viktor Veeralt.
„Neli — sinu ja minu omad!“
„Pole õigel! Siin on ju kolm tooli ja laud; ka neil on jalad.“
Mitu jalga oli toas?

Harjutus 4. Tõlkige.

Пойдѐм в школу! Пойдѐм в класс! Иди скорее в класс! Идите скорее домой! Пишите скорее! Я выхожу из класса. Борис выходит из дому. Родители рады (on rõõmsad), что (et) дети хорошо учатся.

Ulesanne. Hääldage õieti.

ö: kell lööb kümme, tööpäev, söögilaud.

ü: küsin, tüdruk, külm, sügis, üliõpilane.

Pea

Kõrv

Hammas

Hambad

Silmad

Nägu

Suu lahti

Suu kinni

Mis mul on?

Õpilane näitab ja ütleb:

Mul on pea. See on nägu. See on silm, teine silm, kõrv, teine kõrv, nina ja suu.

Mis sa silmadega teed? Silmadega ma näen.

Aga mis sa kõrvadega teed? Kõrvadega ma kuulen.

Mis sul suus on? Mul on suus hambad ja keel.

Kas see on suu? Ei ole, see on nina.

Kas see on silm? Jah, see on silm.

Mõistatus. Öösel kinni, päeval lahti?

Uued sõnad: hammas — hambad, keel, suu kinni, suu lahti, nägema — näen.

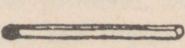
Ulesanne. Lugege õieti!

vares	pirn	köögivil	kaalikas	saabuma
harakas	ploom	kurk	kartul	ootama
tihane	puuvili	porgand	aegsasti	koristama
abi, eriti	köök	kapsas	hoolsalt	moodustama

Küsimused:

1. Kas sul on head silmad?
Kas sa näed hästi?
2. Kas sul on head kõrvad?
Kas sa kuuled hästi?
3. Kas sul on kaks kätt?
Kas sa töötad palju?
4. Kas sul on kaks jalga?
Kas sa jooksed ruttu?
5. Kas silmad on öösel kinni
või lahti?

Harjutus 1. Lugege valjustil

 mängib. hüppab. tiksus.
jookseb. põleb. paistab. ei
paista. Tõnul on seljas. ja
Pane lauale! Laual on
ja , ja soolatoos. Too
 ja ! Kuke
Hobuse . Kassi . Hiire .

Harjutus 2. Kirjutage ära harjutus 1.

Harjutus 3. Arvutage (решите задачи).

1. Veeral oli üheksa kana. Kolm kana olid mustad, teised kõik valged. Mitu valget kana oli Veeral?

2. Taldrikul oli viis õuna. Poiss sõi ühe õuna ära. Mitu õuna jäi taldrikule?

Harjutus 4. Tõlkige.

Куда ты идёшь? Я иду в кино. Отец дома? Нет, он ещё на фабрике. Дети дома? Нет, они ещё в школе. Что вы делаете вечером? Вечером мы слушаем радио. Вы хорошо слышите? Да, я слышу хорошо. Дедушка слышит плохо. Сегодня Вера пойдёт в библиотеку.

Ulesanne. Hääldage h sõna algul.

Koer haugub: hau, hau, hau! Haige hammas, hall hani, haljas heinamaa, hapupiim. Hobune hüppab hoppadi, hoppadi!

17.

Mis mul veel on?

Selg

Juuksed

Mul on veel kael, rind, kõht, selg, käsi, teine käsi, jalg, teine jalg.

Näita, kus on rind, kõht, selg!

Näita, kus on parem kõrv, vasak silm, parem jalg, vasak käsi!

Kas see on kael? — Ei ole, see on pea.

Mis sul peas on? — Peas on mul juuksed.

Mina olen noor, minu juuksed on pruunid. Minu isa on vana, tema juuksed on hallid.

Uued sõnad: selg, juuksed, rind, kõht, noor.

Harjutus 1. Составьте из отдельных слов предложения.

- 1) kirves, on, terav, mehel.
- 2) ääres, istub, vanaisa, laua.
- 3) teed, sa, lõunat, pärast, mis?
- 4) ostab, müüb, vend, õde.
- 5) maksab, vihik, üks, kui palju?
- 6) on, pioneer, Tõnu, tubli.

Harjutus 2. Напишите по данному образцу.

ema — isa	vanaema —
tädi —	tütar —
tüdruk —	õde —

Harjutus 3. Tõlkige.

Kuusk on roheline. Kuuse küljes ripub kuldpähhel. Ulal särab kuldtäht. See on meie näärpüü. Tütarlapsed kelgutavad. Kelguga on hea sõita. Lastel on lõbus.

Harjutus 4. Arvutage peast!

1. Ema jagas kaks õuna neljale lapsele. Igaüks sai
Teinekord tõi onu neile kuus apelsini. Iga laps sai
2. Ema ostis kakskümmend kilo saiajahu. Veerandi sellest teeb ta täna saiaaks. Mitu kilo?
3. Meil on pool kilo rosinaid (изюму). Pooled rosinaid pani ema saia sisse. Kui palju jäi järele?
4. Veera tõi kauplusest kaks liitrit piima. Kolmveerand liitrit tarvitas ema ära. Jäi järele

Ulesanne. Lugege õieti!

An'ni sal'l	nägema — näen	pilv — pilved	hammas
Man'ni sul'g	lugema — loen	leht — lehed	keel
Vol'li püs's	vagu — vao	tamm — tammed	kinni
Kal'ju kas's	nägu — näo	seen — seened	lahti

Ulesanne. Häälitage peenendusega.

Sul'g, pal'ju, kat'ki, ot'si, Kal'ju, klas'sis, väl'ja, val'mis;
kas's, pas's, par't, tun'd.

Vahetame riideid!

Vend Õde

Venna särk

Õe kleit

Püksid

Kuub

Vest

Õhtu. Vend Leonid ja õde Tamara istusid toas. Ema oli õues. Korraga ütles Tamara:

„Leonid, mängime maskeraadi! Sa pane minu vana kleit selga ja minu kingad jalga. Mina panen sinu vesti ja kuue selga, sinu püksid ja saapad jalga ja mütsi pähe.“

Lapsed vahetasid riided. Vend pani õe ja õde venna riided selga. Ema tuli ja ütles Tamarale „poeg“ ja Leonidile „tütar“.

Lapsed hakkasid naerma. Ema naeris ka.

Uued sõnad: särk, kleit, maskeraad, vest, kuub, püksid, riided; vahetama, nimetama, tulema (ma tulin, ta tuli).

Küsimused:

1. Mis aeg oli?
2. Kus olid vend ja õde?
Kus oli ema?
3. Mis lapsed tegid?
4. Mis Tamara endale selga pani?
5. Kelle püksid ja saapad ta jalga pani?
6. Mis Leonid endale selga pani?
7. Kuidas ema nimetas Tamarat?
8. Kuidas ta Leonidile ütles?
9. Mis lapsed tegid?
Mis ema tegi?

Harjutus 1. Kirjutage ära.

Vahetan riided. Võtan kleidi seljast. Panen särgi selga. Panen vesti ja kuue selga. Panen kasuka selga. Panen püksid jalga. Panen sukad ja kingad jalga. Panen saapad jalga. Panen mütsi pähe.

Harjutus 2. Kirjutage mitmuses (в множественном числе).

Missugune? — Valge muna, sinine kuub, punane pliiats, kollane tibu, valge kleit, roheline kuusk, must kass, kirju kana.

Näidis: Missugused? — Valged munad,

Harjutus 3. Tõlkige.

Hammas ja kõrv. Rind ja selg. Silmad on kinni. Suu on lahti. Suus on hambad ja keel. Nägu. Ma näen ja kuulen kõik. Minu koolivend. Meie pealinn. Linda oskab joonistada.

Harjutus 4. Tõlkige.

Где ваш отец? Мой отец на фабрике. Где ваша сестра? Моя сестра в школе. Наши родители дома. Ваш завтрак готов. Мои книги на столе. Это наш дом. Где моё письмо? Ваше письмо на столе. Наш отец профессор. Ваш отец инженер.

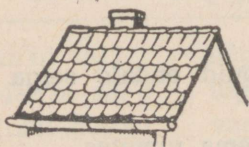
Ulesanne. Häälitage õieti.

õ: Pime öö. Köögivili, söögilaud.

ü: Sügis, külm, laua ümber.

19.

Saba ja nokk.

Katus

Mees läks metsa. Metsas ta ehitas endale maja. Tegi majale katuse peale. Tõrvas katuse ära.

Lind lendas katusele. Linnu saba jäi kinni. Lind tõmbas saba lahti — nokk jäi kinni. Tõmbas noka lahti — saba jäi kinni. Tõmbas saba lahti — nokk jäi kinni . . .

Uued sõnad: katus, tõrv, tõrvama, minema (läksin, läks), ehitama, kinni jääma (jäi kinni), lahti tõmbama.

Küsimused:

1. Kuhu mees läks?
2. Mis ta endale metsas ehitas?
3. Mis ta majale peale tegi?
4. Mille ta ära tõrvas?
5. Kes lendas katusele?
6. Kelle saba jäi kinni?
7. Kes tõmbas saba lahti?
8. Mis jäi kinni?

Vestlus.

Kus keegi elab?

Hunt

Karu

Rebane

1. Kus elab kukk?	Kukk elab õues.
2. Kus elab kana?	Kana elab ka õues.
3. Kus elab kass?	Kass elab toas.
4. Kus magab kass?	Kass magab sohval.
5. Kus elab koer?	Koer elab õues.
6. Kus elab hunt?	Hunt elab metsas.
7. Kus elab karu?	Karu elab ka metsas.
8. Aga kus elab rebane?	Rebane elab ka metsas.
9. Kes on metsloomad?	Hunt, karu ja rebane.
10. Kes on koduloomad?	Lehm, hobune, koer ja kass.

Ulesanne. Закройте ответы и ответьте на вопросы.

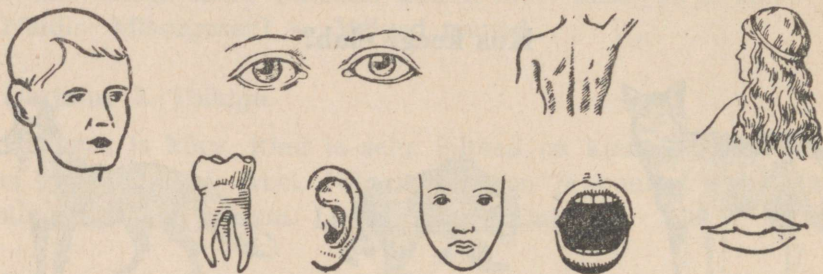
Ulesanne. Lugege õieti!

vahetama	juuksed	riided	kuub	noor
nimetama	rind	särk	püksid	haljas
koristama	kõht	kleit	müts	parem
kohisema	selg	vest	sall	vasak

Harjutus 1. Arvutage peast ja kirjutage vastused.

1. Kümme miinus viis on . . .	5. Viisteist ja viis on
2. Viis ja viis on	6. Kolm korda neli on
3. Kaheksa ja neli on	7. Üheksa miinus kaks on . . .
4. Kaksteist miinus kuus on . .	8. Kaks korda seitse on

Harjutus 2. Mis on pildil?

Harjutus 3. Tõlkige.

Kahvel ja lusikas. Taldrik, klaas ja soolatoos. See on minu koht. Ma tulen kohe. Ma tahan süüa. Söök on laual. Seal on liha, kartul, vorst, või, hapupiim, võileib, tee ja kook. Öhtul ma õpin.

Ulesanne. Häälitage õieti.

ä: Väino sünnipäev, mängima, nädal, unenägu, ärkama.

õ: mõru, mõni õun, õde, õpetaja, sõdur, sõstar, sõtkuma.

20.

Hommikul.

I

Ma magan.

Ma ärkan.

Ma pesen.

Nägu.

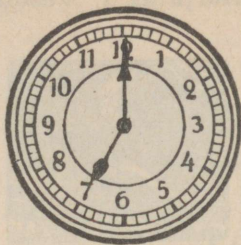
Kell on seitse.

Hommik. Salme magab. Kell lööb seitse. Salme ärkab. Ta tõuseb üles.

Salmel on soe vesi. Ta peseb käed sooja veega puhtaks. Näo aga peseb ta külma veega puhtaks.

Ta puhastab oma hambad.

Nüüd on ta nagu puhas; käed on puhtad ja hambad on ka puhtad.

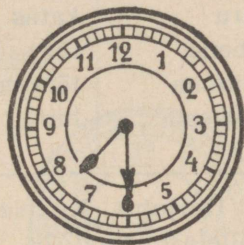
Kell on pool kaheksa.

Salme istub laua ääres. Ta joob.

Ta ei joo kohvi, vaid piima. Piim ei ole külm. Piim ei ole ka kuum. Ta on soe.

Piim ei ole tassis, vaid klaasis.

Salme sööb võileiba ja joob sooja piima.

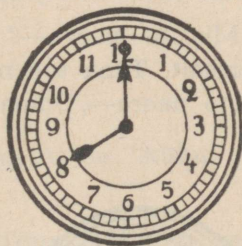
Kell on kaheksa.

Salme läheb kooli.

Tal on kollane mapp käes. Kõik ta raamatud, vihikud, suled ja pliiatsid on mapis.

Tuul puhub.

Tänaval on külm.

Uued sõnad: puhastama, kohv, vaid, kuum, klaas, võileib.

Ulesanne. Lugege ja pidage meeles (запомните).

Mis? Что?

Mille? Что?

Mis? Что?

Käsi.

Ma annan käe.

Käed on puhtad.

Soe vesi.

Sooja vee.

Veed on soojad.

Nägu.

Ma pesen näo puhtaks.

Näod.

Harjutus 1. Vastake kirjalikult.

2. Kas taevas on must või sinine?
3. Mis paistab taevas?
4. Kas ilm on kuum või külm?

+35°

1. Kas see on päev või öö?
5. Kas ilm on külm või kuum?

—35°

Ülesanne. Lugege õieti!

karu	katus	jäi kinni	tulen — tulin, (ta) tuli
rebane	tõrv	tõmbas lahti	lähen — läksin, (ta) läks
ehitama	tõrvama	metsloom	vahetasin — (ta) vahetas
helisema	hunt	koduloom	tõrvasin — (ta) tõrvas

Harjutus. Kellele meeldib? — Kirjutage alaleütleva (kellele? millele?) lõpud?

Tõnu— meeldib vedur, aga Salme— meeldib nukk. Õe— meeldib see film. Autojuhi— meeldib uus auto.

Harjutus. Kirjutage lõpud.

Mis te naera—? Veera loe— ja naera—. Lapsed naera— rõõmsalt. Täna me naera— palju. Miks sa jälle naera—? Enn ja Väino naera—. Mina naera— ka.

21.

Hommikul.

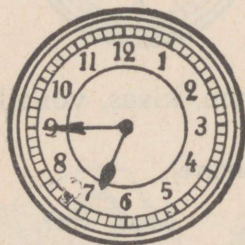
II

Kell on kolmveerand seitse.

Tõnu ärkab. Ta tõuseb üles.
Tõnu peseb oma näo külma veega puhtaks.

Ta nägu on punane.

Tõnu peseb ka käed külma veega puhtaks. Ta käed on punased. Need ei ole enam mustad, vaid puhtad.

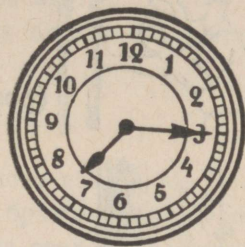
Kell on veerand kaheksa.

Tõnu istub laua ääres. Ta ei istu pingil. Ta istub toolil. Ta ei joo piima, vaid kohvi.

Kohv ei ole klaasis, vaid tassis. Kohv on kuum. See on must ja mõru.

Tõnu valab kohvile piima peale. Ta paneb ka suhkrut kohvi sisse. Nüüd kohv ei ole enam mõru, vaid magus.

Tõnu sööb võileiba ja joob kohvi.

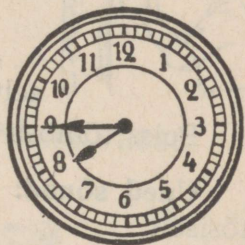

Kell on kolmveerand kaheksa.

Tõnu kõnnib tänaval. Ta läheb kooli. Hommik ei ole külm.

Tuult ei ole. Taevas on sinine. Päike paistab.

Tõnu vaatab üles. Taeva all lendavad lennukid.

Uued sõnad: mõru, kolmveerand, valama.

Küsimused:

1. Millal Tõnu ärkab?
2. Kas ta peseb oma nägu külma või sooja veega?
3. Millega ta käed puhtaks peseb?
4. Kas käed on nüüd mustad või puhtad?
5. Kas Tõnu joob piima või kohvi?
6. Kas kohv on klaasis või tassis?
7. Kas kohv on külm või kuum?
8. Mis Tõnu kohvile peale valab?
9. Mis ta kohvi sisse paneb?
10. Kas kohv on nüüd mõru või magus?
11. Kas hommik on külm või soe?
12. Mis lendavad taeva all?

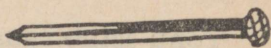

Post ja nael.

Kuhu poiss lööb naela?
Poiss lööb naela postisse

(posti sisse).

Nael

Kus on nael?

Nael on postis.

Kust tõmbab poiss naela?

Poiss tõmbab naela postist.

Boris lõi naela postisse. Isa tuli. Poiss
kohkus.

Isa vaatas ja ütles: „Postis on nael. Kes
lõi naela postisse?“

Boris vastas: „Mina.“

„Naela koht ei ole postis,“ ütles isa tõsi-
selt. „Tõmba nael postist välja!“

Poiss tõmbas naela postist välja.

Uued sõnad: post, nael, posti sisse, postist välja, postis,
tõsiselt.

Küsimused:

1. Kuhu lõi poiss naela?
2. Kus oli nael?
3. Kust tõmbas poiss naela?
4. Mis teeb poiss? — Poiss lööb naela.
5. Mis tegi poiss? — Poiss lõi naela.

Harjutus 1. Kirjutage ära ning kriipsutage alla lõpud -sse, -s
ja -st.

Kuhu lööb poiss naela? Postisse. Kus on nael? Postis. Kust
poiss tõmbab naela? Postist.

Harjutus 2. Arvutage peast!

1. „Tere, tere, kakskümmend kana!“

„Ei meid olegi kakskümmend kana, vaid kolm rohkem kui
veerand sellest.“

Kanu oli...

2. Isa läks kauplusse. Ta ütles: „Palun, andke mulle viisteist õuna, kaheksateist piparkooki (präänikut) ja poolteist kilo kompekke. Mul on kodus kolm last.“ — Iga laps sai...

3. Kolme nädala jooksul käis Veera koolis ainult viis päeva. Ta puudus...

Harjutus 3. Tõlkige.

Девочка гуляет с дедушкой. Над столом висит лампа. Мальчик стоит за доской. С кем вы учитесь? Я учусь с братом. Я пишу карандашом. Кто сидит за столом? Отец сидит за столом. Кто стоят за окном?

Ülesanne. Hääldage **h** sõna algul (в начале слова).

Haige, haljas, halvasti, hakkab, hal'l, heinamaa. Hobune hirnub. Hiiumaa. Homme hommikul on meil huvitav film.

22.

Sõbrad lendavad Tallinnast Moskvasse.

Lembit Kangur on eestlane. Peeter Smirnov on venelane. Nad on sõbrad ja sõjakaaslased, sest nad mõlemad võitlesid üheskoos saksa fašistide vastu.

Lembit ja Peeter on lendurid. Üks on mehaanik ja teine — lennukijuht. Nad seisavad Tallinna lennuväljal oma lennuki juures. Sõbrad istuvad lennukisse. Nad on lennukis. Lembit paneb mootori käima. Meie sõjakangelased lendavad Tallinnast Moskvasse, et osa võtta suurest paraadist. Moskvast nad väljuvad oma lennukist.

Pärast paraadi nad istuvad jälle lennukisse ja lendavad Moskvast Tallinna.

Uued sõnad: sõjakaaslane, lendur, mõlemad, lennuväli, sõjakangelane; paneb käima, osa võtma, väljuma.

Lendur

Küsimused:

1. Kes on Lembit Kangur?
2. Kes on Peeter Smirnov?
3. Kelle vastu nad võitlesid?
4. Kus nad seisavad?
5. Kuhu nad istuvad?
6. Kus nad on?
7. Kuhu nad lendavad?
8. Kus nad lennukist väljuvad?
9. Kuhu nad pärast paraadi istuvad?
10. Kust ja kuhu nad lendavad?

Kohakäänded.

Sisseütlev
-sse
kuhu?

Moskvasse
lennukisse
vagunisse
raamatusse

Seesütlev
-s
kus?

Moskvas
lennukis
vagunis
raamatus

Seestütlev
-st
kust?

Moskvast
lennukist
vagunist
raamatust

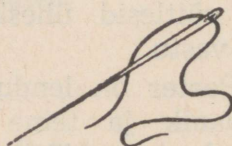
Minu asjad.

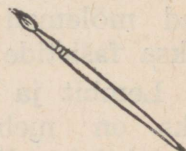
Kamm

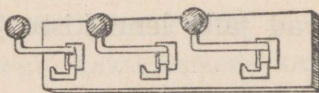
Taskurätt

Nõel

Pintsel

Varn

Palitu

Kus?

Väino, kus su sulg on?	— Mu sulg on pinalis.
Kus su kumm on?	— Mu kumm on ka pinalis.
Aga kus su pinal on?	— Mu pinal on mapis.
Ja kus su mapp on?	— Mu mapp on kapis.
Kus su taskurätt on?	— Mu taskurätt on taskus.
Hilja, kus su palitu on?	— Mu palitu ripub varnas.
Kus su joonlaud on?	— Mu joonlaud on Leida käes.
Kus su pintsel on?	— Mu pintsel on pinalis.
Ja kus su nõel on?	— Mu nõel on kodus.
Aga kus su kamm on?	— Mu kamm on taskus.

Uued sõnad: kamm, tasku, taskurätt, nõel, pintsel, varn,

Harjutus 1. Koostage laused (составьте предложения).

Mu nuga	}	on	}	pinalis.
Mu pliiats				taskus.
Mu kumm				kodus.
Mu sulg				laual.
Mu sullepea				aknal.
Mu kamm				mapis.
Mu müts	}	ripub	}	varnas.
Mu kuub				seinal.
Mu palitu				ka varnas.
Pilt				naela otsas.

Harjutus 2. Vastake kirjalikult (письменно).

1. Kus su mapp on? (в шкафу) 2. Kus su kuub on? (на вешалке)
3. Kus su müts on? (тоже на вешалке) 4. Kus su taskurätt on? (в кармане)
5. Kus su sullepea on? (в пенале) 6. Kus su kamm on? (в кармане)

Harjutus 3. Pange õiged käändelõpud ja kriipsutage alla.

Ema läheb (kuhu?) keldri—. (Kus?) Keldri— on pime. Ta tuleb (kust?) keldri—. Õhtul Linda korraldab voodi ja läheb (kuhu?) voodi—. (Kus?) Voodi— ta jääb magama. Hommikul Linda tõuseb (kust?) voodi—. Ei ole (kus?) toa— ega õue—.

Näidis: Ema läheb keldrisse.

abi, ader masin, rehi nimi, püha	puhastama koristama kolmveerand	kuum kohv klaas	võileib post nael	mõru vaid sisse
--	---------------------------------------	-----------------------	-------------------------	-----------------------

Harjutus. Tõlkige.

Я встаю в семь часов. Ты завтракаешь в половине восьмого. Урок начинается в девять часов. Я обедаю в половине третьего. Мы гуляем в четыре часа. Вы ужинаете в семь часов. Мы читаем в восемь часов. Дети идут спать в десять часов.

Harjutus. Tõlkige.

Ulesanne. Häälitage õieti ä, õ, ö, ü.

Jää, käsi ja sõrm, päev ja öö. Päike särab. Õhk on värsk. Pärast sööki. Ülo püss. Ma sõin ja jõin. Sõda, sõrm, sõida.

23.

Suure Oktoobrirevolutsiooni aastapäev Tallinnas.

Seitsmes november on suur püha. See on Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni aastapäev. Hommikul on Võidu väljakul paraad. Väljakul on tribüün. Seal seisavad partei ja valitsuse juhid, sõjalaevastiku juhataja ja teised. Muusika mängib. Tribüünist marsivad mööda sõdurid, mere-mehed ja ohvitserid. Sõidavad tankid ja kahurid. Kõrgel taeva all lendavad lennukid.

Paraadile järgneb rongkäik. Seal tulevad töölised, õpilased ja kõik töotajad. Neil on käes punased lipud, loosungid, plakatid ning Lenini ja Stalini portreed.

Siin on loosungid:

„Olgu tervitatud Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni aastapäev!“

„Elagu kõigi laste parim sõber seltsimees Stalin!“

Juhid tervitavad tribüünilt:

„Elagu Nõukogude Liidu töotajad!“

„Elagu nõukogude õpilased!“

Kõik hüüavad: „Hurraa!“

Õhtul on Stalini väljakul saluut.

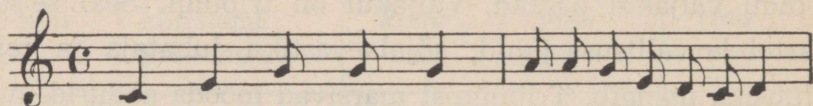
Uued sõnad: aasta, aastapäev, Võidu väljak, tribüün, sõjalaevastik, juhataja, portree, võim, Nõukogude Liit, saluut; järgnema, tervitama, olgu tervitatud!

Küsimused:

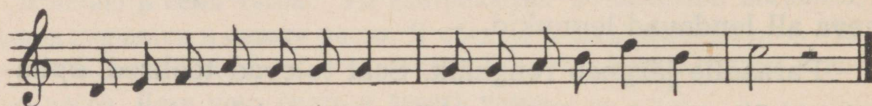
1. Millal on Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni aastapäev?	6. Kus lendavad lennukid?
2. Kus on paraad?	7. Mis järgneb paraadile?
3. Kes seisavad tribüünil?	8. Mis on töörahval ja õpilastel käes?
4. Kes marsivad tribüünist mööda?	9. Kuidas tervitavad juhid?
5. Mis sõidavad tribüünist mööda?	10. Kuidas kõik vastu hüüavad?
	11. Mis on õhtul Stalini väljakul?

Suur paraad.

Marsi taktis

Tamm, tamm, tamm-tamm-tamm! Kostab sõdu-ri-te samm.

Pa-sun hüüab taaraa-raa! Täna seal on suur pa - raad.

Tamm-tamm, tamm-tamm-tamm!

kostab sõdurite samm.

Pasun hüüab taa-raa-raa!

Täna seal on suur paraad.

Kopp-kopp, kopp-kopp-kopp!

hobu hüppab hipa-hopp:

sõidab vahvalt ratsamees

sõdurite salga ees.

Puhh-puhh, puhh-puhh-puhh!

Uura-aara, uura-uhh!

nõnda sõidab raske tank,

suur ja ränk kui kaljupank.

Tamm-tamm, tamm-tamm-tamm!

kostab sõdurite samm.

Vaata, Jüts, nüüd näha saad,

kuidas toimub suur paraad!

Kostab — звучит; sõdurite samm — шаг бойцов; pasun hüüab — горн трубит (кличет); hobu = hobune; hüppab — скачет (прыгает); vahvalt — храбро, бодро; ratsamees — всадник; salk — группа; nõnda — так; raske — тяжёлый (ая, ое); ränk — страшно тяжёлый; kui kaljupank — как глыба скалы; vaata — смотри; nüüd saad näha — теперь увидишь; toimub — совершается.

Küsimused:

1. Kuidas kostab sõdurite samm?
2. Kuidas hüüab pasun?
3. Kes sõidab sõdurite ees?
4. Mis sõidab?
5. Mis seal täna on?

Ülesanne. Lugege õieti!

hüva, hüvasti	mõlemad	kamm	tasku	võitlema
huvitav, hiir	üheskoos	kaaslane	taskurätt	osa võtma
hall hani	lendur	sõjakangelane	nõel	väljuma
hobune hüppab	lennuväli	aegsasti	pintsel	paneב käima

Harjutus 1. Kirjutage need laused mitmuses.

Ma töotan hästi. Pliats kirjutab halvasti. Montöör loeb aja-
lehte. Sanitar lõunastab sööklas. Ta magab. Pioneer kuulab raa-
diot. Sa teed remonti. Kolhoosnik sööb õhtust. Sa lähed jalutama.

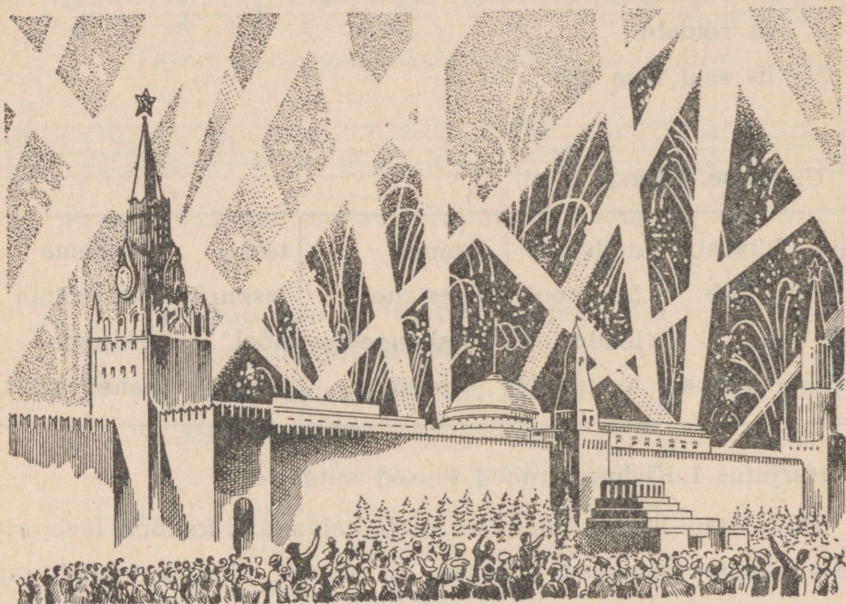
Harjutus 2. Tõlkige.

Дети в классе. Они работают. Что они делают? Они читают. Мы
читаем хорошо. Вера, ты хорошо читаешь? Да, я читаю хорошо.
Что вы читаете? Мы читаем журнал. Мама и бабушка работают
дома. Дети читают по-эстонски. Учитель читает и пишет по-эстон-
ски. Мы тоже читаем по-эстонски.

Kontroll-ülesanne. Häälitage peenendusega (ilma peenendus-
märgita).

Anni sall, Manni kass, Volli püss; hall, kallis, valmis, selge,
seltsimees, sulg, pott, post, tantsima.

Saluut.

Maa võpatas. Kogu taevas on tuledes. Brrm-ba-ba-rahh!!! — müristas korraga kolmsada kahurit. Lendasid tuled mööda taevast laiali... Punased, kollased, rohelised. Kogu taevas nagu näärikuusk! Drrram-ba-barahh!!! — vastab kolmsada kahurit. Valge, nii valge, nagu päeval! Kõik on selgesti näha: Kreml, Moskva jõgi. Tuled taevas: punased, kollased, rohelised...

See on saluut. Moskva tervitab kahurimürinaga Oktoobri-revolutsiooni võidupäeva.

Uued sõnad: kahurimürin, võidupäev, selgesti näha, müristama, laiali lendama.

Ulesanne. Lugege õieti!

juhataja	aasta	tamm	võim	järgnema
mõlemad	aastapäev	portree	Nõukogude Liit	võitlema
vagu	tribüün	väljak	saluut	tervitama
elu	laevastik	kangelane	rongkäik	olgu tervitatud!

Paber ja paberikorv.

1. Kus on paber?	— Paber on põrandal.
2. Kus on paberikorv?	— Paberikorv on laua all.
3. Võta paber põrandalt üles ja pane paberikorvi!	— Ma võtan põrandalt paberi ja panen korvi.
4. Kus on paber?	— Paber on korvis.
5. Kus on paberikorv?	— See on laua all.
6. Mis on paberikorvis?	— Seal on paber.
7. Võta paber korvist ja pane ahju!	— Ma võtan korvist paberi ja panen ahju.

Ulesanne: Loe ja pea meeles!

Nimetav mis?	Omastav mille?	Sisseütlev kuhu? millesse? (куда? во что?)
kool	selle kooli pilt	Lähen (kuhu?) kooli
klass	teie klassi aken	Lähen (kuhu?) klassi
lamp	meie lambi klaas	Valan õli (kuhu?) lampi
kapp	selle kapi uks	Panen pesu (kuhu?) kappi
köök	meie köögi riiul	Viin puud (kuhu?) kööki
korv	minu korvi põhi	Panen õunad (kuhu?) korvi
saun	meie sauna katus	Lähen (kuhu?) sauna
sein	selle seina kõrgus	Löön naela (kuhu?) seina
selg	minu selja taga	Panen palitu (kuhu?) selga
post	posti pikkus	Löön naela (kuhu?) postisse

Pea meeles:

Падеж sisseütlev (kuhu? куда?) имеет две формы: длинную с окончанием **sse** (postisse) и краткую без окончания (kööki, korvi).

Harjutus 1. Kirjutage ainsuses.

Puud kasvavad. Linnud laulavad. Lilled õitsevad. Õpilased lähevad rongkäigule. Sõdurid tervitavad. Lennukid lendavad. Lapsed õpivad.

Harjutus 2. Arvutage peast!

1. Õppetund algas kell kaheksa, lõppes veerand tundi enne üheksat. Kui pikk oli õppetund?
2. Viktor jäi veerand tundi hiljaks. Kui kaua oli Viktor tunnis?
3. Õppetund kestis (длится) . . . tundi, vahetund veerand tundi, kokku . . .
4. Mitmekuune on pooleaastane laps? poolteiseaastane laps?

Ulesanne. Hääldage õieti.

ä: Väino, ma näen, lähen, küsin: „Kuidas käsi käib?“

õ: Tõnu, sõrm, õmbleja. Vend õpib.

25.

Vanaisa ja pojapoeg.

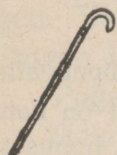
Maantee

See on tänav. Siin on maantee.

Maanteel lähevad vanaisa ja pojapoeg Juku.

Vanaisal on piip suus ja kepp käes: ta on piibuga ja kepiga. Kas Jukul on kepp? Ei, Juku on ilma kepita.

Vanaisal on müts peas: ta on mütsiga. Kas Jukul on ka müts peas või on ta ilma mütsita?

Kepp

Vanaisal on pikk habe: ta on habemega. Aga Jukul

ei ole habet: ta on habemeta.

Vasakul maantee ääres on väike maja. Majal on katus: see maja on katusega. Paremal pool maantee ääres on küün. Küünil ei ole katust: see küün on alles katuseeta.

Uued sõnad: pojapoeg, maantee, piip, kepp, habe, küün.

Ulesanne. Lugege õieti!

kogu, põhi õli, masin valama	särk — särgid müts — mütsid kuub — kuued	selgesti mürin võidupäev	võpatama müristama laiali lendama
------------------------------------	--	--------------------------------	---

Küsimused:

1. Kes lähevad maanteel?
2. Mis on vanaisal suus?
3. Mis on vanaisal käes?
4. Millega on vanaisa?
5. Kas Juku on kepiga või kepita?
6. Kas vanaisa on mütsiga või mütsita?
7. Kas Juku on habemega või habemeta?
8. Mis on vasakul maantee ääres?
9. Mis on katusega?
10. Mis on katuseeta?

Habe

Piip

Ulesanne. Loe ja pea meeles!

-ga- ja -ta-käänded

millega?

milleta?

Vanaisa on

Juku on

kepiga

kepita

mütsiga

mütsita

habemega

habemeta

piibuga

piibuta

maja on katusega

küün on katuseta

Harjutus 1. Kirjutage ära ja kriipsutage **-ga-** ning **-ta-**lõpud alla.

Isa läheb pojaga. Ma kõnelen telefoniga. See raamat on kahe pildiga, aga see — ilma pildita. Mis teeb ratsanik ilma hobuseta ja õpilane ilma raamatuta? Väino kirjutab tindiga, Hilja — pliiat-siga. Kass mängib hiirega. Küll on kena kelguga hangest alla lasta! Ema tõstab kulbiga suppi. Ära mängi noaga! Ilma lusikata ei saa suppi süüa. Ilma nõelata ei saa õmmelda. Silmadeta ma ei näe. Kõrvadeta ma ei kuule.

Harjutus 2. Kirjutage lünka kus?, kust? või kuhu?

1. elab hiir? 2. ta jookseb magama? 3. su isa töötab? 4. on Enn ja Linda? 5. nad pärast koolitunde lähevad? 6. te eile olite? 7. te õhtul lähete?

Ulesanne. Häälitage h sõna algul!

Hüva, hüvasti, huvitav, hiir, hirnuma, homme hommikul, hoolas, hani, häbi, hästi, halvasti; Henn ja Heino hüüavad: „Hei, hõi, hõissal!“

26.

Töökoda.

Tisler

Kingsepp

Rätsep

Me läheme õpetajaga mööbli-
artelli tisleritöökoda vaatama.
Tisler töötab hõõvelpingi ees.
Tal on hõõvel käes. Hõõvliga
ta hõõveldab laua siledaks.

Siis läheme ka pagaritööstust
vaatama. Suures kastis on tai-
gen. Üks pagar sõtkub taignat.
Taigen läheb hästi sitkeks.

Pagar küpsetab taignast saia.

Meie kõrval on artell „Jalats“. See on kingseppade artell.
Kingsepp teeb kingi ja saapaid.

Kingsepp on käsitöoline. Rätsep, tisler ja pagar on ka
käsitöölised.

Uued sõnad: töökoda, mööbel, tisler, hõõvel, hõõveldama,
sile, pagar, kast, taigen, sõtkuma, sitke, küpsetama, jalats,
rätsep, kõrval, asuma, käsitöoline.

Küsimused:

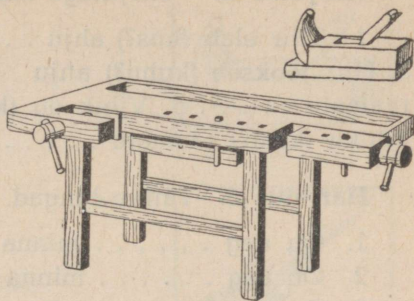
1. Kelle töökoda te läksite
vaatama?	5. Mis tegi pagar?
2. Mis oli tisleril käes?	6. Mis pagar taignast küpsetab?
3. Mis ta tegi?	7. Mis asub meie kõrval?
4. Kelle juures te veel käisite?	8. Mida kingsepp õmbleb?
	9. Kes on käsitöölised?

Ulesanne. Lugege õieti!

tuli ja vesi sõda ja rahu tädi ja õde kevad ja suvi	pojapoeg maantee küün kulp	piip kepp habe katus	piibuga — piibuta kepiga — kepita habemega — habemeta katusega — katusetä
--	-------------------------------------	-------------------------------	--

Harjutus 1. Kas õige või vale?

1. Vanaisa on viie aastane —
2. Vanaema on kolme aastane —
3. Kolmapäev on kolmas nädalapäev —
4. Täna on pühapäev, eile oli esmaspäev —
5. Talvel lapsed käivad koolis —

Hõõvel ja hõõvelpink

Harjutus 2. Kirjutage lünka all, alla või alt.

1. Hiir elab (kus?) ahju 2. Hiir tuleb (kust?) ahju
3. Hiir jookseb (kuhu?) ahju 4. Tõnu paneb vihiku (kuhu?)
raamatu 5. Vihik on (kus?) raamatu 6. Tõnu võtab
vihiku (kust?) raamatu

Harjutus 3. Täitke lüngad.

1. On aeg minna (в школу)
2. On aeg minna (в класс)
3. On aeg minna (домой)
4. On aeg minna (спать)

Harjutus. Tõlkige.

Дети идут в зал. Они идут в коридор. Картина висит на стене.
Положи карту на стол. Вера, что ты купила? Я купила чернильницу
и ручку. Куда вы вечером пойдёте? Вечером я пойду на концерт.
Утром Борис идёт в школу, а вечером в кино. Положите газету и
роман в портфель! Положи тетрадь и книгу на стол!

Ülesanne. Hääldage õieti 1.

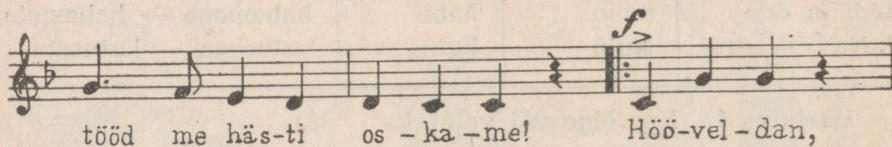
Leida, laula emale! Linnud, lilled, liblikad. Lumi on alati valge
ja külm.

27.

Käsitöölised.

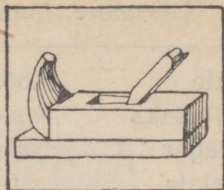
Hoogsalt

mf

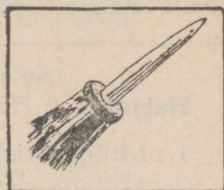

Koor: Käsitöölised oleme,
tööd me hästi oskame!

1. Tisler: Hööveldan, hööveldan,
siledaks siis laua saan.

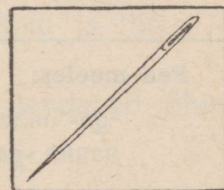
2. Maaler: Pintsliga värvin ma
mustaks, valgeks, kirjuks ka.

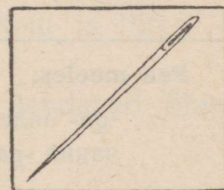
3. Sepp: Rauda ma oskan ka
vasaraga taguda.

4. Rätsep: Nõelaga õmblen ma
riideid suure hoolega.

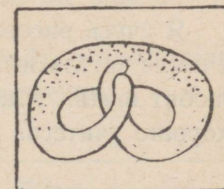
5. Kingsepp: Saapaid ma oskan ka
osavasti õmmelda.

6. Pagar: Taignat ma oskan ka
hästi sitkeks sõtkuda.

7. Koor: Käsitöölised oleme,
pärast tööd me puhkame,
rahulikult uinume,
kui on tehtud meie töö.

Pagar

Uued sõnad: maaler, kirju, raud, riided, värvima, taguma, hoolega, (on) tehtud, osavasti, rahulikult, puhkama, uinuma.

sile	töökoda	höövelpink	sitke	sõtkuma
siledaks	tisler	hööveldama	kõrval	küpsetama
pagar	rätsep	tööstus	vest	ootama
jalats	mööbel	kast	kuub	tõrvama
käsitööline	höövel	taigen	püksid	koristama

Harjutus 1. Напишите ответы. Ответ пишите с окончанием **-ga**.

1. Millega tisler hööveldab? (höövel — höövli—).
2. Millega sepp taob? (vasar — vasara—).
3. Millega maaler värvib? (pintsel — pintsli—).
4. Millega rätsep õmbleb? (nõel — nõela—).
5. Millega pagar taignat sõtkub? (käed — käte—).
6. Millega mees raiub? (kirves — kirve—).
7. Millega õpilane kirjutab? (sulg — sule—).

Näidis: Sepp taob vasaraga.

Pea meeles:

-ga падеж (творительный) образуется прибавлением окончания **-ga** к слову в падеже *omastav*.

Harjutus 2. Выпишите из песни „Käsitöölised”: что поёт столяр, маляр, кузнец, портной, сапожник и пекарь.

Подчеркните окончание творительного падежа.

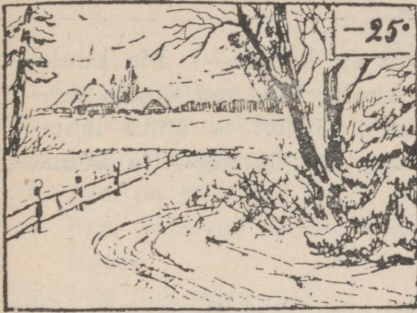
Harjutus 3. Tõlkige.

Я учусь рисовать. Ты учишься петь. Вера учится танцовать. Мы учимся читать и писать. Моя сестра любит танцовать. Моя бабушка любит шить. Мы хотим учиться. Вы хотите петь и рисовать. Вы хорошо учитесь? Да, я учусь хорошо. Иван учится плохо.

Ulesanne: Hääldage õieti ä, õ, ö, ü.

Täna on püha. Uhel käel on viis sõrme. Jüri ja Tõnu. Nõela üks ots näitab põhja, teine lõuna poole. Lõikaja. Lääs. Läbi laane. Oo on lühike.

Talv.

Rohi

Talvel on väga külm.
Täna on 25 kraadi külma.

I

Nüüd on talv. Talvel on külm. Aias ei ole enam ühtegi lille ega marja. Ka linnud ei laula enam puude otsas.

Taevas on hall. Õues on lumi. Maa on valge. Aiad ja puud on valged. Tänavad on ka valged. Rohi ja lilled — kõik on valge lume all.

Täna sajab lund. Valged lumehelbed lendavad õhus. Lumi on alati valge ja külm.

Küsimused:

1. Kas nüüd on talv?	6. Missugune on maa, aiad,
2. Kas talvel on soe või külm?	puud ja tänavad?
3. Mida ei ole enam aias?	7. Mis on valge lume all?
4. Kes ei laula?	8. Mida täna sajab?
5. Missugune on taevas?	9. Mis lendavad õhus?
	10. Missugune on lumi?

Harjutus 1. Напишите вопросительные (küsidavad), утвердительные (jaatavad) и отрицательные (eitavad) предложения.

Множественное число.

Küsidav	Jaatav	Eitav
Kas me tuleme?	Me tuleme.	Me ei tule.
Kas te?	Te	Te ei tule.
Kas nad?	Nad	Nad ei tule.

Kas meläheme?
Kas te?
Kas nad?

Me läheme.
Te
Nad

Me ei lähe.
Te ei lähe.
Nad ei lähe.

Harjutus 2. Kirjutage õiged lõpud.

Kes kõnele—? Mina kõnele—. Mis sa kõnele—? Ma kuule— halvasti. Õpilased lähe— hommikul kooli. Mis nad koolis tee—? Nad õpi—, kirjuta—, loe— ja laula—. Kuhu te õhtul lähe—? Me lähe— kinno. Mis Enn kodus tee—? Ta loe— ja kuula— raadiot.

Harjutus 3. Tõlkige.

Сын директора купил апельсин. Это портфель инспектора. Сын товарища Иванова — лётчик. Карандаш брата на столе. Сын машиниста гуляет в парке. Кто говорит хорошо по-эстонски? Сын товарища Петрова говорит хорошо по-эстонски. Фамилия Бориса — Иванов.

Kontroll-ülesanne. Häälitage peenendusega (ilma peenendusmärgita).

Kalju kass, Manni sulg, pott on katki, palju asju, ära otsi passi, Volli läks klassist välja; part, sall, tund.

29.

Talv.

II

Ilm on väga külm. Eile oli kakskümmend viis kraadi külma. Jõgi külmus kinni.

Jõel on jää, sile nagu klaas. Lapsed lähevad jõeale. Neil on uisud käes. Nad panevad endile uisud alla ja lähevad jõeale uisutama.

Tõnu paneb endale suusad alla ja läheb lumele suusatama. Aga Viktoril on kelk. Ta võtab kelgu ja läheb mäele kelgutama.

Lapsed uisutavad jääl.

Lastele meeldib talv. Talvel saab palju sportida — lumel, jääl ja kelgumäel.

Mõistatus. Mis tuleb valge kasukaga?

Küsimused:

1. Missugune on ilm?
2. Mitu kraadi külma oli eile?
3. Mis külmus kinni?
4. Mis on jõel?
5. Kes lähevad jõe uisutama?
6. Mis neil käes on?
7. Kes läheb suusatama?
8. Kuhu Viktor läheb?
9. Millega ta mäele läheb?
10. Miks talv lastele meeldib?
11. Ütle mõistatus! Kelle „kasuka“ all on rohi ja lilled?

Ulesanne. Lugege õieti.

osav	hool	alati	kurk	värvima
osavasti	hoolega	lumehelbed	porgand	puhkama
taguma	õhk	kraad	kapsas	uinuma
rahulikult	õhus	maantee	kaalikas	on tehtud

Harjutus 1. Kirjutage lõpud ja kriipsutage alla.

Kuu paista—. Tähed sära—. Valged lumehelbed lenda— õhus.
Linnud maga— oksal. Kass maga— sohval. Me mängi— aias.
Linnud lenda— ja laula—.

Harjutus 2. Kirjutage mitmuses.

Õun — õunad.

Sai —

Oks —

Uks —

Laps —

Lill —

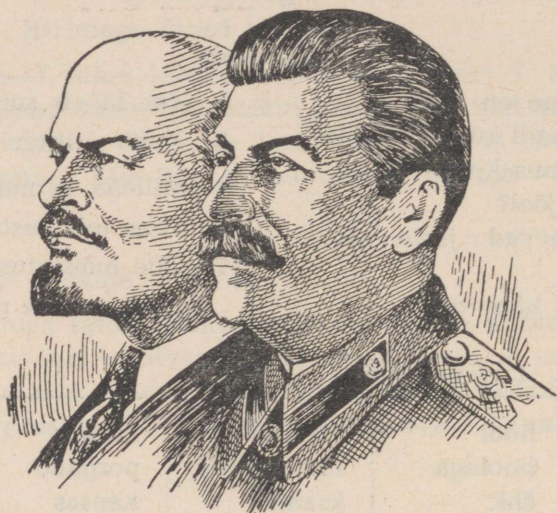
Harjutus 3. Tõlkige.

Что вы писали? Мы писали упражнение. Они читали журнал „Eesti Bolševik“. Учитель писал в тетрадь. Борис читал хорошо, а Нина читала плохо. Дети играют в парке. Мать работала дома. Где работала бабушка? Дедушка работал на фабрике.

Ulesanne. Hääldage h sõna algul.

Hakkasid hüüdma, hää, hiir, hani, hernes, haigutama, helisema, halb, hilja, hapu.

Meie juhid.

Meie klassi seinal ripub kaks pilti. Ühel pildil on Lenin, teisel Stalin.

Õpetaja jutustab meile, kuidas elas ja töötas meie juht V. I. Lenin.

Kes on siin pildil?

See on seltsimees Stalin — meie suur juht, õpetaja ning sõber.

Kõik lapsed, kõik töölised ja talupojad armastavad oma suurt juhti — seltsimees Stalinit.

Lenin,

Stalin!

Tänu teile,

et me maa nii vabaks sai!

Meil on riik, mis kuulub meile, —
võimas, võitmatu ja lai.

Elagu meie õpetaja, juht ning sõber — seltsimees Stalin!

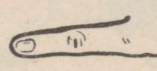
Lenini lipu all, Stalini juhtimisel — edasi kommunismi võidu poole!

Uued sõnad: armastama, tänu, vaba, kuuluma, võimas, võitmatu, lai, lipu all, juhtimisel, võidu poole.

Vestlus.

1. Mis ripuvad meie klassi seinal?
2. Kes on ühel pildil?
3. Millest õpetaja meile jutustab?
4. Kes on teisel pildil?
5. Kes on seltsimees Stalin?
6. Kes armastavad seltsimees Stalinit?
7. Kes lõi (кто создал) Nõukogude armee? — Lenin ja Stalin.
8. Kes lõi nõukogude võimu? — Lenin ja Stalin.
9. Kes lõi bolševike partei? — Lenin ja Stalin.

Harjutus 1. Lugege valjusti!

Võta , mine osta ! Anna ! Anna ! Võta , raiu maha! 1 ja 10 oksa. Oksal istub . on tühi. Aga ei ole tühi: seal on 7 . on laual. on raamatul. on paberil. on laua all. on avatud. on suletud. ja on roheline. seisab all. Kas see on või ?

Harjutus 2. Kirjutage ära harjutus 1.

Harjutus 3. Kirjutage näidise järgi.

Ma lähen	kooli.	Ma tulen	koolist.
Sa lähe—	kooli.	Sa tule—	koolist.
Ta lähe—	kooli.	Ta tule—	koolist.
Me lähe—	kooli.	Me tule—	koolist.
Te lähe—	kooli.	Te tule —	koolist.
Nad lähe—	kooli.	Nad tule—	koolist.

31.

Nääriõhtu.

Mesikäpp-Karu

Saabastega
Kass

Punane Roos

Punane
Täht

Õpetaja ütles lastele: „Homme on meil nääriõhtu. Nüüd hakkame nääripuu jaoks ehteid ja kingitusi tegema.“

„See on tore!“ hüüdsid lapsed ja asusid tööle. Varsti olid neil valmis väikesed punased, kollased, rohelised ja sinised lipukesed, punased tähekesed, väikesed karbikesed, trummid, nukud ja lilled.

Siis hakkasid lapsed nääripuud ehtima. Nad riputasid pähklid, kringlid, piparkoogid, õunad ja kompvekid nääripuu külge. Okste külge panid nad veel küünlad ning värvilised lipukesed ja kinnitasid kuuse latva suure kuldtähe.

Saabus nääriõhtu. Lapsed olid kooli saalis nääripuu ümber. Õpetaja süütas küünlad. Nääripuu säras. Lapsed mängisid, laulsid, jooksid ja tantsisid nääripuu ümber. Miša

oli pruun Mesikäpp-Karu, Fedja oli Saabastega Kass, Zoja oli Punane Roos, Katja aga Punane Täht.

Õpetaja ütles: „Noh, lapsed, tulge nüüd siia!“

Ta võttis kingitused ning andis lastele. Mišale andis ta tanki, Fedjale kahuri, Zojale palli, väiksele Katjale nuku.

„Head uut aastat, lapsed!“ ütles õpetaja.

„Teile veel paremat!“ hüüdsid lapsed rõõmsalt.

Uued sõnad: ehted, kingitused, karbikesed, nääripuu jaoks, kringlid, latv, roos, värviline, kinnitama, ehtima.

Ulesanne. Lugege õietil!

habe	klaas	pirn	võimas	meeldima
täna	kelgumägi	ploom	võitmatu	sportima
vaba	juhtima	puuvili	lai	armastama
vabaks	juhtimisel	köögivili	kuuluma	kinni külmuma

Kahekõne.

Tulen — lähen.

Enn (Väinole): Tule siia! Tule minu juurde!

Väino: Ma tulen sinu juurde.

Enn (Tõnule): Kas ta tuleb?

Tõnu: Jah, ta tuleb.

Enn: Mine sinna! Mine ukse juurde!

Väino: Ma lähen ukse juurde.

Enn (Tõnule): Kas ta läheb akna juurde?

Tõnu: Ei, ta ei lähe akna juurde, ta läheb ukse juurde.

Tulin — läksin.

Enn (Väinole): Mis sa tegid?

Väino: Ma tulin sinu juurde. Ma läksin ukse juurde.

Enn (Tõnule): Mis ta tegi?

Tõnu: Ta tuli sinu juurde. Ta läks ukse juurde.

Võrrelge olevikku ja minevikku.

-ma-tegevusnimi: tulema ja minema.

Olevik	Minevik
ma tulen ja lähen sa tuled ja lähed ta tuleb ja läheb	ma tulin ja läksin sa tulid ja läksid ta tuli ja läks
Käskkõne: (sa) tule! minel	(ta) tulgu! mingul
me tuleme ja läheme te tulete ja lähete nad tulevad ja lähevad	me tulime ja läksime te tulite ja läksite nad tulid ja läksid
Käskkõne: (te) tulge! minge!	(nad) tulgu! mingul

Eitav kõne. Отрицательное предложение.

Ainsus	Mitmus
ma ei tule, ma ei lähe sa ei tule, sa ei lähe ta ei tule, ta ei lähe	me ei tule, me ei lähe te ei tule, te ei lähe nad ei tule, nad ei lähe
Käskkõne: (sa) ära tule! ära mine! (ta) ärgu tulgu! ärgu mingul	(te) ärge tulge! ärge minge! (nad) ärgu tulgu! ärgu mingul

Harjutus 1. Kirjutage ainsuses.

Tislerid hõõveldavad. Rätsepad õmblevad riideid. Pagarid sõtkuvad taigat. Maalrid värvivad seina. Sepad taovad rauda. Mehed raiuvad puud. Kolhoosnikud künnavad põldu.

Harjutus 2. Kirjutage eitavas kõnes.

Mul on lind. Sul on korv. Tal on suhkrut. Meil on šokolaadi. Teil on piima. Neil on bajaan.

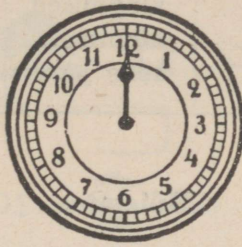
Harjutus 3. Kirjutage sõnadega.

82, 15, 68, 74, 12, 9, 39, 41, 4, 14, 33, 99, 27, 44.

31.

detsember

Vana aasta

1.

jaanuar

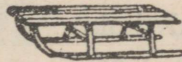
Uus aasta

Uus aasta.

Kes nõnda noor ja kärmas
käib õues lumehärmas?

Uus Aasta seisab akna all
ja kelk on kaasas tal.

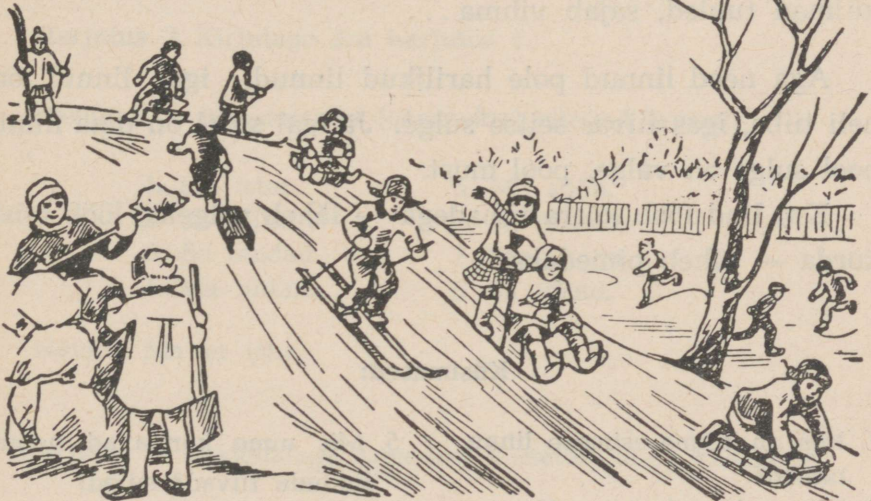
Ta rõõmsalt ütleb: „Tere!
Hei, mäele, lastepere!“

Kelk

Mägi

Küsimused:

1. Kes kõnnib õues?
2. Kus ta seisab?
3. Mis tal kaasas on?
4. Kuhu ta lapsi kutsub?
5. Mis lapsed mäel teevad?
6. Millal tuleb uus aasta?

värviline (tööle) asuma (rauda) taguma	latv roos leht	kingitused kinnitama selle jaoks	on valmis karp kringel	nääriõhtu ehTED ehtima
--	----------------------	--	------------------------------	------------------------------

Mõistatus.

Lendab kaksteist lindu.

Lendavad esimesed kolm — väljas on korraga külm.
Katused, puud ja põõsad — kõik on valge lume all.

Lendavad teised kolm — lumi sulab, rohi haljendab,
linnud laulavad, lilled õitsevad.

Tõuseb lendu kolmas kolmik — hakkab palav, põllul
valmib vili.

Siis lendab välja neljas kolmik: hakkavad puhuma
külmad tuuled, sajab vihma...

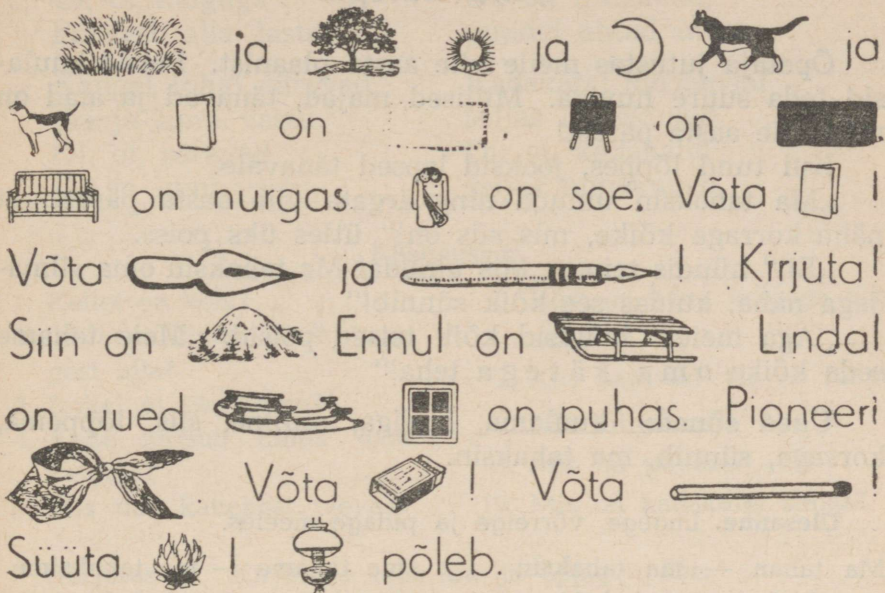
Aga need linnud pole harilikud linnud: igal linnul on
neli tiiba, igas tiivas seitse sulge. Ja igal sulel on oma nimi,
pool sulge on valge, pool must.

Kui lind lööb korra tiibadega — läheb valgeks, lööb teist
korda — läheb pimedaks.

Küsimused:

1. Mis on kolme esimese linnu nimeD?
2. Mis nad meile toovad?
3. Mis aastaajad järgnevad talvele?
4. Mis rõõmustab meid kevadel? suvel? sügisel?
5. Mis nime kannavad nende lindude tiivad? suled?
6. Mis on iga üksiku sule nimi?
7. Mis tekib (что образуется) igast tiivalöögist?

Harjutus 1. Lugege valjusti!

Harjutus 2. Kirjutage ära harjutus 1.

Harjutus 3. Moodustage (образуйте) eitavad laused.

1. Ma istun.	5. Ma sõõn.
2. Sa raiud.	6. Sa tõused.
3. Sa lendad.	7. Ma annan.
4. Ma nutan.	8. Sa võtad.

Näidis: Ma ei istu.

Harjutus 4. Moodustage samadest lausetest eitav käskkõne.

Näidis: Ära istu!

Ülesanne. Häälitage õieti ä, õ, ö, ü.

Õpetaja süütas küünlad. Nääripuu säras. Õpilased mängisid nääripuu ümber. Nad laulsid rõõmsalt. Tõnu võtab mütsi.

Oma kätega.

Õpetaja jutustas meile viie aasta plaanist. Poisid kuulasid teda suure huviga. Millised majad, tänavad ja aiad on meil viie aasta pärast!

Kui tund lõppes, jooksid lapsed tänavale.

„Ma tahaksin uinuda ning ärgata viie aasta pärast, et näha korraga kõike, mis siis on!“ ütles üks poiss.

„Ei,“ hüüdis teine. „Mis uinuda! Ma tahaksin oma silmadega näha, kuidas see kõik sünnib!“

„Aga meie!“ hüüdsid kõik teised poisid. „Meie tahame seda kõike o m a k ä t e g a teha!“

Uued sõnad: kuulama, huviga, milline, siis, lõppema, korraga, sünnib, ma tahaksin.

Ülesanne. Lugege, võrrelge ja pidage meeles.

Ma tahan — ma tahaksin

sa tahad — sa tahaksid

ta tahab — ta tahaks

me tahame — me tahaksime

te tahate — te tahaksite

nad tahavad — nad tahaksid

Pea meeles:

Условное наклонение образуется при помощи **-ksi-** и **-ks.**

Harjutus 1. Kirjutage tingivas kõneviisis (в условном наклонении).

Ma lähe—, sa tule—, ta võida—, me taha—, te näe—, nad kuule—.

Linda ja Salme kelgutaskid.

Lindal on kelk. Õues on kõrge lumehang. Linda toob kelgu. Ta kelgutab — laseb kelguga hangest alla.

Salmel ei ole kelku. Linda kutsub Salmet: „Tule, Salme, istu mu kelgule!“

Linda ja Salme istuvad kahekesi kelgule ja sõidavad mäest alla. Lastel on lõbus. Kelguga on hea sõita.

Linda ja Salme sõidavad ja laulavad:

Küll on kena kelguga
hangest alla lasta!
Oi, oi, kelguga
hangest alla lasta!

Kaugel luhal säravad
jää ja lumi vastu.
Oi, oi, säravad
jää ja lumi vastu.

Lumehelbed hiilgavad,
puudel ehted uued.
Oi, oi, hiilgavad,
puudel ehted uued.

Kadakatel karjamaal
seljas lumekuued.
Oi, oi, kadakatel
seljas lumekuued.

Küsimused:

1. Kellel on kelk?
2. Millega Linda laseb hangest alla?
3. Kellel ei ole kelku?
4. Kelle kutsub Linda oma kelgule?
5. Mis nad kahekesi teevad?
6. Kust on kena kelguga alla sõita?
7. Kus säravad jää ja lumi?
8. Mis hiilgavad?
9. Mis on puudel?
10. Mis on kadakatel seljas?

Harjutus 2. Kirjutage laul ära ja õppige pähe.

Millega me töötame?

Miša, millega sa kirjutad? — Ma kirjutan pliiatsiga.
Aga millega sina, Veera, kirjutad? — Mina kirjutan sulega.
Millega sa tahvlile kirjutad? — Tahvlile ma kirjutan kriidiga.
Boris, millega sa leiba lõikad? — Ma lõikan noaga leiba.
Aga millega sa suppi sööd? — Suppi süön ma lusikaga.
Maša, millega sa joonistad? — Ma joonistan pintsliga.
Millega Nadja joonistab? — Nadja joonistab pliiatsiga.
Jüri, millega sa kaevasid? — Ma kaevasin labidaga.
Tõnu, millega sina kalu püüdsid? — Mina püüdsin kalu õngega.
Aga millega isa püüdis? — Isa püüdis kalu võrguga.

Harjutus 3. Kirjutage vastused ära ja kriipsutage -ga-lõpp alla.

Harjutus 4. Tõlkige.

Как ваша фамилия? Моя фамилия Семёнов. Как ваше имя?
Моё имя Алексей. Сколько вам лет? Сколько лет отцу? Где вы живёте? Вы говорите громко. Вы хорошо учитесь?

Lumimemm.

Öösel sadas värsket lund.
Täna on ilus ilm. Päike paistab.
Kõik on valge. Lumi on pehme
ja puhas.

Ma jooksen õue. Õues män-
gin lumega. Teen lumest palli.

„Volli, ma viskan sulle palli.
Viska mulle ka pall!“

Volli viskab mulle, ma vis-
kan talle vastu.

Õpetaja tuli ka õue. Ta tegi
lumest suure palli. Üks õpilane
aitas teda. Teised õpilased tegid
kaks palli. Nüüd on kolm palli.

Suure palli otsa panime kaks palli. Me tegime lumi-
memme. Lumimemm on suur ja ilus.

Me kõneleme temaga. Lumimemm ei kõnele. Ta seisab.

Pärast tegime lumimemmele nina, suu ja silmad. Nina
on tal punane. Suu on must. Silmad on ka mustad. Meie
lumimemm on ilus.

Me mängisime kaua õues. Mul hakkas külm. Mu nina
läks punaseks. Õpetaja ütles: „Sul on külm. Mine klassi!“

Ma läksin klassi.

Uued sõnad: värsket, kaua, aitama.

Küsimused:

1. Millal sadas lund?	8. Mis tegid õpilased?
2. Milline on lumi?	9. Kuhu te kaks palli panite?
3. Kuhu sa jooksed?	10. Missugune on lumimemme
4. Mis sa lumest teed?	nina? suu ja silmad?
5. Kellele sa viskad? (Vollile).	11. Missuguseks su enda nina
6. Kes veel tuli õue?	läks?
7. Mis tegi õpetaja?	12. Mis õpetaja sulle ütles?

Ülesanne. Hääldage peenendusega.

Volli viskab palli. Anni sall. Manni sulg, palju asju, hall, val-
mis. Kalju läks klassist välja. Kass, kallis, selge, seltsimees, pott,
post, tantsima.

Võrrelge olevikku ja minevikku.

Mineviku tunnus **si (s)**.

-ma-tegevusnimi (неопределённое накл.): mängima, viskama, aitama.

Olevik	Minevik
ma mängin, viskan, aitan sa mängid, viskad, aidad ta mängib, viskab, aitab	ma mängisin, viskasin, aitasin sa mängisid, viskasid, aitasid ta mängis, viskas, aitas
Käskkõne ainsus: (sa) mängi! viska! aita!	(ta) mängigu! visaku! aidaku!
me mängime, viskame, aitame te mängite, viskate, aitate nad mängivad, viskavad, aita- vad	me mängisime, viskasime, aita- sime te mängisite, viskasite, aitasite nad mängisid, viskasid, aitasid
Käskkõne mitmus: (te) mängige! visake! aidake!	(nad) mängigu! visaku! aidaku!

Mineviku tunnus **i**.

-ma-tegevusnimi: tegema, nägema, panema.

Olevik	Minevik
ma teen, näen, panen sa teed, näed, paned ta teeb, näeb, paneb	ma tegin, nägin, panin sa tegid, nägid, panid ta tegi, nägi, pani
Käskkõne ainsus: (sa) tee! näe! pane!	(ta) tehku! nähku! pangu!
me teeme, näeme, paneme te teete, näete, panete nad teevad, näevad, panevad	me tegime, nägime, panime te tegite, nägite, panite nad tegid, nägid, panid
Käskkõne mitmus: (te) tehke! nähke! pange!	(nad) tehku! nähku! pangu!

Harjutus 1. Kirjutage näidiste järgi minevikus.

Ma läksin linna.

Sa lä— linna.

Ta lä— linna.

Me lä— linna.

Te lä— linna.

Nad lä— linna.

Ma tulin linnast.

Sa tul— linnast.

Ta tul— linnast.

Me tul— linnast.

Te tul— linnast.

Nad tul— linnast.

Harjutus 2. Kirjutage puuduvad sõnad.

31.

detsember

1.

jaanuar

..... aasta aasta.

Harjutus 3. Tõlkige.

Зимой холодно. Сегодня идёт снег (sajab lund). Мне нравится зима. Лизе нравится весна. Теперь ночь. Ночью темно. Днём светло.

Harjutus 4. Kirjutage need laused mitmuse teises isikus (во втором лице).

Ta loeb ajalehte. Ta mängib malet. Ta kuulab seltsimees Stalini kõnet. Täna ta ei lõunasta kodus. Kus ta einestab? Mis ta teeb? Kuhu ta läheb? Ta kirjutab harjutust.

Ulesanne. Lugege õieti!

huvi	milline	kuulama	korraga
ma tahaksin	siis	lõppema	värske
värviline	roos	aitama	kaua

35.

Arno Orav ei istunud.

Õpetaja tuli klassi. Lapsed tõusid püsti. Siis istusid kõik. Ainult Arno Orav ei istunud.

Õpetaja küsis: „Miks sa ei istu?“

Orav vastas: „Pink on must.“

Õpetaja: „Kes seda tegi?“

Kasemets: „Mina tegin.“

Õpetaja: „Kasemets! Võta paber ja puhasta pink!“

Kasemets võttis paberi ja puhastas pingi. Nüüd on pink puhas, ja Orav istub.

Küsimused:

1. Kes tuli klassi?	5. Mis õpetaja ütles Kasemetsale?
2. Mis tegid lapsed?	6. Mis tegi Kasemets?
3. Kes ei istunud?	7. Mis teeb nüüd Orav?
4. Miks ta ei istunud?	

Ulesanne. Loe, võrdle ja pea meeles.

Minevik.

Jaatav kõne.

Ta istus.

Vihma sadas.

Linda mängis.

Enn kirjutas.

Hilja õppis.

Eitav kõne.

Ta ei istunud.

Lund ei sadanud.

Salme ei mänginud.

Tõnu ei kirjutanud.

Väino ei õppinud.

Harjutus 1. Kirjutage eitavas minevikus.

Veera tantsis, Nadja ei —. Mina kuulsin, sina ei —. Ema kudus, Linda ei —. Olja luges, Kolja ei —. Mitja kirjutas, Katja ei —. Kasemets istus, Orav ei —. Miks Orav ei —? Pink oli must.

Näidis: Veera tantsis, Nadja ei tantsinud.

Asesõnad.

Местоимения.

Kas näed meid?

Mina lähen kooli.

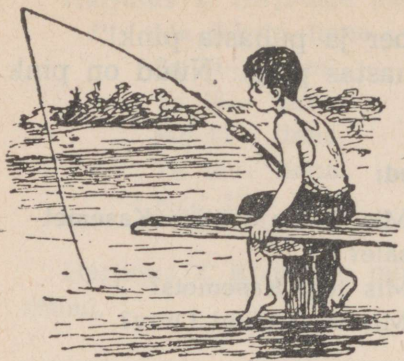
Mul on palitu seljas.

Kas sa näed mind? — Jah, näen.

Ma näen sind üsna hästi.

Sul on uus palitu seljas.

See poiss õngitseb:

Kas sa näed teda? — Jah, näen.

Ma näen teda hästi.

Tal on õng käes. Ta õngitseb.

Me mängime.

Meil on pruun pall.

Kas sa näed meid?

Jah, ma näen teid üsna hästi.

Te mängite palli.

Teil on pruun pall.

Lapsed jooksevad.

Neil on uued riided seljas.

Kas sa näed neid? — Jah, näen.

Ma näen neid üsna hästi.

Nad jooksevad.

Harjutus 2. Kirjutage ära ja kriipsutage asesõnad alla.

Mis sa minust tead.

Minu nimi on Maša. Mis sa minust tead? Mina olen õpilane. Mina olen pioneer. Ma elan oma isa ja ema juures. Mul on vend. Ma armastan temaga mängida ja tema armastab minuga mängida.

Mul on ka õde, kellega samuti armastan mängida. Mu vennal, mu õel ja minul on mõned ilusad mänguasjad. Me mängime tihti nendega. Mu vennal on tank. Ta mängib sageli sellega.

Harjutus 3. Tõlkige.

Что ты рисуешь? Что вы делали? Мы шили. Они оделись в 7 часов. Дети собирали цветы. Мы играли. Отец работал восемь часов в день. Картина висела на стене. Часы стояли на столе. Мы слушали концерт. Мать написала письмо. Линда умела петь. Учитель сидел на стуле. Дети сидели в классе.

36.

Tikk, takk.

Tikk, takk! hüüab kell.

Jussil aega vähe.

K ja E ja siis veel L —
ei see pähe lähe.

Tikk, takk! Kelgule!

Seal on asjal hoogu!

K on kerge, kerge E,
L lööb lumes loogu.

Tikk, takk! hüüab kell.

Jussil aega vähe.

K ja E ja siis veel L —
enne küll ei lähe.

Vanasõna. Enne töö, siis lõbu.

Uued sõnad: vähe, ei lähe pähe, asjal on hoogu, lööb loogu, kerge, töö, lõbu.

Küsimused:

1. Miks Jussil on vähe aega?
2. Mis tähed ei jää Jussile pähe?
3. Kuhu Juss tahab minna?
4. Kuidas on eesti keeles саночки?
5. Millal Juss läheb kelguga sõitma? (kui tähed on peas).

Utle vanasõna!

Asesõnad.

Ainsus.

kes? (кто?)	kellele? (кому?)
mina	mulle
sina	sulle
tema	talle

Harjutus 1. Спишите и подчеркните местоимения.

Anna mulle pildiraamat! Mina annan sulle õuna. Linda on aias. Ema annab talle marja. Salme palub: „Linda, anna mulle üks magus mari!“ Isa annab pasuna sulle. Tähed ei jää talle pähe.

Näidis: Anna mulle pildiraamat!

Harjutus 2. Lõpetage laused.

1. Eile sadas (mida?)
2. Maa on kaetud (millega?)
3. Jõgi on kaetud (millega?)
4. Lapsed uisutavad (millel?)

Harjutus 3. Kirjutage luuletus ära ja õppige pähe.

Harjutus 4. Kirjutage eitavas minevikus.

Vihma sadas, lund ei —. Vello mängis, Kalev ei —. Hilja õppis, Väino ei —. Helle joonistas, Malle ei —. Linda kelgutas, Salme ei —. Serjoža jalutas, Mitja ei —. Pliats kadus, vihik ei —.

Näidis: Vihma sadas, lund ei sadanud.

37.

Nõukogude armee.

Kahekümne kolmas veebruar on Nõukogude armee aastapäev.

Nõukogude armee teenib ustavalt meie kodumaad. Nõukogude armee on kõige tugevam armee maailmas. Fašistid tungisid meie kodumaale. Nõukogude armee ja nõukogude rahvas võitsid fašistid. Meie rahvas armastab Nõukogude armeed.

Miša isa on ohvitser. Miša tahab ka saada ohvitseriks. Serjoža vend aga on lendur. Serjoža tahab ka saada lenduriks.

Kõik meie poisid tahavad teenida Nõukogude armees. Üks tahab saada tankistiks, teine lenduriks, kolmas parašütistiks.

Elagu Nõukogude armee!

Uued sõnad: ohvitser, tugev, parašütist, tungima, võitma, teenima, ustavalt.

Juku ja Miku tahavad mängida.

Juku: Kuule, Miku, hakkame sõda mängima!

Miku: Hakkame jah! Ole sa fašist, ma olen nõukogude sõdur.

Juku: Ei, ole s i n a fašist, m i n a olen nõukogude sõdur.

Miku: Ma ei taha fašist olla!

Juku: Ja mina ka ei taha fašist olla!

Ning sõjamäng jääbki mängimata.

Два неопределённых наклонения: -da и -ma.

Ainsus.

Mis ma teen? — Ma tahan mängida; ma hakkam mängima.

Mis sa teed? — Sa tahad mängida; sa hakkad mängima.

Mis ta teeb? — Ta tahab mängida; ta hakkab mängima.

Mitmus.

Mis me teeme? — Me tahame mängida; me hakkame mängima.

Mis te teete? — Te tahate mängida; te hakkate mängima.

Mis nad teevad? — Nad tahavad mängida; nad hakkavad mängima.

Harjutus 1. Kirjutage ära ja kriipsutage alla lõpud **-da** ja **-ma**.

Me hakkame mängi—. Mina tahan sõda mängi—. Me ei saa mängi—, sest mõlemad tahame olla nõukogude sõdurid.

Harjutus 2. Lõpetage laused ja tõmmake asesõnadele joon alla.

1. Ta näeb (меня).

4. Ta näeb (нас).

2. Ta näeb (тебя).

5. Ta näeb (вас).

3. Ta näeb (его).

6. Ta näeb (их).

Näidis: Ta näeb mind.

Harjutus 3. Замените подчёркнутые существительные местоимениями.

1. Ma näen Väinot.
2. Me näeme Mišat ja Volodjat.
3. Me kõneleme Väinoga.
4. Me näeme õpilasi.
5. Ema mängib lastega.

Näidis: Ma näen teda.

Ulesanne. Hääldage õieti ä, õ, ö, ü.

Ära mängi noaga! Pane nuga käest ära! Tänavad ja väljakud on rahvast täis. Mõni õun. Ära võta seda õuna! Lõuna on möödas. Müts, tükk, ma püüdsin, sa hüüdsid.

38.

Valmisriiete-kaupluses.

Me läksime isaga valmisriiete-kauplusse. Seal rippusid püksid, kuued, vestid ja palitud.

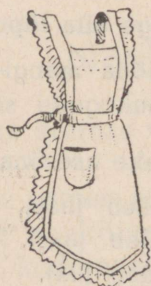
Seal olid müügil ka kleidid, jakid, põlled ja seelikud.

Isa valis endale palitu ja mulle ostis püksid. Püksid aga olid liiga pikad: need tuli pisut ümber teha.

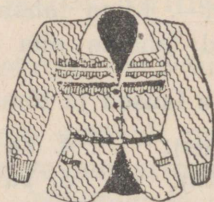
Me läksime töökotta. Seal töötasid rätsepad. Üks rätsep võttis minust mõõdu ja tegi püksid lühemaks. Isa maksis raha ja me läksime koju.

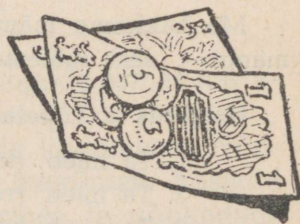
Seelik

Põll

Jakk

Raha

Uued sõnad: valmisriided, valis, pisut, ümber teha, mõõtu võtta, lühem, lühemaks tegema, maksma, raha.

Küsimused:

1. Kuhu poiss isaga läks?
2. Missugused riided rippusid valmisriiete-äris?
3. Mis isa endale ostis?
4. Mis isa poisile ostis?
5. Mis on poisi riietus?
6. Mis on tüdruku riietus?

Ülesanne. Lugege õieti!

lõbu	asjal on hoogu	tööle asumä	rauda taguma
tugev	lööb loogu	võitma	teenima
vähe	kerge	ohvitser	ustavalt
ei lähe pähe	töö	parašütist	tungima

Asesõnad.

Mitmus.

kes? (кто?)	kellele? (кому?)
meie —	meile
teie —	teile
nemad —	neile

Harjutus 1. Поставьте личные местоимения (meie, teie, nemad) в падеже **-le** (даёт кому? kellele? — **meile, teile, neile**).

1. Salme annab (meie) ajakirja „Pioneer“. 2. Mis pioneerijuht (teie) annab? Ta annab (meie) punased lipud. 3. Müüja annab (teie) tagasi viis rubla. 4. Mis sa (nemad) annad? Ma annan (nemad) raamatud. 5. Isa annab (meie) kinopiletid. 6. Meil on koer ja kass. Linda annab (nemad) süüa.

Harjutus 2. Tõlkige.

Сколько семь и четыре? Семь и четыре — одиннадцать. Десять и пять — четырнадцать? Нет, десять и пять не четырнадцать, а (void) пятнадцать. Три раза четыре — двенадцать. Пять раз три — пятнадцать.

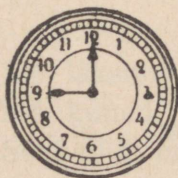
Aeg.

Nädalas on seitse päeva. Nädala esimene päev on esmaspäev. Teine päev on teisipäev. Kolmas päev on kolmapäev. Neljas päev on neljapäev. Viies päev on reede. Kuues päev on laupäev ja seitsmes päev on pühapäev. Pühapäev on puhkepäev. Siis inimesed puhkavad nädalatööst.

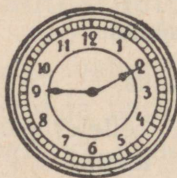
Ööpäevas on kaksikümmend neli tundi. Üks tund on kuuskümmend minutit, ja üks minut kuuskümmend sekundit. Kui on viisteist minutit üle ühe, me ütleme, et kell on veerand kaks. Kui kell on kolmkümmend minutit üle ühe, siis ütleme, et kell on pool kaks. Kui viisteist minutit puudub kahest, siis me ütleme, et kell on kolmveerand kaks.

Vaata kella! Mis kell on?

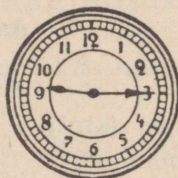
Kell on

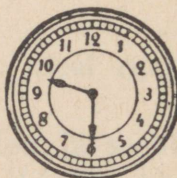
ühiksa;

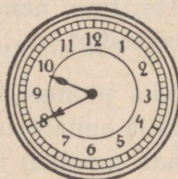
kümme minutit
kümnel;

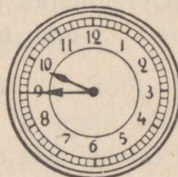
veerand
kümme;

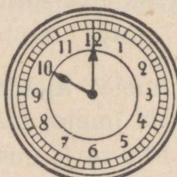
pool kümme;

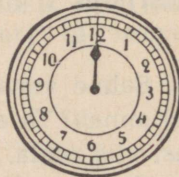
kümme minutit
üle poole kümne;

kolmveerand
kümme;

kümme;

kaksteist.

Uued sõnad: puhkepäev, ööpäev, üle, üle ühe, puudub.

Harjutus 1. Vastake küsimustele:

1. Mitu päeva on nädalas?
2. Mitu tundi on ööpäevas?
3. Mitu minutit on tunnis?
4. Mitu sekundit on minutis?

5. Mitu kuud on aastas?
6. Kui palju on kakskümmend viis ja kümme?
7. Kui palju on kuusteist ja neliteist?
8. Kui palju on kakskümmend kolm ja viisteist?

Harjutus 2. Tõlkige eesti keelde.

1. Первый день недели — понедельник.
2. Второй день недели — вторник.
3. Третий день недели — среда.
4. Четвёртый день недели — четверг.
5. Пятый день недели — пятница.
6. Шестой день недели — суббота.
7. Седьмой день недели — воскресенье.

Harjutus 3. Kirjutage, mis kell on.

$\frac{1}{4}10$, $\frac{1}{2}10$, $\frac{3}{4}10$, 10^{05} , 11^{10} , 11^{50} .

40.

Sinu töö on koolis.

Onu Elmar istus üksi kolhoosi kontoris.

Korraga jooksis üks väike tüdruk kontorisse.

„Mis sul tarvis on? Miks sa koolis ei ole?“

„Ema saatis mind... enda asemel... lehma lüpsma... Ema jäi haigeks... Ma andsin talle rohtu...“

„Lüpsma? Ei, sina mine kooli,“ ütles onu Elmar, „küllap teeme ilma sinuta, mis tarvis on. Sinu ema asemel lüpsab keegi teine. Sa ütle talle nii.“

„Mina oskan ka lüpssta,“ ütles Kati.

„Aga kes sinu asemel õpib? Ema me võime asendada, aga sind ei saa kuidagi asendada.“

Ja onu Elmar käskis Katil kooli minna.

Naine lüpsab lehma.

Arstirohud

Uued sõnad: üksi, korraga, mis tarvis, saatma, enda asemel, lüpsma, haigeks jääma, rohi (= arstirohi), küllap, asendada, käskima.

Küsimused:

1. Kus istus onu Elmar?	5. Mis onu Elmar tüdrukule vastas?
2. Kes jooksis kontorisse?	6. Miks peab tüdruk olema koolis?
3. Mis onu Elmar tüdrukult küsis?	7. Kuhu onu Elmar käskis Katil minna?
4. Miks tuli tüdruk onu Elmari juurde?	

Ulesanne. Lugege õieti!

äri	raha	seelik	maksma
valima	jakk	ümber teha	puhkepäev
pisut	põll	puududa	ööpäev
lühem	valmisriided	mõõtu võtta	rauda taguma

Pühapäev.

Täna on pühapäev. Täna lapsed ei lähe kooli. Pühapäeval puhkavad kõik. Hommikul lapsed lähevad jalutama. Pargis on väga hea jalutada.

Pärast lõunat lapsed ja vanemad lähevad kinno.

Pühapäev on puhkepäev. Aga esmaspäev on jälle tööpäev. Esmaspäeval kõik töötavad ja lapsed lähevad kooli.

Küsimused:

1. Mis päev täna on?	6. Kes lähevad pärast lõunat kinno?
2. Kuhu lapsed täna ei lähe?	
3. Mis nad täna teevad?	7. Mis esmaspäeval kõik teevad?
4. Kuhu lapsed hommikul lähevad?	8. Kuhu lapsed lähevad?
5. Kus on hea jalutada?	

Ulesanne. Loe ja pea meeles.

Порядковые 1—12.

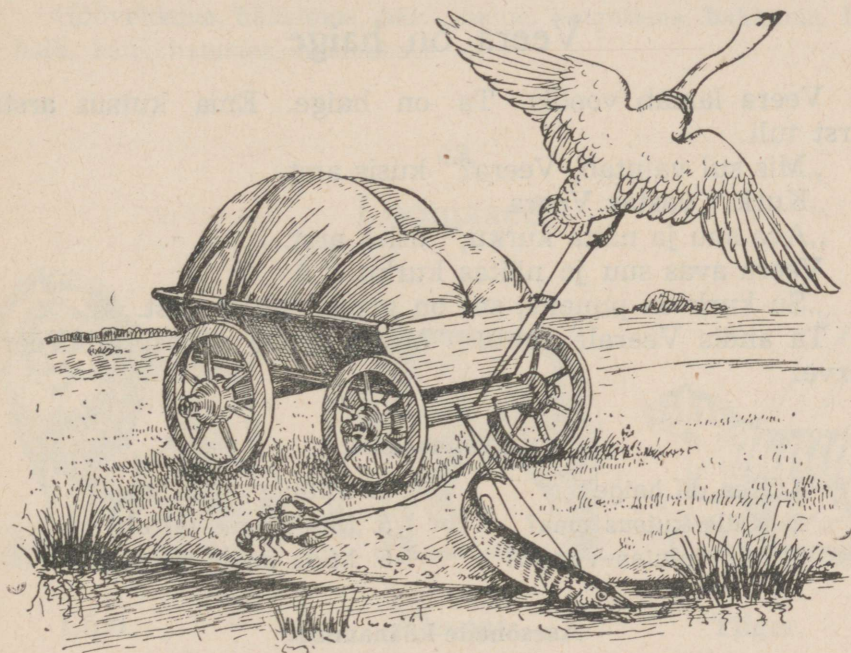
I esimene	V viies	IX üheksas
II teine	VI kuues	X kümnes
III kolmas	VII seitsmes	XI üheteistkümnes
IV neljas	VIII kaheksas	XII kaheteistkümnes

Harjutus. Kirjutage joonele kuu nimi.

1. Aasta üheteistkümmes kuu on 2. Esimene kuu on 3. Kümmes kuu on 4. Kuues kuu on 5. Kaheteistkümmes kuu on 6. Teine kuu on 7. Neljas kuu on 8. Seitsmes kuu on 9. Kaheksas kuu on 10. Üheksas kuu on 11. Viies kuu on 12. Kolmas kuu on

41.

Luik, haug ja vähk.

Ükskord luik, haug ja vähk tahtsid kergelt koormat vedada. Nad rakendasid endid vankri ette ja hakkasid vedama.

Kuid igaüks tõmbas ise külge: luik tõmbas ülespoole, haug vedas vette ja vähk tõmbas tagasi.

Koorem ei liikunud paigast.

Uued sõnad: haug, vähk, vanker, igaüks, ise külge, tagasi, ülespoole, vedama, endid rakendama.

Küsimused:

1. Kes tahtsid kord koormat vedada?
2. Mis nad hakkasid tegema? (...koormat vedama)
3. Missugune oli koorem?
4. Kas koorem liikus paigast?
5. Miks koorem ei liikunud paigast?

Ulesanne. Lugege õietil

rohi	korraga	enda asemel	küllap
asendama	mitte kuidagi	lüpsma	tööpäev
üksi	käskima	haigeks jääma	kinno (kuhu?)
raha	saatma	mis sul tarvis?	siis

Veera on haige.

Veera lamab voodis. Ta on haige. Ema kutsus arsti. Arst tuli.

„Mis sul valutab, Veera?“ küsis arst.

„Kurk,“ vastas Veera.

„Ava suu ja näita kurku,“ ütles arst.

Veera avas suu ja näitas kurku.

„Su kurk on punane, sul on gripp,“ ütles arst.

Ta andis Veerale rohtu. Mõne päeva pärast oli Veera terve.

Küsimused:

1. Kes oli haige?
2. Kelle kutsus ema?
3. Mis valutas Veeral?
4. Milline oli ta kurk?
5. Mis haigus tal oli?
6. Mida andis talle arst?

Asesõnade käänamine.

	Ainsus	Mitmus
Nimetav kes?	mina, sina, tema	meie, teie, nemad
Omastav kelle?	minu, sinu, tema	meie, teie, nende
Osastav keda?	mind, sind, teda	meid, teid, neid
Kellel on?	minul, sinul, temal	meil, teil, neil
Ta andis kellele?	minule, sinule, temale	meile, teile, neile
Ta sai kellelt?	minult, sinult, temalt	meilt, teilt, neilt

Harjutus 1. Tõlkige.

Наш диван. Твоя бумага. Ваши ботинки. Наш колхоз. Мои деньги. Наше окно. Твой календарь.

Harjutus 2. Kirjutage need laused mitmuses: 1) esimeses isikus (в первом лице); 2) kolmandas isikus (в третьем лице).

Ma kirjutan kirja. Ma töotan vabrikus. Ma puhkan kaks tundi. Ma teen remonti. Ma lähen klubisse. Ma jalutan õhtul. Ma einestan kell seitse. Ma lõunastan kodus. Ma kõnelen eesti keelt. Ma magan kaheksa tundi.

Näidis: 1) Me kirjutame kirja

2) Nad kirjutavad kirja

Ulesanne. Hääldage **h** sõna algul (в начале слова).

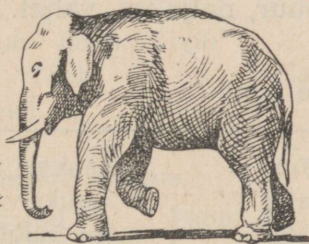
Hööveldama, hääldama, hästi, haige, haigutama, hakkama, hal'l, halb, hani, hammas, hambahari.

42.

Loomaaed.

Lõvi

Elevant

Tiiger

„Ema, lähme täna loomaaeda!“
palusid lapsed.

„Hea küll, lähme,“ ütles ema.
„Pange endid riidesse.“

Lapsed jooksid riietuma. Siis
läksid nad emaga loomaaeda.

Krokodill

Loomaaias on huvitav. Lapsed lähivad elevandi juurde.

Elevant on väga suur loom. Siis nad lähivad krokodilli juurde. Krokodill on nagu suur sisalik. Ta ujub vees. Tal on suur pea ja pikk saba, ja tal on väga teravad hambad.

Suures puuris on ahv. See on väga naljakas loom. Lapsed vaatavad, kuidas ta puuris hüppab.

Ahv

Seal on ka tiiger ja lõvi. Tiiger on nagu suur kass, aga lõvi —nagu suur koer.

Loomaaias on lõbus. Muusika mängib. Lapsed jalutavad ühe puuri juurest teise juurde.

„Lapsed, lähme nüüd koju,“ ütleb ema, „juba on õhtu.“

Mõistatus. Mis loom see on: saba ees, teine taga?

Uued sõnad: loomaaed, elevant, krokodill, ahv, tiiger, lõvi, ujuma, vees, puur, naljakas, vahel.

Ulesanne. Lugege õieti!

vedama	lõbu	vanker	ülespoole
rakendama	haug	igaüks	ustav
tagasi	vähk	ise külge	lüpsma

Küsimused.

1. Kuhu lapsed emaga läksid?
2. Kelle juurde nad kõige enne läksid?
3. Missugune loom on elevant?
4. Kes oli nagu sisalik?
5. Mis ta tegi?
6. Missugune saba tal oli? missugused hambad?
7. Kus oli ahv?
8. Mis ta puuris tegi?
9. Missugune oli tiiger?
10. Missugune oli lõvi?

Peal ja all, ees ja taga.

Tool. Toolil istub kass. Tooli all on pall. Tooli kohal ripub lamp. Tooli ees seisab tüdruk. Tooli taga seisab poiss. Poisi ja tüdruku vahel on tool.

Kus istub kass? — Kass istub toolil.

Kus on pall? — Pall on tooli all.

Kus ripub lamp? — Lamp ripub tooli kohal.

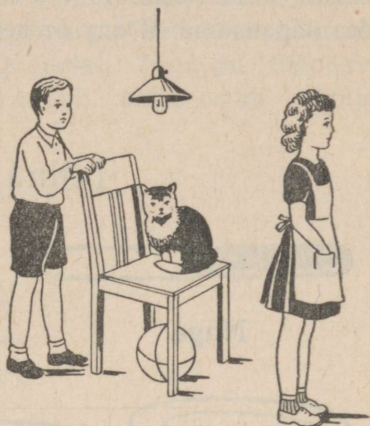
Kes seisab tooli ees? — Seal seisab tüdruk.

Kus seisab poiss? — Poiss seisab tooli taga.

Mis on poisi ja tüdruku vahel? — Seal on tool.

Kas tüdruk on tooli all? — Ei ole. — Kus ta on? — Ta on tooli ees.

Mis on tooli all? — Seal on pall.

Harjutus 1. Kirjutage joonele: all, kohal, ees, taga, vahel!

Tooli ripub lamp. Tooli on pall. Tooli seisab tüdruk. Tooli seisab poiss. Poisi ja tüdruku on tool.

Harjutus 2. Moodustage mitmus.

Vasar — vasarad	Paber —
Tänav —	Lennuk —
Pasun —	Vedur —
Põrand —	Pliats —

Harjutus 3. Tõlkige.

Nüüd on talv. Mis on lume all? Rohi ja lilled. Õhus lendavad lumehelbed. Jõgi külmus kinni. Jõel on jää. Salme on rõõmus. Ta paneb endale uisud alla. Jääl on hea uisutada. Tõnul on kasukas seljas. Mitu kraadi külma oli eile? Eile oli nääripäev. Kuusk on roheline. Nääripuu küljes ripuvad kuldpähklid ja särab kuldtäht.

Куда вы бежите? Я бегу домой. Куда мальчик бежит? Он тоже бежит домой. Энн стоит у телефона и говорит. Линда идёт в школу без карандаша. Я иду от бабушки. Дети идут из парка.

43.

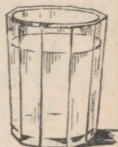
Niina katab lauda.

Nuga

Kahvel

Klaas

Taldrik

Lusikas

Ema õmbleb, aga Niina õpib.

Ema ütleb: „Varsti on lõuna. Niina, kata laud!“

Niina: „Jah, ma katan kohe laua.“

Ema: „Kas taldrikud on laual?“

Niina: „Jah, taldrikud on laual.“

Ema: „Kas lusikad on ka laual?“

Niina: „Jah, lusikad on ka laual. Aga üks nuga ja kahvel puuduvad.“

Ema: „Võta, siin on nuga ja kahvel.“

Niina paneb noa ja kahvli lauale.

Ema: „Kas lilled on laual?“

Niina: „Jah, lilled on ka laual. Aga üks klaas puudub veel.“

Ema: „Siin on klaas. Aga kus on soolatoos? Pane soolatoos ka lauale.“

Niina paneb soolatoosi lauale.

Ema: „Nii on hea. Tänan!“

See on Niina koht. Siin on taldrik, lusikas, kahvel, nuga ja klaas.

Uued sõnad: lõuna, katma, soolatoos.

Soolatoos

Harjutus 1. Tõlkige.

Mets. Puu kasvab metsas. Mul on kirves. Ma raiun. Mees kütab ahju. Me oleme kuuekesi. Poiss kukub maha. Kust lendab lind? Kass püüab linnu kinni. Sealt tuleb mu sõber. Pärast lõunat ma lähen oma koolivenna juurde. Üks nädal. Täna on tööpäev. Laual on leivaraasuke. Kauplus. Üks müüb, teine ostab. Müüja annab ostjale kaks rubla tagasi.

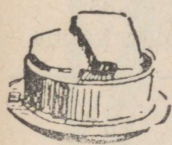
Harjutus 2. Moodustage laused.

- 1) ees, tüdruk, seisab, tooli.
- 2) vahel, mis, poisi, on, ja, tüdruku.
- 3) hiir, alla, põranda, läheb, magama.
- 4) tööpäev, on, aga, jälle, esmaspäev.
- 5) pilt, Lenini, ühel, ripub, seinal.

Harjutus 3. Tõlkige.

Это ваше перо? Да, это моё перо. Это ваша комната? Да, это наша комната. Это ваша книга, а это моя газета. Где ваш флаг? Наш флаг в клубе. Это моё письмо. Ваше перо на столе.

44.

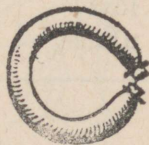
Või

Juust

Kurk

Vorst

Kook

Kartul

Liha

Vestlus.

„Mitu korda päevas te sööte?“

„Me sööme kolm korda päevas: hommikul, lõunal ja õhtul.“

„Mis te hommikul sööte?“

„Hommikul me sööme juustu-võileiba ning joome kohvi.“

„Mis te lõunalauas sööte?“

„Lõunalauas me sööme lihasuppi ja praetud kala kartu-
liga. Sinna juurde võtame kurgisalatit.“

„Mis te õhtul sööte?“

„Õhtul sööme putru hapupiimaga. Sööme veel võileiba
vorstiga ning joome piima.“

Uued sõnad: liha, vorst, kook, juust, praad, praetud,
salat, hapu, ning, hapupiim.

Nali.

„Fedja, kas sina sõid koogi ära?“

„Ei, mina ei söönud.“

„Aga kas tahad veel?“

„Tahan!“

Ülesanne. Lugege õieti!

elevant	vahel	ahv	puur
lõvi	loomaaed	tiiger	naljakas
ujuma	krokodill	vees	lauda katma

Söögid ja joogid.

Supp. Vesi. Tee. Kook. Kissell. Muna. Kohv. Puder. Piim.
Kartul. Munapuder. Kala. Hapupiim. Juust. Või. Leib. Liha.
Vorst.

Harjutus 1. Kirjutage siit välja enne söögid, siis joogid.

Harjutus 2. Kirjutage näidise järgi ainsuses.

Trammid — tramm.

Pallid —

Trummid —

Korvid —

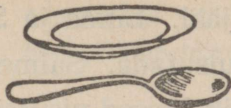
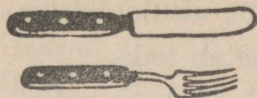
Toolid —

Püssid —

Koolid —

Klaasid —

Harjutus 3. Mis on pildil?

Harjutus 4. Tõlkige.

Какое теперь время года? Теперь у нас зима. Какой месяц? Теперь январь. Какой сегодня день? Сегодня суббота. Какое сегодня число? Сегодня двадцать пятое января. Что у нас теперь: утро, день, вечер или ночь? У нас теперь полдень, двенадцать часов дня. В полдень мы работаем, в полночь — спим. Какой вчера был день? Вчера была пятница. Какой день будет завтра? Завтра будет воскресенье, день отдыха. А послезавтра? Послезавтра будет понедельник.

Ulesanne. Hääldage.

õ: sõda, sõrm, sõida, sõdur, õde, võit, võta õun.

ä: aitäh, tädi, tänan väga, rongkäik, täht, väike, käsi, ma lähen ära.

ö: öö, töö, tööline, öösel, köök, söök, köha, söö, ära löö.

ü: Ulo, Külli, tüdruk, püha, üks, üheksa, kümme.

45.

Talvel.

Nüüd on talv. Lumi on maas. Kõikjal on valge lumi. Talvel on ilm väga külm.

Pärast lõunat lähevad lapsed välja. Ennul on kelk, Lindal ja Salmel on uued uisud.

Liuväljal on palju lapsi. Kõigil on väga lõbus. Nad uisutavad jääl. Linda ja Salme uisutavad ka. Linda ei oska veel hästi uisutada. Salme õpetab teda.

Kas kõik lapsed uisutavad? Ei, kaks poissi ei uisuta. Nad suusatavad. Neil on suusad jalas.

Mis Enn teeb? Enn kelgutab.

Rein ja Muri on ka siin. Rein ei uisuta. Ta mängib Muriga. Muri jookseb. Rein jookseb ka.

Õhtul istuvad lapsed kodus, loevad, mängivad ja kuulavad raadiot.

Väljas on külm, aga toas on soe.

Uued sõnad: kõikjal, liuväli, palju.

Küsimused:

1. Mis aastaaeg nüüd on?	7. Kes ei oska uisutada?
2. Mis on maas?	8. Kes õpetab teda?
3. Kuhu lapsed lähevad?	9. Mis kaks poissi teevad?
4. Mis on Ennul?	10. Kus lapsed õhtul istuvad?
5. Mis on Lindal ja Salmel?	11. Mis nad kodus teevad?
6. Mis lapsed liuväljal teevad?	

Kiisu-Ants.

Õõ tuli oma rahuga,
väike Rein läks magama.

Aga Kiisu-Ants ei maga:
tema luurab kapi taga.

Kiisu-Ants on virk ja kiire,
püüdis kinni väikse hiire.

Uued sõnad: kiisu, rahu, luurama, virk, kiire.

Küsimused:

1. Kes magab?	4. Missugune on kass?
2. Kes ei maga?	5. Kes püüdis hiire kinni?
3. Kus luurab kass?	

Harjutus 1. Kirjutage luuletus ära ja õppige pähe.

Harjutus 2. Tõlkige.

1. Мальчик спит.	4. Луна светит.
2. Днём светло.	5. Звёзды блещут.
3. Ночью темно.	6. Небо голубое.

Harjutus 3. Напишите на пунктире подходящее слово.

Tahvel on, kriit on
See raamat ei ole suur, vaid
Nuga ei ole nüri, vaid
Tuba ei ole väike, vaid
Pink ei ole lühike, vaid
Koera küüned ei ole teravad, vaid

Для справок: lühike, väike, suur, terav, valge, must, pikk, nürid.

46.

Lööklased aitasisid.

Varsti on kevad. Kolhoos valmistub kevadkülviks. Meie traktorijaama sõitis linnast tööliste brigaad. „Meie oleme löökbrigaad. Me tulime teid aitama,“ ütlesid nad kolhoosnikutele. „Kuidas te meid aitate?“ küsisid kolhoosnikud. „Tooge siia oma katkised masinad. Me parandame ära,“ vastasid lööklased.

Terve päeva töötasid töölised ja seadsid kõik masinad korda. Õhtul kutsusid nad koosoleku kokku. Koosolekul ütlesid nad külarahvale:

„Seltsimehed, me kutsume teid sotsialistlikule võistlusele.
Kas võtate meie väljakutse vastu?“

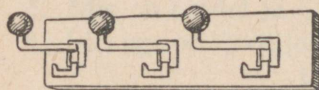
„Võtame vastu!“ vastasid külamehed kooris.

Uued sõnad: löök, lööklane (= lööktööline), külv, traktori jaam, katkine, valmistuma, parandama, korda seadma, koosolek, kokku kutsuma, küla, külarahvas, võistlus, väljakutse, vastu võtma.

Ülesanne. Lugege õieti!

liha	praad	ning = ja	palju
salat	praetud	rahu	kiisu
vorst	hapu	rahuga	luurama
kook	hapupiim	nüri	virk
juust	kõikjal	liuväli	kiire

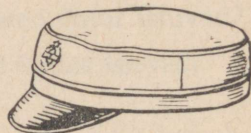
Tõnu läheb koolist koju.

Varn

Palitu

Müts

Varn. Palitu ripub varnas. Müts ripub ka varnas.

Tõnu võtab varnast palitu ja paneb selga. Tal on palitu seljas.

Siis võtab Tõnu varnast mütsi ja paneb pähe. Tal on müts peas.

Nüüd võtab Tõnu aknalt oma mapi ja väljub uksest. Ta läheb koju.

Kodus ta võtab palitu seljast ja paneb varna. Ta võtab mütsi peast ja paneb ka varna.

Kohakäänded (падежи места).

kus? kuhu? kust? (где? куда? откуда?)

Nimetav mis? что?	Omastav mille? чего?	Sisseütlev kuhu? millesse? куда? во что?	Seesütlev kus? milles? где? в чём?	Seestütlev kust? millest? откуда? из чего?
varn selg pea kool	varna selja pea kooli	varna selga pähe kooli	varnas seljas peas koolis	varnast seljast peast koolist

Harjutus 1. Kirjutage lõpud juurde ja kriipsutage alla.

Mu palitu ripub (kus?) varna—. Ma võtan oma palitu (kust?) varna— ja panen (kuhu?) selg—. Mul on palitu (kus?) selja—. Kus mu müts on? Müts on ka varna—. Ma võtan oma mütsi (kust?) varna— ja panen (kuhu?) pä—. Mul on müts (kus?) pea—. Ma lähen (kuhu?) ko—. (Kus?) Kodu— ma võtan palitu (kust?) selja— ja panen (kuhu?) varn—.

Näidis: Mu palitu ripub varnas.

Harjutus 2. Kirjutage näidise järgi.

vend — õde	isa —
vanaisa —	poiss —
poeg —	onu —

47.

Kevad kolhoosis.

Viktor Kingissepa nimeline kolhoos on suur ja rikas. Kolhoosil on suured põllud ja aiad.

Kevadel on kolhoosis palju tööd.

Põllul kolhoosnikud künnavad ja külvavad.

Siin on suur põld. Kolhoosnikud panevad siin kartuleid maha.

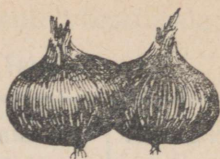
Peenar

Lillepeenar

Peet

Sibul

Köögiviljaaias kolhoosnikud kaevavad peenrad üles, istutavad sibulad ning külvavad porgandid ja peedid maha.

Kolhoosil on oma klubi. Pärast koolitunde lapsed töötavad klubi juures. Neil on teravad labidad. Lapsed kaevavad. Lillepeenar on valmis. Lapsed istutavad peenrale lilled.

Uued sõnad: kartuleid maha panema, peenar, peenraid üles kaevama, istutama, sibul, peet, lillepeenar.

Küsimused:

1. Mis on Viktor Kingissepa nimelisel kolhoosil? 2. Millal kolhoosnikud künnavad ja külvavad? 3. Mida nad istutavad? 4. Mida nad kaevavad? 5. Mida nad külvavad? 6. Kes töötavad klubi juures? 7. Kuhu lapsed istutavad lilled?

Ulesanne. Lugege õieti!

valmistuma parandama küla külaharvas	löök lööklane külv jaam	katkine korda seadma koosolek kokku kutsuma	vastu võtma võitlus väljakutse tööpäev
---	----------------------------------	--	---

Kiri.

Postmark

Postkaart

Kiri

Ma tahtsin kirjutada kirja oma sõbrale. Kuid mul polnud kirjapaberit. Siis läksin kauplusse ja ostsin paberi, ümbriku ja sule.

Kui koju tulin, hakkasin oma sõbrale kirja kirjutama. Ma lõpetasin kirja ja panin selle ümbrikku. Siis sulgesin kirja ja kirjutasin ümbrikule aadressi.

Nüüd oli kiri valmis. Ma läksin sidekontorisse, ostsin postmargi ja kleepisin ümbrikule. Siis lasksin kirja postkasti ja tulin koju.

Ma lähen sidekontorisse.

Ma võtan paberilehe...

...ja kirjutan kirja.

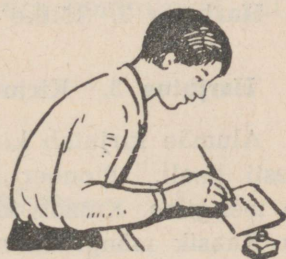
Ma murran kirja kokku...

...ja panen ümbrikku.

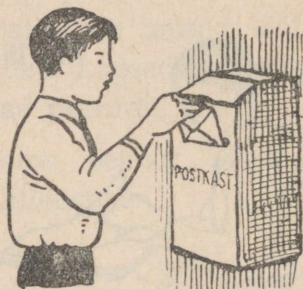
Ma sulen kirja...

...ja kirjutan aadressi.

Ma lähen sidekontorisse
ja ostan postmargi.

Ma kleebin margi ümbrikule... ...ja lasen kirja postkasti.

Uued sõnad: ümbrik, sidekontor; lõpetama, sulgema; valmis, kleepima, kirja postkasti laskma, postmark, postkast.

Harjutus 1. Kirjutage ära ja kriipsutage seest- ning sisse-ütleva käände lõpud alla.

Ma sõidan Tallinnast (Balti jaamast) Lillekülasse. Lillekülast Tondile, Tondilt Järvele, Järvelt Rahumäele, Rahumäelt Nõmmele, Nõmmelt Hiiule, Hiiult Kivimäele, Kivimäelt Pääskülasse.

Harjutus 2. Sõitke Pääskülast Tallinna tagasi.

Harjutus 3. Kirjutage need laused minevikus.

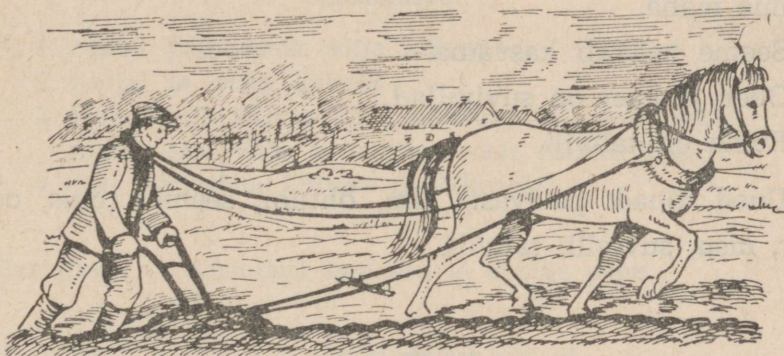
Alumäe kirjutab kirja. Ta loeb vene keelt. Ivanov kõneleb eesti keelt. Pioneer ostab vihiku. Pärast lõunat me puhkame ja mängime. Kuusik kuulab raadiot. Nad töötavad hästi. Kuusik ja Kaasik mängivad malet. Kas te kuulate kõnet? Ei, me kuulame muusikat.

Harjutus 4. Tõlkige!

Кто твой отец? Мой отец столяр. Кто твоя мать? Моя мать работница. Кто ваш брат? Мой брат машинист. Моя сестра учится в школе. Ваш отец — эстонец? Нет, мой отец русский. А ваша мать? Моя мать — эстонка.

48.

Kevad.

Kevad. Taevas on sinine. Päike paistab palavasti. Ilm ei ole enam külm, vaid soe. Majad, aiad ja tänavad ei ole enam valged. Jää ja lumi sulavad. Lapsed ei saa enam uisutada ega suusatada.

Linnud tulevad soojalt maalt tagasi. Siin teevad nad pesa.

Kevadel on päevad pikad ja ööd lühikesed. Kolhoosi-talurahval on palju tööd. Nad töötavad vara hommikust hilja õhtuni.

Rukis

Nisu

Oder

Kaer

Põld on must. Kündja läheb hobuse ja adraga põllule. Seal ta künnab maad. Siis külvab nisu-, odra- ja kaera-seemne maha.

Seeme hakkab kasvama.

Oder ja kaer on suviviljad.

Rukis on talivili.

Uued sõnad: palavasti, ilm, õhtuni, seeme, rukis, oder, kaer, nisu, suvivilja, talivili.

Küsimused:

1. Mis aastaaeg on meil praegu?	7. Kust tulevad linnud tagasi?
(soe maa, mille? — sooja maa, kust? — soojalt maalt)
2. Missugune on taevas?	8. Mis linnud teevad?
3. Kuidas paistab päike?	9. Kuhu kündja sõidab?
4. Missugune on ilm?	10. Mis teeb kündja põllul?
5. Mis sulavad?	11. Mis ta maha külvab?
6. Kas lapsed saavad veel uisutada ja suusatada?	

Ülesanne. Lugege õietil

side	kaevama	lillepeenar	valmis
sidekontor	peenar	ümbrik	postmark
sibul	istutama	lõpetama	postkast
panema	peet	sulgema	kleepima

Külv ja lõikus.

Mis sa külvad kevadel,
seda lõikad sügisel.
Mis sa õpid noores eas,
seisab eluaeg sul peas.

Vanasõna. Kuidas külv, nõnda lõikus.

Küsimused:

1. Millal kolhoosnik vilja külvab?
2. Millal ta vilja lõikab?
3. Kolhoosnik külvab kevadel odra- ja kaeraseemne maha. Mis vilja ta sügisel sealt põllult lõikas?
4. Ütle vanasõna külvist ja lõikusest!

Harjutus 1. Kirjutage laul ära ja õppige pähe.

Harjutus 2. Kirjutage lõpud **-le**, **-l** või **-lt**.

Kündja sõidab (kuhu?) põllu—. Ta künnab (kus?) põllu—. Kündja sõidab hobusega (kust?) põllu— koju.

Harjutus 3. Tõlkige.

Что вы делаете? Я пишу. Что вы пишете? Я пишу упражнение. Вы пишете по-эстонски? Да, я пишу по-эстонски. Товарищ Сепп тоже пишет по-эстонски? Нет, он пишет по-русски. Мы пишем по-русски и по-эстонски. Где они пишут? Они пишут в классе. Что ты пишешь? Я пишу письмо.

Harjutus 4. Vastake küsimustele.

Mis teeb lind?

Mis teevad linnud?

Mis teeb lendur?

Mis teevad lendurid?

Mis teeb poiss?

Mis teevad poisid?

Mis teeb tüdruk?

Mis teevad tüdrukud?

Mis teeb kingsepp?

Mis teevad kingsepad?

Kevadel aias.

Täna on aias väga ilus. Vihma ei saja. Taevas on selge ja sinine. Rohi haljendab ja linnud laulavad.

Enn ja Linda töötavad aias. Nad istutavad lilli. Ennul on labidas käes. Ta kaevab lillepeenart.

Nad töötavad lõunani. Siis ema kutsub neid tuppä lõunat sööma.

Aga lapsed ütlevad: „Ema, me ei taha tuppä minna. Siin on nii ilus. Sööme aias!“

Ema ütleb: „Hea küll! Minge tooge toast väike pruun laud siia ja katke valge laudlinaga.

Siis tooge ka taldrikud, lusikad, noad ja kahvlid lauäle.“

Lapsed jooksevad tuppä ja kannavad lauä aeda. Enn toob köögist taldrikud lauäle ning Linda toob noad, kahvlid ja lusikad. Ema kannab lauäle supivaagna ja leiva. Ta tõstab lastele kulbiga suppi taldrikule.

Lapsed on väga rõõmsad. Neile meeldib aias süüä. Nad ütlevad: „Ema, me sööme kogu suve aias!“

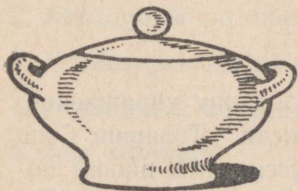
Uued sõnad: selge, lõunani, laudlina, kandma, supivaagen.

Labidas

Kulp

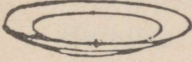

Supivaagen

Küsimused:

1. Kas täna sajab vihma?
Missugune on taevas?
2. Mis haljendab?
Kes laulavad?
3. Kus töötavad Enn ja Linda?
Mis nad teevad?
4. Mis on Ennul käes?
Mis ta teeb?
5. Kuhu ema neid kutsub?
6. Mis lapsed ütlevad?
7. Mis lapsed toast toovad?
8. Mis ema kannab lauäle?
9. Mis lastele meeldib?

Harjutus 1. Lugege valjusti!

Pane   ja lauale! Too
kapist ja ! on taldrikul.
  ja on taldrikuga laual.
Kas ja , ja
 on laual?

 on punane. ja , ja
 . Valge . Valged . ja
   ja   . , ja .
Kas see on ? Ei, see on . Mul
on peas .

Harjutus 2. Kirjutage ära harjutus 1.

Ulesanne. Häälitage lühidalt.

Kana, hobune, minu õde, sinu tädi. Tädi nimi on Anu. Tõnu on minu sõber. Tõnul ei ole õde. Isa ja ema on vanemad. Ma lähen oma kohale. Tule, mine, pühi, pane ära!

50.

Vara hommikul.

Jänes

Tasa vara hommikul
tuleb kuldne päike,
astub taeva servale,
vaatab, nagu naerune,
ütleb: Tere, tere,
mesilase pere!

Kärbes

Ütleb: Tere, tere, kukk!
 Ilm on täna ilus.
 Laula ruttu kukeluu!
 Kuulge, väljas valge ju!
 Sibli, leiad tera,
 suure, nagu kera!

Ütleb: Tere, tere, lind!
 Tiiri-liiri hüüa.
 Tulen iga hommiku,
 küsin, kas on väljas ju
 pojad, piipsunokad,
 väiksed kärbsekokad.

Ütleb: Tere, tere, Juss!
 Vaata unipussi!
 Juba väljas mesilind,
 jänes, lind, kukk ootvad sind,
 tahavad kõik mängi,
 ei või jääda süngi!

Vanasõnad. Kes vara tõuseb, leiab vara õnne. — Varane vares pühib nokka, hiline lehvitab tiibu.

Uued sõnad: taeva serv, valge on väljas, siblima, kera, piipsunokad, kärbes, unipuss (= unimüts), jänes, süng (= voodi), õnn, pühkima, varane, hiline, lehvitama.

Ulesanne. Lugege õieti!

palavasti	ilm	laudlina	kandma
oder	õhtuni	kaer	nõnda
nisu	lõunani	lõikus	selge
suvivili	seeme	noores eas	sirge — kõver
talivili	rukis	seisab peas	supivaagen

Liblikas ja mesilane.

Näe — liblikas!
 Liblikale meeldib kevad.
 Siis on soe. Päike paistab.
 Lilled õitsevad.

Liblikas lendab lillelt lillele.

Mesilane lendab ka lillelt lillele. Ta kogub mett. Mesilane kogub mett sulle ja mulle.

Mesi on magus.

Küsimused:

1. Mis meeldib liblikale?	5. Kellele ta kogub mett?
2. Millal on soe?	6. Missugune on mesi?
3. Kes lendavad lillelt lillele?	7. Mis veel on magus?
4. Mida mesilane kogub?	

Harjutus 1. Kirjutage mis? või millal?

1. te üles tõusete? 2. te päeval teete? 3. ,
sa toas näed? 4. sa õpid? 5. sa lõunastad? 6.
sa täna õhtul teed? 7. te kooli lähete?

Harjutus 2. Vastake küsimustele.

1. Kus istuvad poisid? — Nad istu-
vad -l.

Kas need on suured või väikesed
poisid? Need on poisid.

2. Kus on linnud? — Linnud on
. otsas.

Kas need linnud on mustad või val-
ged? — Need on linnud.

3. Kus on kuu ja tähed? — Need on
. -s.

Kas taevast on must või sinine? —
Taevast on

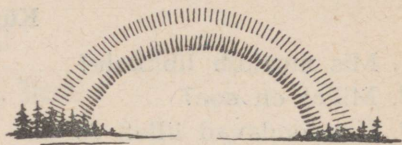
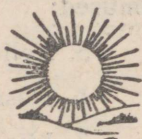
Harjutus 3. Kirjutage need laused mitmuses.

Traktorist luges seinalehte. Kolhoosnik kuulas muusikat. Moo-
tor töötas hästi. Mehaanik magas. Pioneer kirjutas kirja. Ta kõne-
les halvasti. Mis ta tegi? Kas sa puhkasid pühapäeval? Kus sa
lõunastasid? Kus ta jalutas?

Vikerkaar.

Vihm

Vikerkaar

Sadas vihma. Nüüd on vihm üle. Päike paistab jälle.

Oi, vaata — vikerkaar! Kui ilus ta on!

Millest tuleb vikerkaar? Päike ja vihm teevad vikerkaare.

Kui ilusad värvid! Siin on lilla, sinine, helesinine, roheline, kollane, oranž ja punane — seitse spektri värvi.

Küsimused:

1. Mida sajab? Mis paistab?	4. Mis teevad vikerkaare?
2. Mis on veel taevast näha?	5. Missugused värvid on vikerkaarel?
3. Missugune on vikerkaar?	

Hani ja kurg.

Hani ujub ja kiitleb:

„Ma kõnnin mööda maad. Ma ujun vees. Ma lendan õhus. Ma olen tark, targem kõigist lindudest.“

Kurg aga kõneleb:

„Küll sa, hani, oled aga rumal lind, kõigist lindudest kõige rumalam! Kas sa oskad joosta nagu jänes, ujuda nagu kala ja lennata nagu pääsuke? Parem oska üht asja hästi, kui palju asju halvasti.“

Vanasõna: Üheksa ametit ja kümnes — nälg.

Uued sõnad: kiitlema, mööda maad, rumal, halvasti, amet, nälg.

Ulesanne. Lugege see jutuke osades.

Harjutus. Kirjutage, mis värvi on iga asi.

. . . paber. . . laud. . . pliiats. . . tahvel. . . kleit . . .
lumi. . . taevas. . . kriit. . . puu. . . vihik. . . , ülikond,
. . . lipp.

Ulesanne. Lugege õieti!

mesilane	unipuss	vares	piipsunokad
siblima	jänes	taevaserv	õnn
kera	hiline	valge on väljas	pühkima
kärbes	varane	säng	lehvitama

52.

Jalutamas.

Lapsed läksid jalutama.

Tõnu võttis kepi. Ülo võttis lipu. Väino

võttis trummi.

Ennul oli pasun.

Lembitul oli õng.

Salmel oli hüppe-

nöör. Lindal oli

liblikavõrk. Hiljal

oli käekott.

Lillekimp

Lillepärg

Lapsed jalutasid heinamaal, käisid jõe ääres. Nad korjasid lilli ja tegid neist lillekimbud.

See oli lõbus jalutuskäik. Salme hüppas. Linda püüdis liblika kinni. Lembit õngitses. Tõnu püüdis konna kinni. Hilja tegi lillepärja ja pani endale pähe.

Uued sõnad: hüppenöör, liblikavõrk, käekott, lillekimp, lillepärg, kinni püüdma.

Ilm on ilus.

Ilm on ilus, paistab päike.
Väljas kõnnib Petu väike.
Väljas tuhat liblikat
Petul' „tere“ ütlevad.

Ütlevad, kuid kätt ei anna,
püük sest tarvis toime panna:
varras pikk ja otsas võrk
hea on seks, kui käsi nõrk.

Uued sõnad: püük, varras, võrk, käsi on nõrk, sest, seks
(= selleks).

Küsimused:

1. Mis on ilus?
2. Mis liblikad Petule ütlevad?
3. Kas nad annavad kätt?
4. Mis Petu teeb?
5. Millega ta liblikaid püüab?

Ülesanne. Lugege, võrrelge ja pidage meeles.

Anna käsil	Ma annan käe.	Liblikas ei anna kätt.
Too vesil	Ma toon vee.	Ta ei too vett.

Harjutus 1. Kirjutage luuletus ära ja õppige pähe.

Võrrelge olevikku ja minevikku.

Olevik	Minevik		
Ma lähen	Ma läksin	sa läksid	ta läks
võtan	võtsin	võtsid	võttis
püüan	püüdsin	püüdsid	püüdis
jalutan	jalutasin	jalutasid	jalutas
käin	käisin	käisid	käis
hüppan	hüppasin	hüppasid	hüppas
õngitsen	õngitsesin	õngitsesid	õngitses
teen	egin	tegid	tegi
panen	panin	panid	pani

Harjutus 2. Lugege „Jalutamas“ olevikus.

Näidis: Lapsed lähevad jalutama . . .

Harjutus 3. Kirjutage nimetavas käändes näidise järgi.

kepi — kepp	hüppenööri —
lipu —	liblikavõrgu —
trummi —	käekoti —
pasuna —	õnge —

Harjutus 4. Punktide asemele pange sõna s õ ö ma.

Mina . . . leiba. Sina . . . õunu. Ta . . . kala. Hobune . . .
rohtu. Hunded . . . liha. Me . . . suppi.

53.

Kõige parem aasta-aeg.

„Talv on kõige parem aasta-aeg,“ ütles Enn.

„Miks sulle talv meeldib?“ küsis Salme.

„Mulle meeldib talv sellepärast, et talvel saab uisutada ja suusatada.“

„Aga mulle meeldib kõige rohkem kevad,“ ütles Salme.

„Kevad on parem kui talv. Talvel on liiga külm. Kevadel on soe. Talvel on päevad lühikesed. Kevadel on nad pikemad. Taevas on sinine. Linnud laulavad puude otsas. Rohi haljendab ja aias õitsevad lilled.“

„Suvi on kõige parem aasta-aeg,“ ütles Tõnu. „Suvel on kõige pikemad päevad ja kõige lühemad ööd. Siis on meil ka koolivaheaeg. Suvel on vesi hästi soe ja tore on jõe soojas vees supelda.“

„Ei, ei,“ ütles Linda, „sügis on kõige parem aasta-aeg. Ma armastan teda sellepärast, et aias on sügisel palju punaseid õunu.“

Küsimused:

1. Miks Ennule meeldib talv?	3. Miks Tõnule meeldib suvi?
2. Miks Salmele meeldib kevad?	4. Miks Lindale meeldib sügis?

Uued sõnad: sellepärast, liiga külm, koolivaheaeg, hästi soe, supelda, jalutuskäik.

Vestlus.

- Kus te eile käisite? — Me käisime eile jalutamas.
- Kes käis? — Ülo, Tõnu, Väino, Hilja, Lembit, Salme, Linda ja Enn.
- Kus te olite? — Me olime jõe ääres ja heinamaal.
- Mis igaüks jalutuskäigule kaasa võttis? — Ülo võttis lipu, Väino võttis trummi, Enn võttis pasuna, Tõnu võttis kepi ja Hilja käekoti.
- Aga mis sina, Lembit, võtsid? — Mina võtsin õnge.
- Mis Linda võttis? — Linda võttis liblikavõrgu.
- Ülo, mis sina võtsid? — Ma võtsin lipu.
- Aga mis sina, Salme, võtsid? — Mina võtsin hüppenööri.
- Mis te heinamaal tegite? — Heinamaal me jalutasime ja mängisime.
- Salme, mis sina tegid? — Ma hüppasin.
- Ja, Linda, mis sina tegid? — Ma püüdsin liblika kinni.
- Aga mis sina, Lembit, tegid? — Mina püüdsin kalu.
- Kas said palju kalu? — Sain kaks kala.

Harjutus 1. Koostage laused.

Väino võttis	lipu
Lembit võttis	pasuna
Linda võttis	õnge
Ülo võttis	liblikavõrgu
Enn võttis	hüppenööri
Salme võttis	trummi

Näidis: Lembit võttis õnge.

Harjutus 2. Tõlkige.

Хорошо, плохо, весна, осень, лето, зима, сегодня, завтра, отдых, письмо, пишет, неделя, воскресенье, четверг, понедельник, по-русски, по-эстонски, красный флаг, здесь, какой, я иду домой, утром, вечером, прошу, газета, рабочий.

Mis me oskame teha?

Me oskame lugeda, me oskame kirjutada, me oskame arvutada, me oskame joonistada ja võimelda, me oskame ka laulda ja mängida.

Tõnu, mis sa teed? — Ma võimlen. Ma mängin jalgpalli. Ma laulan ja joonistan.

Väino, kas sa oskad õmmelda? — Ei, ma ei oska õmmelda. — Kes oskab õmmelda? — Salme ja Maret oskavad õmmelda. Tüdrukud oskavad õmmelda.

Salme, kas sa oskad laulda? — Jah, ma oskan laulda. — Aga kas sa tantsida oskad? — Ma armastan väga tantsida, kuid ma hästi veel ei oska.

Lapsed, kas te armastate mängida ja tantsida? — Jah, me armastame kõik mängida ja tantsida!

**Väike tüdruk
tantsib.**

Juku tantsib Manniga.

Hõissassa, hõissassa,

Juku tantsib Manniga!

Kus veel uhkem tantsusaal

kui siin haljal heinamaal?

Hõissassa, hõissassa,

Juku tantsib Manniga!

Küsimused:

1. Kellega Juku tantsib?
2. Kus nad Manniga tantsivad?
3. Mis on nende tantsusaal? (haljas heinamaa)

Ulesanne. Lugege õieti!

helesinine	kiitlema	käekott	püük
rumal	kinni püüdma	koolivaheaeg	nälg
amet	mööda maad	hästi soe	supelda
tore	halvasti	kinni püüdma	varras
jalgutuskäik	hüppenöör	lillepärg	võrk

Harjutus 1. Kirjutage luuletus ära ja õppige pähe.

Harjutus 2. Tõlkige.

Lumi sulab. Jõgi¹ voolab. Lilled õitsevad. Kuldnokk hakkab laulma. Minu sõber. Tooma ja viima. Ostma ja müüma. Päike paistab soojalt.

Pea meeles:

В эстонском языке два инфинитива (неопределённых накл.)!

	-da		-ma
Ma tahan		Ma tulen	
Ma armastan	} mängida.	Ma lähen	} mängima.
Ma oskan		Ma hakkam	
Ma võin		Ma pean	
Ma saan			
Ma kardan			

-da-инфинитива требуют глаголы:

tahan, armastan, oskan, võin, saan, kardan

-ma-инфинитива требуют глаголы:

tulen, lähen, hakkam, pean

Harjutus 3. Kirjutage -ma või -da.

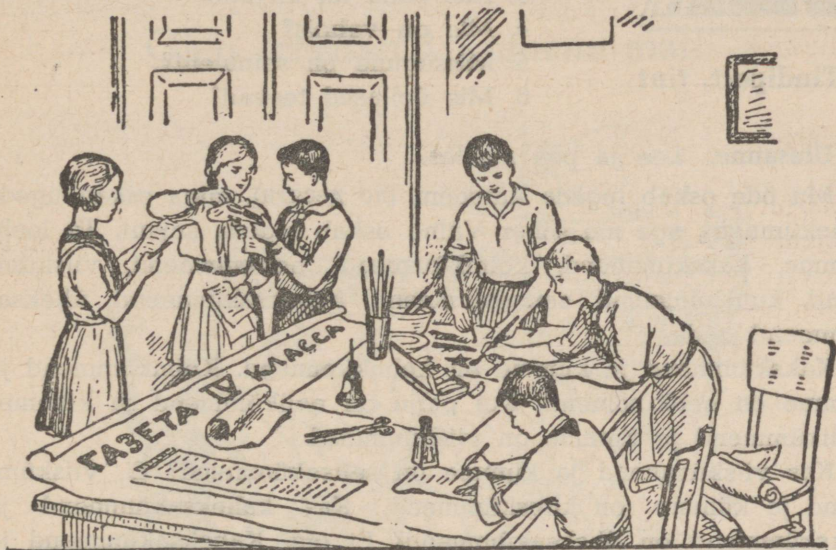
Tule, hakkame mängi—. Ei, ma ei taha mängi—. Mina armastan väga uisuta—. Lubage, ma tulen ka kelguta—. Laps võib terved päevad mängi—. Aga mina kardan suusata—. Me läheme mängi—. Ma sain täna palju luge—. Me pidime eile palju tööta—. Sa pead isalt küsi—. Mina oskan ka tantsi—. Me armastame kõik mängi— ja tantsi—.

Ulesanne. Häädage õieti.

ö: ma süön lõunat. Tööline töötab hilja öösel.

ü: püss, kümme, ülikool, püksid ja särk, tahan süüa.

Klassi seinaleht.

Homme on maipüha. Õpilased teevad esimese mai seinalehte. Ühed joonistavad, teised kirjutavad, kolmandad loevad.

Anni (tuleb klassi ja küsib): „Kas seinaleht on varsti valmis?“

„Jah, varsti. Paul ja Liisa joonistavad veel loosungit, Boris ja Miša kirjutavad. Kas sa ka kirjutad?“

Anni: „Hea küll, ma kirjutan. Kus on paber?“

„Siin on paber! Paber on puhas. Siin on pliiats ka.“

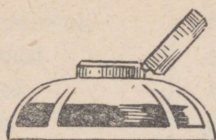
Anni: „Pliiats ei ole hea. Aga mul on sulg. Kus on tint?“

„Siin on tindipott.“

Anni: „Hüva, ma kirjutan.“

Nüüd on seinaleht valmis. See on ilus ja huvitav. Loosung on ka väga ilus. Õpilased tulevad klassi ja loevad oma seinalehte.

Uued sõnad: seinaleht, tint, tindipott, hüva.

Tindipott, tint

Küsimused:

1. Kes teevad seinalehte?
2. Kes joonistavad loosungit?
Kes kirjutavad?
3. Kas Anni ka kirjutab?
4. Mis on valmis?
5. Missugune on seinaleht?
6. Mis õpilased teevad?

Ulesanne. Loe ja pea meeles.

Mu õde oskab lugeda kümneni (до десяти), mina oskan lugeda kahekümneni, aga mu sõber Väino oskab lugeda sajani. Ta loeb: kümme, kakskümmend, kolmkümmend, nelikümmend, viiskümmend, kuuskümmend, seitsekümmend, kaheksakümmend, üheksakümmend, sada.

Kakskümmend ja kümme on kolmkümmend. Kolmkümmend ja kümme on nelikümmend. Kui palju on nelikümmend ja kümme? Nelikümmend ja kümme on viiskümmend.

Kas viiskümmend ja kümme on seitsekümmend? Ei, viiskümmend ja kümme on kuuskümmend. Kas kaheksakümmend ja kakskümmend on üheksakümmend? Ei ole. Kaheksakümmend ja kakskümmend on sada.

Harjutus 1. Kirjutage sõnadega: 30, 50, 40, 20, 80, 70, 10, 60, 90, 100.

Harjutus 2. Tõlkige.

armee —	polk —
automaat —	polkovnik —
gramm —	partisan —
gaas —	sinel —
ohvitser —	insener —

Harjutus 3. Punktide asemele pange sõna tahtma olevikus.

Kelleks sa saada? Mina saada lenduriks.
Teie saada vedurijuhiks. Saima saada õpetajaks. Meie
. saada traktoristideks. Kõik teenida kodumaad.

Harjutus 4. Tõlkige.

Где вы живёте? Мы живём у моря. Вы здесь живёте? Нет, я не живу здесь, я живу там. Товарищ Волков живёт здесь? Нет, он не

живёт здесь. Дайте мне, пожалуйста, его адрес? Где брат Веры? Её брат дома. Её отец и мать тоже дома. Где дедушка Бориса? Его дедушка на фабрике. Это твоё перо? Да, это моё перо.

56.

Olgu tervitatud esimene mai!

Täna on maipüha!

Kõik õpilased, kõik pioneerid, kõik lapsed — rongkäigule!

Me läheme tänavale. Kui ilus on tänav! Punased lipud, kirjud loosungid, rõõmsad lapsed!

Ilm on ilus ja soe. Taevas on sinine.

Meil on lipud käes. Lipud on punased. Meil on lilled käes. Lilled on sinised, punased ja valged. Meil on kirjud lillekimbud käes ja lilleparjad peas.

Mišal ja Nadjal on loosung. Me loeme:

Elagu seltsimees Stalin!

Me hüüame kõik:

Olgu tervitatud esimene mai!

Elagu seltsimees Stalin!

Küsimused:

1. Mis püha täna on?
Kes lähevad tänavale?
2. Mis on tänaval?
3. Missugune on ilm? Missu-
gune on taevast?
4. Mis teil käes on?
5. Mis värvi on lipud? Mis
värvi on lilled?
6. Mis teil peas on?
7. Mis on Mišal ja Nadjal?
8. Kuidas te hüüate?

Ulesanne. Vaadeldge pilti! — Näidake, kellel on pärg peas! Näidake, kellel on lillekimp käes! Näidake, kellel on loosung käes! Mitu lippu on rongkäigus? Mitu loosungit?

Harjutus 1. Выпишите из статьи название качества и предмета и подчеркните название качества.

Näidis: Sinine taevast.

Harjutus 2. Tõlkige.

Чей клюв? Клюв птицы. Шея аиста. Перо петуха. Ножка стола. Ножка скамейки. Рука куклы. Голова кошки. Хвост мыши. Футбол мальчика. Галстук пионера.

Славный пионер. Хороший товарищ. Новая газета. Длинный карандаш. Острый топор.

Ulesanne. Hääldage õieti.

ä: pähkel, käsitööline, rätsep, pärast, pühapäev.

õ: õhtupäike, rõõmus, õmblema. Ma tõusen. Õmblusnõel, taig-
nat sõtkuma.

57.

Kalender.

1951	aasta
M A I	kuu
3	kuupäev
NELJAPÄEV	päev

Mul on kalender. See ripub seinale. Pühad on kalendris punased, kõik muud päevad aga mustad.

Üleeile oli maipüha. Me olime mai-rongkäigus. Me marsisime ja laulsime. Aga täna ei ole enam püha. Täna läheme jälle kooli. Kõik õpilased lähevad täna kooli.

Täna on tööpäev. Täna töötavad kõik.

Uued sõnad: kalender, kuupäev, üleeile.

Küsimused:

1. Kus ripub kalender?	4. Mis päev oli üleeile? Kus te käisite?
2. Mis värvi on pühad kalendris?	5. Kas täna on ka veel püha?
3. Mis värvi on muud päevad?	6. Mis päev täna on?
	7. Kuhu te täna lähete?

Häbi hakkas.

„Miša, laena mulle punast pliiatsit,“ palus Fedja.

„Punane pliiats on minu oma. Mina seda sinu kätte ei anna. Osta ise endale punane pliiats,“ vastas Miša.

Boris kuulis seda ja ütles:

„Fedja, siin on sulle punane, siin kollane, siin roheline ja sinine pliiats, — võta, missugust tahad.“

Mišal hakkas häbi. Ta läks Fedja juurde ja ütles:

„Palun, võta pliiats!“

Uued sõnad: häbi, laenama, minu oma, ise.

Küsimused:

1. Mis Fedja Mišalt palus?
2. Mis Miša ütles?
3. Kes tahtis Fedjale oma pliiatsit anda?
4. Mis Miša nüüd tegi?

Ulesanne. Нарисуйте эти клетки в тетради и раскрасьте. Под каждой клеткой подпишите, какого она цвета.

Värvid.

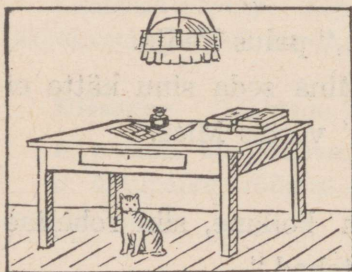
--	--	--	--	--	--

must punane sinine roheline kollane valge

Harjutus 1. Kirjutage joonele õige värv.

Piim on	Vihik on
Tahvel on	Muna on
Näärpuu on	Salat on
Pioneeri kaelarätt on	Kriit on
Tibu on	Taevas on

Harjutus 2. Kirjutage pildi järgi jaatavad ja eitavad vastused.

1. Kas lamp on laual? Kus on lamp?
2. Kas kass on laua kohal? Kus on kass?
3. Kas tindipott on laua all? Kus on tindipott?
4. Kas vihik ja sulepea on laua kohal? Kus on vihik ja sulepea?
5. Kas raamatud on laua all? Kus on raamatud?

Harjutus 3. Tõlkige.

Tint ja tindipott. Teil on huvitav seinaleht. Olgu tervitatud meie võidukas Nõukogude armee! Pärg ja lillekimp. Tänane kuupäev. Ma armastan tantsida.

Harjutus 4. Kirjutage minevikus.

Ma töotan vabrikus. Mu seltsimees elab Moskvas. Mis sa teed? Ivan Petrov kirjutab kirja. Andrei jalutab metsas. Nad einestavad kell kaheksa. Ma loen ajakirja „Krokodill“. Te kõnelete eesti keelt. Nad kuulavad muusikat. Ma magan seitse tundi.

Seltsimees Tamm.

Seltsimees Tamm seisab valvepostil. Tal on püss käes. Seltsimees Tamm on nõukogude sõdur. Nõukogude armee võitis fašistid. Nõukogude armeel on tankid, kahurid ja lennukid.

Seltsimees Tamm on töörahva poeg. Seltsimees Tamm on julge sõdur, ta kaitseb meie nõukogude kodumaad.

Uued sõnad: valvepost, töörahva poeg, julge sõdur.

Küsimused:

1. Kus seisab seltsimees Tamm?	6. Kelle poeg on sm. Tamm?
2. Mis tal käes on?	7. Missugune sõdur on
3. Kes on seltsimees Tamm?	sm. Tamm?
4. Kes võitis fašistid?	8. Mida ta kaitseb?
5. Mis on Nõukogude armeel?	

Kus keegi käis?

Enn, kus sa esimesel mail käisid? — Ma käisin rongkäigul.

Ja kus sa veel käisid? — Ma käisin veel klubis.

Kus sa suvel käisid? — Suvel käisin metsas.

Kus sa suvel veel käisid? — Suvel käisin veel jõe ääres.

Mis sa jõe ääres tegid? — Jõe ääres püüdsin kalu.

Kus sa talvel käisid? — Talvel käisin liuväljal.

Kus sa veel käisid? — Ma käisin veel suusatamas.

Kas sa veel kusagil käisid? — Jah, ma käisin veel vabrikus.

Linda, kus sa eile käisid? — Eile käisin näitusel.

Kus sa veel käisid? — Ma käisin veel raamatukogus.

Kus sa suvel käisid? — Suvel käisin laevaga merel sõitmas, käisin meres suplemas.

Kus sa veel käisid? — Käisin veel aias, käisin nurmel, käisin turul.

Kus sa talvel käisid? — Talvel käisin kelgumäel.

Uued sõnad: näitus, raamatukogu, nurm, turg.

Harjutus 1. Vaadake, kes on siin pildil, ja kirjutage vastused.

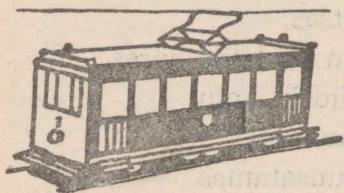
1. Kes siin pildil on?
2. Mis siin pildil on?
3. Kus istuvad poisid?
4. Kas kõik poisid istuvad?
5. Kes seisab?
6. Mis ta teeb?

Harjutus 2. Tõlkige.

Что вы делаете? Я работаю. Где вы работаете? Я работаю в колхозе. Товарищ Петров, вы работаете в артели? Да, я работаю в артели. Где работают товарищи Иванов и Морозов? Они работают на аэродроме (lennuväljal). Пётр, ты работаешь в колхозе? Нет, я не работаю в колхозе, а в совхозе. Товарищи Семёнов и Андреев, где вы работаете? Мы работаем на фабрике. Сколько часов вы работаете? Я работаю восемь часов, а мой товарищ работает семь часов.

59.

Ilus tegu.

Tramm

Ülo sõitis trammis. Ta istus pingil. Ühel peatusel tuli trammi uksele Isamaasõja invaliid. Tal olid aumärgid rinnas. Ta seisis kargu najal püsti. Rahvast oli palju ja invaliidil oli raske seista.

Ülo tõusis püsti ja ütles viisakalt: „Istuge, seltsimees, minu kohale, mina seisan püsti.“

Uued sõnad: tegu, tramm, peatus, isamaa, aumärk, rinnas, kark, najal, viisakalt.

Küsimused:

1. Kus sõitis Ülo?
2. Kus ta istus?
3. Kes tuli trammi uksele?
4. Kellel olid aumärgid rinnas?
5. Kuidas invaliid seisis?
6. Kellele Ülo andis oma koha?

Seinaleht.

Alumäe: Mis sa teed?

Kuusik: Ma töotan.

Alumäe: Kas kirjutad kirja?

Kuusik: Ei, ma teen seinalehte.

Alumäe: Aga täna on ju pühapäev.

Kuusik: Jah, aga homme on esmaspäev. Esmaspäeval peab seinaleht juba seinal olema.

Alumäe: Kas kirjutad lehte vene keeles?

Kuusik: Kirjutan vene ja eesti keeles.

Alumäe: Millal ilmub järgmine number?

Kuusik: Järgmine number ilmub laupäeval.

Ulesanne. Lugege õietil!

kalender	jalgpall	laenama	valvepostil
häbi	haljas	tantsusaal	tööraha poeg
minu oma	uhke	seinaleht	lillekimp
ise	maipüha	tint	lillepärg
häbi hakkas	kuupäev	tindipott	turg

Ulesanne. Võrrelge olevikku ja minevikku.

Olevik. Ma sõidan, seisan, tõusen, ütlen, istun.

Ta sõidab, seisab, tõuseb, ütleb, istub.

Minevik. Ma sõitsin, seisin, tõusin, ütlesin, istusin.

Ta sõitis, seisis, tõusis, ütles, istus.

Harjutus 1. Lugege valjusti!

See on Linnu Linnu
 lendab. õitseb. ja
 lendavad lillelt lillele. Mul on
käes ja peas. tantsib.
ja Kirjuta !

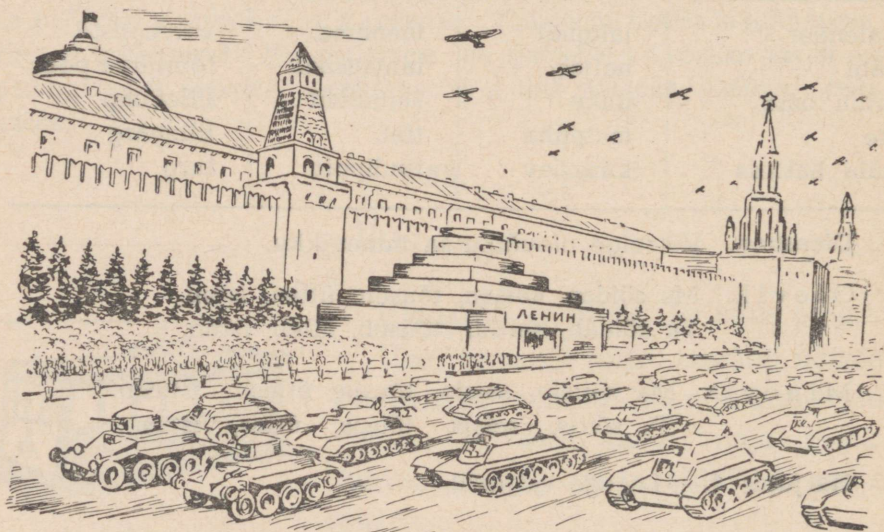
Harjutus 2. Kirjutage ära harjutus 1.

Harjutus 3. Tõlkige.

Где телефон? Телефон там. Кто там? Там Иван Петров. Кто он? Он тракторист. Где Борис Иванов? Он там в коридоре. Где Анна Петрова? Она в клубе. Товарищ Илвес, вы механик? Нет, я не механик. А кто вы? Я машинист. Товарищ Коткас, вы тракторист? Да, я тракторист, а мой товарищ техник. Вы монтер? Нет, я не монтер. А кто вы? Я тракторист, а мой товарищ монтер.

60.

Suure võidu päeval.

See on Moskva — Nõukogude Liidu pealinn. Moskva on suur ja ilus linn. Moskvast elab palju rahvast.

See on Moskva Kreml. Siin elab ja töötab seltsimees Stalin.

Siin on Punane väljak ja Lenini mausoleum.

On suure võidu päev — 9. mai 1945. Nõukogude rahvas pühitseb võitu fašistliku Saksamaa üle. Kes marsib üle Punase

väljaku? Siin marsib meie võidukas Nõukogude armee. Taeva all lendavad sajad lennukid. See on Nõukogude armee võiduparaad.

Õhtul müriseb võidusaluut tuhandest kahurist.

Uued sõnad: mausoleum, pühitsema, võidukas, võiduparaad, võidusaluut.

Küsimused:

1. Mis on Nõukogude Liidu pealinn?
2. Milline linn on Moskva?
3. Kus elab palju rahvast?
4. Kes elab ja töötab Moskva Kremliis?
5. Kus on Lenini mausoleum?
6. Mis päev on 9. mai 1945. a.?
7. Kes marsib üle Punase väljaku?
8. Mis lendavad taeva all?
9. Kelle võiduparaad see on?
10. Mis müriseb õhtul?

Ulesanne. Lugege õieti!

tegu	pühitsema	võidukas	peatus
isamaa	lähenema	võiduparaad	aumärk
Isamaasõda	mägedest kõrgemal	võidusaluut	rinnas
najal	mausoleum	tramm	kark

Harjutus 1. Tõlkige.

Это первый сигнал? Нет, это не первый, а второй сигнал. Это четвёртая книга. Март — третий месяц. Июль — седьмой месяц. Это пятый вагон. Кто здесь первый механик? Тов. Иванов здесь первый механик. Я работаю здесь третий год. Товарищ Петров работает в колхозе восьмой месяц.

Harjutus 2. Kirjutage eesti keeles.

112, 84, 90, 132, 79, 99, 61, 59, 40, 33, 45, 27, 185.

Nõukogude armee võiduparaad.

Lennukid lendavad taeva all,
mägedest kõrgemal,
ja lippe täis on terve tee —
sealt läheneb võitja-armee!

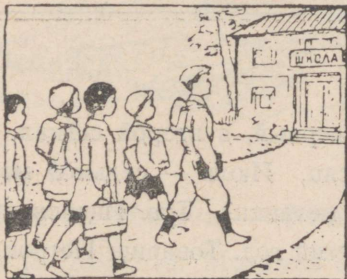
Trumm mürtsub ja müdiseb maa.
Ma rõõmsalt hüüan „Hurraa!“,
sest igauks meie armees
on minugi seltsimees.

Uued sõnad: mägedest kõrge-
mal, lähenema, mürtsuma, müdi-
sema.

Küsimused:

1. Mis lendavad?	5. Mis mürtsub? Mis müdiseb?
2. Kus lendavad lennukid?	6. Kuidas sa hüüad?
3. Kui kõrgel lendavad lennukid?	7. Kes on sulle iga nõukogude
4. Kes läheneb?	sõdur?

Harjutus 1. Vaadake neid pilte ja kirjutage vastavad vastused.

1. Kas lapsed lähevad rong-
käigule?	3. Kas lapsed lähevad kooli?
2. Kuhu need lapsed lähevad?	4. Kuhu need lapsed lähevad?

Harjutus 2. Kirjutage luuletus ära ja õppige pähe.

Laul kodumaast.

Suur ja lai on maa, mis on mu kodu,
rikas loodusvaradest ta pind.
Sellist maad maailmas teist ei leidu,
kus nii vabalt hingata võiks rind.

Piirist piirini, kus lääs, kus ida,
kauges lõunas, kargel põhjara'al,
igaüks on peremees ja teda
hoitud, hinnatud on kodumaal.

Tuikab rõõmus elu igal rajal
nagu suur ja võimas vetevool.
Noortel' tee on lahti igal alal,
vanul' austus, armastus ja hool.

Suur ja lai on maa, mis on mu kodu,
rikas loodusvaradest ta pind.
Sellist maad maailmas teist ei leidu,
kus nii vabalt hingata võiks rind.

	1.	rind võiks hingata	грудь могла бы дышать
lai	широкий (ая, ое)		2.
kodu	родной дом (здесь роди- на)	piirist piirini	с границы до границы
rikas	богатый (ая, ое)	lääs	запад
loodusvara	природное бо- гатство	ida	восток
pind	почва	kargel põhja- ra'al = -rajal	на суровой се- верной гра- нице
sellist maad	такой земли	peremees	хозяин
maailmas	на земле	hoidma	беречь
ei leidu	не найти	hindama	ценить
vabalt	вольно	(ta on) hoitud,	его берегут и
		hinnatud	ценят

3.		igal alal	на каждом поприще
tuikab	бьётся		
igal rajal	на каждой тропе	vanul' = vanadele	старым
võimas	могучий (ая, ее)	austus	почёт
		hool	забота, призре-
vetevool	струя		ние

62.

Nõukogude Liit ja Nõukogude Eesti.

Kalju, kus sa elad?

Ma elan Nõukogude Eestis.

Kus asub Nõukogude Eesti?

Nõukogude Eesti asub Nõukogude Liidu lääneosas.

Kes elavad Nõukogude Liidus?

Nõukogude Liidus elavad venelased, eestlased, lätlased, leedulased, grusiinlased, tatarlased ja teised rahvad.

Kuidas elavad inimesed Nõukogude Liidus?

Me elame hästi oma suurel kodumaal. Meil töötavad kõik inimesed, ja kõik lapsed õpivad koolis. Meil on ilus kooli-

maja ja ilus pioneeride maja. Pioneeride maja ümber on suur ilus park. Seal pargis me jookseme ja mängime.

Elagu vaba Nõukogude Eesti!

Elagu Nõukogude Liit!

Uued sõnad: inimene, lääneosa, lätlane, leedulane, gruusiinlane, tatarlane.

Küsimused:

1. Kus elab Kalju?
2. Mis rahvad elavad Nõukogude Liidus?
3. Kuidas elavad inimesed Nõukogude Liidus?
4. Mis teevad kõik nõukogude inimesed?
5. Kus õpivad lapsed?
6. Missugune koolimaja meil on?
7. Mis on pioneeride maja ümber?
8. Mis me teeme pargis?

Täiendavaks lugemiseks.

1.

Tubli koer.

I

Jõgi. Jõe ääres on puu.

Enn ja Rein istuvad jõe ääres puu all. Nad istuvad rohul.
Muri istub ka laste juures rohul.

Enn loeb raamatut. Ta loeb Reinule raamatust juttu.

Päike on kõrgel. Ilm on palav.

Siis ütleb Enn Reinule: „Ma olen unine, tahan magada.
Ära sa mine jõe kaldale! Kukud jõkke! Mängi siin puu all.
Mängi Muriga!“

Enn magab puu all.

Rein mängib rohul palli. Muri vaatab, kuidas Rein mängib.
Linnud laulavad puu otsas.

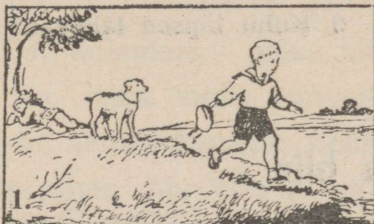
Uued sõnad: jutt, unine.

Küsimused:

1. Kus istuvad Enn ja Rein?	6. Mida ta raamatust loeb?
2. Kus on puu?	7. Milline on ilm?
3. Kas nad istuvad pingil?	8. Kes tahab magada?
4. Kes istub ka laste juures rohul?	9. Mis Enn Reinule ütleb?
5. Mis Enn teeb?	10. Mis Rein teeb?
	11. Kus laulavad linnud?

Tubli koer.

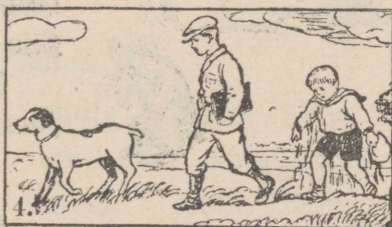
II

Enn magab puu all rohul.

Rein jookseb ümber puu. Muri jookseb ka Reinuga ühes. Siis Rein ütleb: „Enn magab. Ta ei mängi minuga. Ta ei loe mulle juttu. Ilm on palav. Ma lähen jõe kaldale jooma!“ Sulpsti! Mis see oli?

Väike Rein kukub jökke. Ta on jões — ja Enn magab, — magab puu all rohul...

Sulpsti! Mis see oli?

Muri hüppab jökke. Ta on jões. Ta toob Reinu jõest välja. Nüüd seisab Rein jälle puu all rohul. Muri seisab Reinu kõrval.

Enn ärkab. Ta istub puu all rohul.

Ta vaatab Reinu. Ta vaatab Murit.

Ta ütleb: „Mina olen paha poiss, aga Muri on tubli koer! Muri on tark koer! Nüüd lähme koju. Lähme koju ema juurde!“

Ja nad lähevad kõik kolmekesi koju.

Uued sõnad: tark, paha.

Küsimused:

1. Kes magab?
2. Kes jooksevad ümber puu?
3. Kuhu läheb Rein?
4. Kuhu kukub Rein?
5. Kes toob Reinu jõest välja?
6. Kes ärkab?
7. Milline poiss on Enn?
8. Milline koer on Muri?
9. Kuhu lapsed lähevad?

3.

Kass ja hiir.

I

Kass hammustas kord väikese hiire saba ära.

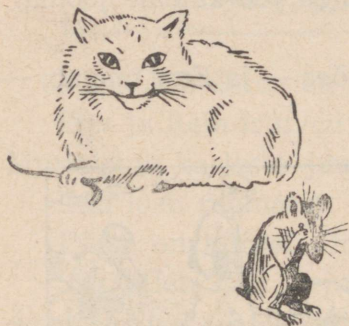
„Pai kiisu,“ palus hiir, „anna mu saba tagasi!“

„Ei,“ ütles kass. „Sinu saba ma tagasi ei anna.“

„Oh, palun, anna ta mulle tagasi!“ nuttis hiir. „Kuidas ma jään ilma sabata?“

„Hea küll,“ ütles kass. „Mine lehma juurde ja too mulle piima. Siis annan su saba tagasi.“

Ja väike hiir jooksis lehma juurde.

II

„Ole nii hea, lehmake,“ palus hiir, „anna mulle natuke piima. Ma viin piima kassile. Siis kass annab mu saba tagasi.“

„Hea küll,“ ütles lehm. „Aga sa mine enne küla-mehe juurde ja too mulle natuke heinu, siis annan sulle piima.“

Ja väike hiir jooksis küla-mehe juurde.

4.

Kass ja hiir.

III

„Pai külamees,“ palus hiir, „ole nii hea, anna mulle natuke heinu. Ma viin heinad lehmale. Lehm annab mulle piima. Ma viin piima kassile. Siis kass annab mu saba tagasi.“

„Hea küll,“ ütles mees. „Aga enne mine lihuniku juurde ja too mulle natuke liha. Siis annan sulle heinu.“

Ja väike hiir jooksis lihuniku juurde.

IV

„Pai lihunik,“ palus hiireke, „anna

mulle natuke liha. Ma viin liha külamehele. Ta annab mulle heinu. Ma viin heinad lehmale. Lehm annab mulle piima. Ma viin piima kassile, siis kass annab mu saba tagasi.“

„Hea küll,“ ütles lihunik. „Aga enne lähed pagari juurde ja tood mulle leiba. Siis annan sulle liha.“

Ja väike hiir jooksis pagari juurde.

Kass ja hiir.

V

„Pai pagar,“ palus hiir, „ole nii hea, anna mulle natuke leiba. Ma viin leiva lihunikule. Lihunik annab mulle liha. Ma viin liha külamehele. Külamees annab mulle heinu. Heinad viin lehmale. Lehm annab mulle piima. Piima viin kassile. Siis kass annab mu saba tagasi.“

Pagar võttis leiva, andis hiirele ja ütles:

„Võta, hiireke, siin on leib, vii see lihunikule.“

Hiir ütles: „Täna väga!“ ja viis leiva lihunikule.

VI

Lihunik andis hiirele tüki liha. Hiir viis liha külamehele. Külamees andis talle heinu. Hiir viis heinad lehmale. Lehm andis talle piima. Ja hiir viis selle piima kassile. Siis kass andis hiirele ta saba tagasi.

Ja nüüd on väikesel hiirel jälle ilus pikk saba.

Ulesanne. Lugege see jutuke osades (в лицах).

Vend ja õde mängivad.

Lapsed panevad lauale raamatu, vihiku, pliatsi ja teised asjad. See on nende kauplus.

Vend müüb, õde ostab.

Õde tuleb kauplusse ja ütleb:

„Tere! Kui palju maksab üks vihik?“

Vend: „Üks vihik maksab kakskümmend kopikat.“

Õde: „Palun üks vihik.“

Vend: „Vihik on siin. Palun raha!“

Õde annab kolmkümmend kopikat. Vend annab kümme kopikat tagasi.

Õde ütleb: „Tänan! Head aega!“ Ta läheb minema.

Vestlus.

1. Mis lapsed lauale panevad?	5. Mis õde ostab?
2. Mis vend teeb?	6. Kui palju ta raha annab?
3. Mis õde teeb?	7. Kui palju ta tagasi saab?
4. Kuhu õde tuleb?	

Ülesanne. Mängige osades (в лицах) ostu-müüki! Letil (на прилавке) on raamat, vihik, paber, pinal, sulg, sulepea, pliats.

7.

Kooli õues.

Vahetund. Enn ja Väino seisavad kooli õues ja kõnelevad. Teised poisid jooksevad ringi.

Väino: „Tule, Enn, jalgpalli mängima!“

Enn: „Hüva! Kutsume teised poisid ka mängima.“

Enn ja Väino: „Hei, Kalju, Kusta, Ülo, Ants! Tulge ruttu siia! Me hakkame jalgpalli mängima.“

Teised poisid: „Me tuleme!“

Poisid mängivad jalgpalli. „Hurraa! Meie võit!“

Kell heliseb. Vahetund on läbi.

Küsimused:

1. Kus seisavad poisid vahetunnis?	4. Kelle nad mängima kutsuvad?
2. Mis neil on?	5. Kuidas poisid hüüavad?
3. Mis nad tahavad teha?	6. Mis heliseb?
	7. Mis on läbi?

8.

Koerast, kes ei osanud haukuda.

I

Pupi oli väike valge koer musta ninaga. Üks kõrv oli tal valge, teine must, ja tal oli kaks valget ja kaks musta käppa ning väike naljakas saba. Pupi oli väga kurb, sest ta ei osanud haukuda.

Siis ta läks väikese linnukese juurde, kes elas rohelise puu otsas.

„Tere hommikust, väike linnuke!“ ütles Pupi.

„Tsirp-tsirp, tere, Pupi! Miks sa täna nii kurb oled?“

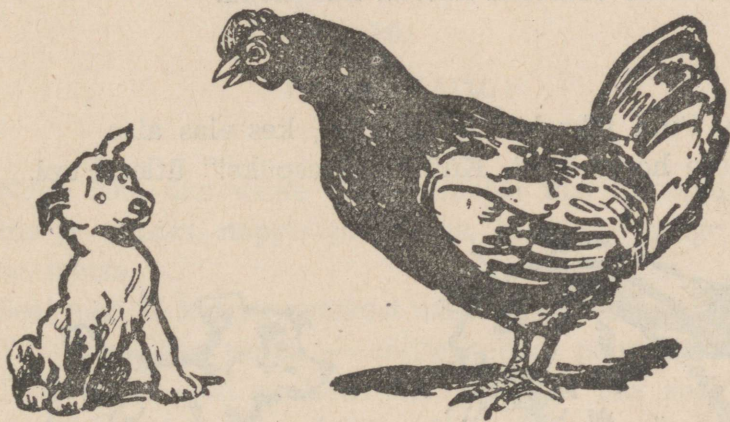
„Sellepärast olen kurb, et ma ei oska haukuda. Kas sa tead, kuidas seda teha?“

„Ütle tsirp-tsirp,“ õpetas lind.

„Ei, ei,“ ütles Pupi. „Nii teevad linnud, aga mina tahan teada, kuidas väikesed koerad hauguvad.“

II

Siis tuli Pupile vastu pruun kana, kes elas ühes oma tibudega kolhoosi linnufarmis.

„Kluk, kluk!“ ütles pruun kana. „Tere hommikust, Pupi! Miks sa täna nii kurb oled?“

„Olen sellepärast kurb, et ma ei oska haukuda. Kas ehk sina tead, kuidas seda teha?“

„Ütle kluk, kluk!“ õpetas pruun kana.
„Oh ei,“ ütles Pupi. „Nii teevad kanad, aga mina tahan teada, kuidas väikesed koerad hauguvad.“

9.

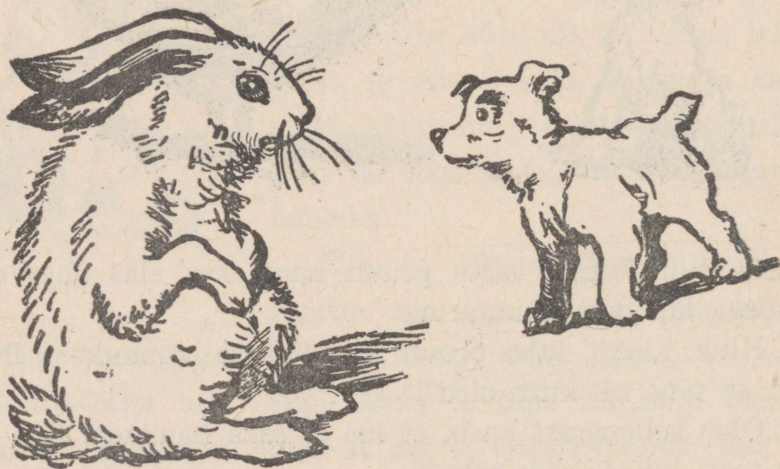
Koerast, kes ei osanud haukuda.

III

Nüüd läks Pupi suure sea juurde, kes elas kolhoosi sigalas.
„Tere hommikust, notsuke!“ ütles Pupi.
„Öh, öh!“ ütles siga. „Tere, tere, Pupi! Noh, miks sa täna nii kurb oled?“
„Olen sellepärast kurb, et ma ei oska haukuda. Kas sa tead, kuidas seda teha?“
„Ütle öh, öh,“ õpetas siga.
„Oh ei,“ ütles Pupi. „Nii teevad sead, aga mina tahan teada, kuidas väikesed koerad hauguvad.“

IV

Siis Pupi läks küüliku juurde, kes elas aias.
„Tere hommikust, Küülik Jänespüks!“ ütles Pupi.

„Tere, tere, Pupi!“ hüüdis Küülik Jänespüks. „Kuule, ütle, miks sa nii kurb oled?“

„Olen sellepärast kurb, et ma ei oska haukuda. Kas sa tead, kuidas seda teha?“

„Vaata, Pupi!“ ütles Küülik Jänespüks. „Vaata, kes seal puu otsas on!“

Väike Pupi vaatas üles.

Rohelise puu oksal istus suur valge kass roheliste silmade ja pika sabaga.

„Auh, auh, auh! ...“ ütles Pupi.

Ja nüüd on ta väga õnnelik, et oskab haukuda.

10.

Kolm karu.

I

Kord läks üks väike tüdruk metsa marju noppima. Ta kõndis ja noppis, noppis ja kõndis, kuni tuli kõige paksemasse metsa.

Seal nägi ta korraka väikest maja. Majakese uks oli lahti.

Tütarlaps läks tuppa — mitte kedagi polnud näha.

Toas seisis laud ja laual kolm kaussi: üks suur kauss, teine väiksem ja kolmas kõige väiksem.

Tütarlaps võttis suure lusika ja maitses suurest kausist putru — oli õige hea.

Siis maitses väiksema lusikaga väiksemast kausist putru — oli veel parem.

Siis võttis tütarlaps kõige väiksema lusika ja maitses sellega kõige väiksemast kausist putru — see oli kõige parem.

Ja sõigi kõik pudru kausist ära.

Küsimused:

1. Kuhu läks väike tüdruk? 2. Mis ta metsas tegi? 3. Kuhu ta viimaks jõudis? 4. Mida ta seal metsas nägi? 5. Kuhu ta astus? 6. Kas oli kedagi toas? 7. Mis seisis toas? 8. Mis oli laual? 9. Missugused need kausid olid? (üks oli....., teine ja kolmas.....) 10. Millise lusika võttis väike tüdruk? 11. Millisest kausist ta putru võttis? 12. Kuidas see talle maitses? 13. Millisest kausist ta siis putru võttis? 14. Kuidas see maitses? 15. Millise lusika võttis nüüd väike tüdruk? 16. Millisest kausist ta putru võttis? 17. Kuidas see maitses? 18. Mis ta tegi?

11.

Kolm karu.

II

Siis tütarlaps vaatas ringi, näeb — kolm tooli seisab reas: üks suur tool, teine väiksem, ja kolmas tool kõige väiksem.

Tütarlaps ronis suurele toolile, katsus istuda — oli õige hea. Istus väiksemale toolile — oli veel parem istuda. Ja siis istus kõige väiksemale toolile — siin oli kõige parem istuda.

Heal meelel hakkas tütarlaps jalgu kõigutama — ja tool läks katki.

Tütarlaps läks teise tuppa, — seal oli kolm voodit reas: üks suur voodi, teine voodi väiksem, ja kolmas voodi kõige väiksem.

Tütarlaps ronis suurde voodisse — seal oli õige hea magada.

Läks väiksemasse voodisse — oli veel parem.

Siis ronis kõige väiksemasse voodisse — ja jäigi magama.

Küsimused:

1. Mis tütarlaps toas nägi? 2. Missugused need toolid olid? (üks tool oli....., teine..... ja kolmas.....) 3. Kui hea oli igal toolil istuda? (Suurel toolil oli.....; väiksemal —; kõige väiksemal —) 4. Mis tütarlaps hakkas tegema? 5. Mis juhtus? 6. Mis tütarlaps teises toas nägi? 7. Missugused need voodid olid? (Üks voodi oli....., teine....., ja kolmas voodi oli.....) 8. Kui hea oli igas voodis magada? (suures voodis oli....., väiksemas....., kõige väiksemas —) 9. Kuhu ta magama jäi?

Kolm karu.

III

Korrage tulid tuppa kolm karu: üks suur — karuisa, teine väiksem — karuema, ja kolmas üsna väike — karupoeg.

Karuisa nägi, et tema pudrukaunist on söödud, ja hüüdis jämeda häälega:

„Kes minu kaunist putru söi?“

Karuema vaatas — tema pudrukaunist on ka söödud, ja hüüdis:

„Kes minu kaunist putru söi?“

Karupoeg vaatas oma kaussi — seal polnud midagi enam järel, ja nuttis:

„Kes minu kaunist putru söi ja midagi järele ei jätnud?“

Karuisa tahtis oma toolile istuda. Ta nägi, et tool on kohalt ära, ja hüüdis:

„Kes minu toolil istus?“

Karuema nägi, et tema tool on ka kohalt ära, ja hüüdis:

„Kes minu toolil istus?“

Karupoeg vaatas oma tooli ja hakkas heleda häälega nutma:

„Kes minu toolil istus ja selle katki tegi?“

Karud läksid teise tuppa.

Karuisa nägi, et tema voodi oli segi, ja hüüdis:

„Kes minu voodis käis?“

Karuema vaatas oma voodit, — see oli ka segi, ja küsis:

„Kes minu voodis käis?“

Karupoeg läks oma voodi ette ja piuksus:

„Aga kes see minu voodis magab?“

Tütarlaps ärkas, hüppas voodist ja jooksis minema.

Küsimused:

1. Kes tulid korrage tuppa?
2. Missugused need karud olid? (üks oli, teine ja kolmas)
3. Mis karuisa nägi? Kuidas ta hüüdis?
4. Mis karuema nägi? Kuidas ta hüüdis?

5. Mis karupoeg nägi? Kuidas ta nuttis?
6. Kuhu karuisa tahtis istuda? Mis ta nägi? Kuidas ta hüüdis?
7. Mis karuema nägi? Kuidas ta hüüdis?
8. Mis karupoeg nägi? Kuidas ta nuttis?
9. Kuhu karud läksid?
10. Mis karuisa seal nägi? Kuidas ta hüüdis?
11. Mis karuema nägi? Kuidas ta hüüdis?
12. Kuhu karupoeg läks? Kuidas ta piuksus?
13. Kes ärkas? Mis ta tegi?

13.

Rebane ja rebase saba.

Rebane elas metsas. Tal oli maa sees koobas.

Koerad ajasid rebast taga. Rebane jooksis oma koopasse.

Istub rebane koopas ja kõneleb:

„Kõrvad, mis te tegite?“ — „Me kuulasime.“

„Silmad, mis te tegite?“ — „Me vaatasime.“

„Jalad, mis te tegite?“ — „Me jooksim.“

„Aga saba, mis sina tegid?“ — „Mina ei teinud midagi...“

Rebane vihastas ja pistis saba koopast välja.

„Sähke, koerad, sööge saba ära!“

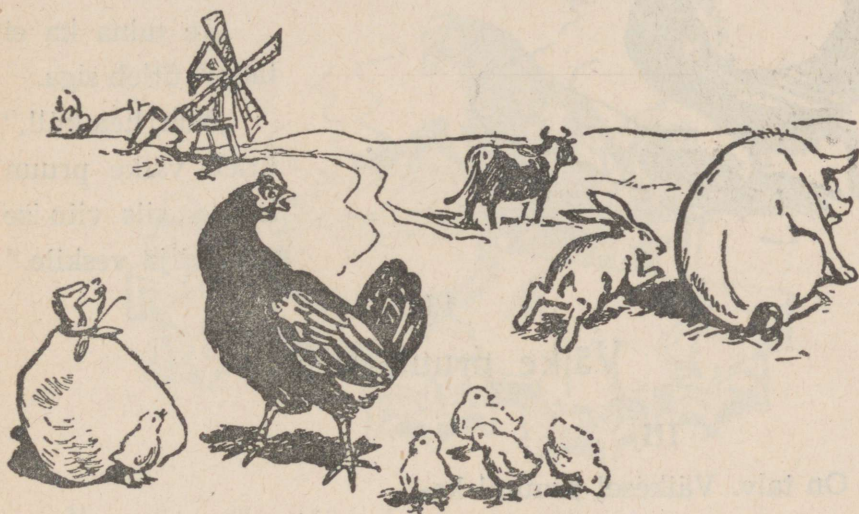
Koerad nägid saba ja tõmbasid rebase koopast välja.

Küsimused:

1. Kus elas rebane?
2. Kes ajasid rebast taga?
3. Kuhu rebane jooksis?
4. Mis rebane kõneles?
5. Mis vastasid kõrvad?
6. Mis vastasid silmad?
7. Mis vastasid jalad?
8. Mis vastas saba?
9. Mis tegi rebane?
10. Mis koerad nägid?
11. Kust koerad rebase välja tõmbasid?

14.

Väike pruun kana.

I

„Kes tahaks mu vilja maha külvata?“ küsib väike pruun kana.

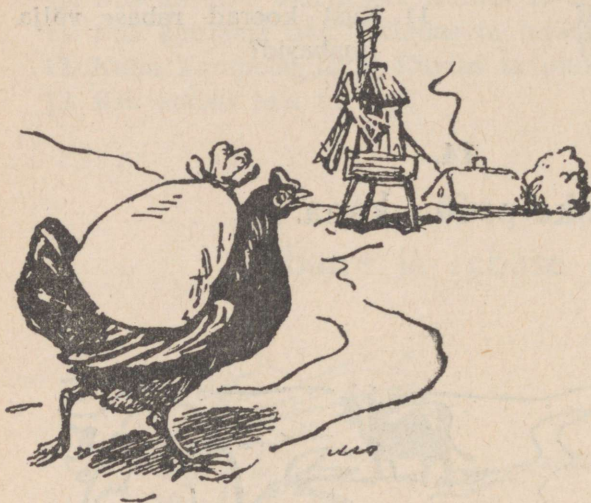
„Mina ei taha!“ ütleb lehm.

„Mina ei taha!“ ütleb küülik.

„Ja mina ka ei taha!“ ütleb siga.

„Noh, siis külvab ise,“ ütleb väike pruun kana ja külvab vilja maha.

On sügis. Vili on küps ja kollane. Väike pruun kana ütleb:

„Mul oleks jahu tarvis. Kes tahaks vilja veskile viia?“

„Mina ei taha!“ ütleb lehm.

„Mina ei taha!“ ütleb küülik.

„Ja mina ka ei taha!“ ütleb siga.

„Noh, hea küll,“ ütleb väike pruun kana, „siis viin ise oma vilja veskile.“

15.

Väike pruun kana.

III

On talv. Väikesel pruunil kanal on hästi palju jahu. Ta ütleb:

„Nüüd ma tahaksin kooki küpsetada. Kes tahaks mind aidata?“

„Mina ei taha!“ ütleb lehm.

„Mina ei taha!“ ütleb küülik.

„Ja mina ka ei taha!“ ütleb siga.

„Hea küll,“ ütleb kana, „siis küpsetan ise.“

Kook on valmis. Väike pruun kana ütleb:

„Tulge vaadake, kui tore kook mul on. Kes tahaks nüüd seda süüa?“

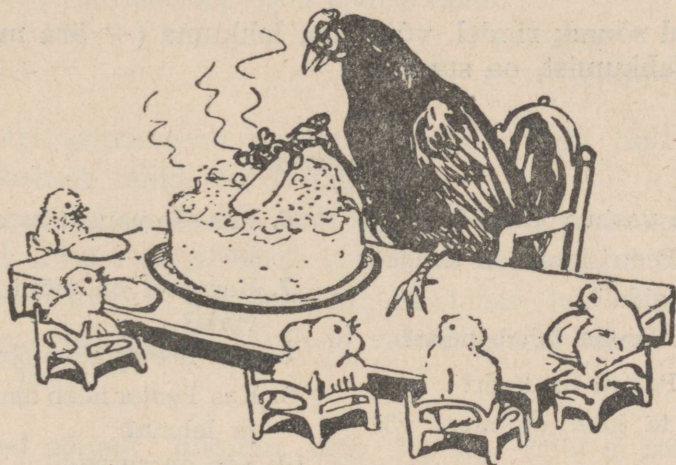
„Mina tahan!“ hüüab lehm.

„Mina tahan!“ hüüab küülik.

„Mina ka! Mina ka!“ hüüab siga.

„Ei, teie seda küll ei saa!“ ütleb väike pruun kana.

„Minu ilus kook pole teile. Mina süüa ise oma koogi. Kluk, kluk!“ Ja ta kutsub oma tibud ka sööma.

Vanasõna. Kes tööd ei tee, see süüa ei saa.

Ülesanne. Lugege see muinasjutt osades.

16.

Tankist Peeter ja tema koer.

I

Peeter on tankist. Tema ja ta sõjakaaslased võitlevad rindel saksa fašistide vastu.

Ühel hommikul sõidab nende tank mööda ühest kolhoo-

sist. Seal on Peetri kodu. Peeter on väga õnnelik. Ta tahab näha oma vana ema ja kaht õde...

Tankid peatuvad tänaval, kuid Peeter ei näe ühtegi maja ega puud. Üks vanamees suure musta koeraga tuleb tankide juurde. Koer näeb Peetrit ja hakkab ta ümber hüppama. See on tema koer Šarik.

Vanamees vaatab kurvalt Peetri peale ja ütleb:

„Vaata ringi! Pärast sakslaste lahkumist pole siin enam ühtegi maja ega puud, pole ühtegi hobust ega lehma. Su ema on surnud ja su kaks väikest õde on ka surnud. Mine tapa fašiste nii palju kui saad.“

Uued sõnad: rindel, võitlema, lahkuma (= ära minema), pärast lahkumist, on surnud.

Küsimused:

1. Kelle vastu võitleb Peeter?	6. Kas see vanamees on Peetri isa?
2. Kas Peetri kodu on kaugel või ligidal?	7. Kas seal on mõni puu või maja?
3. Keda Peeter tahab näha?	8. Kas Peeter näeb oma maja?
4. Kas Peetril on koer?	9. Kas Peeter näeb oma hobust ja lehma?
5. Kas ta koer on must või hall?	10. Kes on surnud?

II

Peeter ja ta seltsimehed on jälle rindel. Šarik on ka Peetri juures. Ta elab ühes Peetriga. Šarik võitleb ka fašistide vastu. Ta on tark ja vahva koer. Ta viib Peetrile suus kirja ja mitu kuulipilduja-linti.

Ühel õhtul ei tule Peetri tank tagasi. Peetri seltsimehed istuvad puu all. Nad kõnelevad:

„Kus on meie vahva Peeter? Kus on tema tank? Kus on meie tark Šarik?“

Siis ütleb üks Peetri seltsimees:

„Vaadake! Seal heinamaal liigub must täpp. See on must koer. Oi, see on ju Šarik!“

Nüüd on Šarik juba üsna ligidal. Kõik tankistid võivad teda hästi näha. Ta jookseb väga ruttu. Tal on kiri suus. See kiri on Peetrilt. Peeter kirjutab:

Seltsimehed!

Meie tank ei saa tagasi sõita. Ta on katki. Fašistid oma kuulipildujatega on meie tanki ümber. Kuid meil ei ole enam ühtki kuulipilduja-linti. Meie ei saa fašiste tappa. Šarik suudab kanda kaks kuulipilduja-linti. Pange talle kaks kuulipilduja-linti ümber. Ta on tark koer. Öösel tuleb ta lintidega meie juurde tagasi.

Hüvasii!

Peeter.

Peetri seltsimehed panevad Šarikule kaks linti ümber. Šarik jookseb tanki juurde tagasi.

Hommikul on Peetri tank tagasi. Peeter ja kolm sõdurit tulevad tankist välja. Šarik väljub ka nende järel tankist.

Peeter ütleb: „Seltsimehed, ma tänan teid nende kahe lindi eest. Minge jõe äärde ja vaadake: seal lamab viisteist surnud fašisti!“

Uued sõnad: liikuma, täpp, tapma, (me) ei saa tappa, suudab kanda.

Küsimused:

1. Kas Peeter on kodus või rindel?	7. Mis juhtus Peetri tankiga ühel õhtul?
2. Kas Šarik on nüüd Peetri juures?	8. Kus istuvad Peetri seltsimehed?
3. Kas Šarik suudab kanda kuulipilduja-linte?	9. Mis on Šarikul suus?
4. Mitu linti ta suudab kanda?	10. Mis Šarik suudab kanda?
5. Mitu koera on Peetril?	11. Kes on vahva? Kes on tark?
6. Mitu seltsimeest on Peetril tankis?	12. Mis on katki?
	13. Mitu surnud fašisti on jõe ääres?

Meie kodumaa.

Meie kodumaa on Nõukogude Liit. See on kõige suurem maa maailmas.

Küsime selle maa elanikelt: „Ke te olete?“

Üks ütleb: „Mina olen eestlane.“

Teine ütleb: „Mina olen venelane.“

Kolmas ütleb: „Mina olen lätlane.“

Neljas ütleb: „Mina olen leedulane.“

Viies ütleb: „Ja mina olen grusiinlane.“

Küsime selle maa elanikelt:

„Mis aasta-aeg teil on?“

Ühed ütlevad: „Meil on kevad.“

Teised ütlevad: „Meil on talv.“

Me küsime edasi: „Mis rikkusi teie maal on?“

Ühed ütlevad: „Meil on rauda.“

Teised ütlevad: „Meil on fosforiiti ja põlevkivi.“

Kolmandad: „Meil on piima ja võid.“

Neljandad: „Meil on vilja.“

Ja viiendad ütlevad: „Meil on suhkrut, soola ja naftat.“

Meil on kõike, mida vajame.

Ежедневные разговоры

1. Telefonikõne.

E n n: Hallo! Kas võin kõnelda doktor Kaasikuga?

K a a s i k: Siin linna ambulants. Kes kõneleb? Ah sina oled, Enn?

E n n: Jah, isa, mina kõnelen.

K a a s i k: Ma kuulen halvasti. Mis sa kõneled?

E n n: Sa kuuled halvasti? Aga mina kuulen hästi.

K a a s i k: Kus Linda on? Kodus?

E n n: Ei, Linda on koolis.

K a a s i k: Kas vanaisa ja vanaema on kodus?

E n n: Jah, vanaisa ja vanaema on mõlemad kodus.

K a a s i k: Mis sa teed?

E n n: Kuulan raadiot ja loen.

K a a s i k: Mis ema teeb?

E n n: Ema kirjutab.

K a a s i k: Mis sa õhtul teed?

E n n: Õhtul me läheme kinno. Täna on seal huvitav film.

K a a s i k: Noh, hästi. Tänan! Nägemiseni!

E n n: Nägemiseni, isa!

2. Köögi- ja sööginõud.

Kus on kööginõud?

Kus on ämber?

Mis on ämbris?

Kus on pada?

Kus on pott?

Mis on potis?

Kus on kastrul?

Kööginõud on köögis.

Ämber on nurgas.

Ämbris on vesi.

Pada on pliidil.

Pott on ahjus.

Potis on puder.

Kastrul on riulil.

Mis veel on riiulil?

Riiulil on veel kauss, taldrik ja kruus.

Mis on laual?

Laual on teemasin, teekann, tassid.

Aga kus on pann?

Pann on pliidil.

Ütle: Meil on kodus kööginõud: pann, pada
(mis veel?)

Kirjuta: Meil on kodus sööginõud: taldrik
(mis veel?)

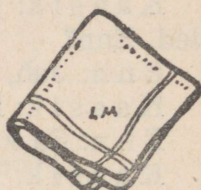
3. Tasku ja taskurätt.

Kuub

Kuue tasku

Taskurätt

Ma küsin:

1. Mis sul seljas on?
2. Mis sul jalas on?
3. Mis sul peas on?
4. Mis sul kuue taskus on?
5. Mille sa taskust võtad?
6. Mis sa teed?
7. Kuhu sa taskuräti paned?

Sa vastad:

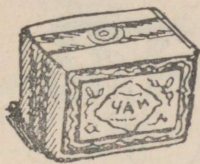
Mul on kuub seljas.
Mul on püksid jalas.
Mul on müts peas.
Mul on taskurätt kuue taskus.
Ma võtan taskust oma taskuräti.
Ma nuuskan nina.
Ma panen taskuräti tasku.

Ulesanne. Katke (закройте) vastused ja vastake küsimustele.

Harjutus. Mis on pildil?

4. Kui palju maksab?

Tee

Suhkur

Pool klaasi
piima

Kui palju maksab klaas teed?

Klaas teed maksab kolmkümmend kopikat.

Ja kui palju maksab klaas piima?

Klaas piima maksab viiskümmend kopikat.

Palun klaas teed ja suhkrut. Täna! — Kas klaas kohvi maksab ka viiskümmend kopikat?

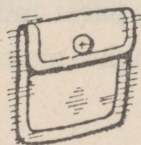
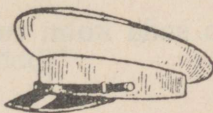
Ei, klaas kohvi maksab kuuskümmend kopikat.

Kas kohv on šokolaadist kallim?

Ei, kohv on šokolaadist odavam. Klaas šokolaadi maksab rubla viiskümmend kopikat, aga klaas kohvi maksab kuuskümmend kopikat.

Palun veel klaas teed ja suhkrut!

Harjutus 1. Mis on pildil?

Harjutus 2. Tõlkige.

Ma tahan süüa. Ma einestan, panen mütsi pähe ja palitu selga. Köök. Köögis on riul. Riulil on teemasin, teekann, kruus, tass ja pott. Kohv on odav, piim on odavam. Suhkur on magus. Kas võin võtta ühe õuna? Kuub. Minu taskurätt on kuue taskus. Ma nuuskan nina.

5. Lihakaupluses.

Sink

Lihunik raiub liha.

Tere! Kas teil on vorsti ja sinki?

Jah, palun, meil on vorsti ja meil on sinki ka.

Mis maksab sink?

Sink maksab kolmkümmend rubla kilo.

Aga kui palju maksab vorst?

Kilo vorsti maksab ainult neliteist rubla.

Palun üks kilo vorsti ja nelisada grammi sinki.

Palun, siin on sink ja vorst!

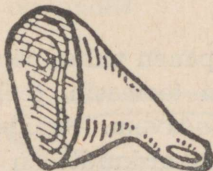
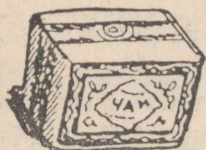
Nüüd andke mulle veel poolteist kilo sealiha ja viis paari mune. Kas munad on värsked?

Jah, munad on täitsa värsked. Kas läheb veel midagi?

Palun veel pool kilo võid ja 1 kilo 200 grammi juustu. —
Täna. Kui palju mul tuleb maksta?

Kõik kokku maksab sada kolm rubla kolmkümmend viis kopikat.

Harjutus 1. Mis on pildil?

Harjutus 2. Lugege valjusti!

 on üle. paistab. Vaata—
 ! viib linna. sõidab.
 määgib. hüppab. rõhib.
 hirnub. ammub. näub.
 haugub. Suur on köögis.
 ja on riivilil. Mul on peas,
 seljas ja jalas. on katki.
 on kuuetaskus. ja kohv. on
magus.

Harjutus 3. Kirjutage ära harjutus 1.

6. Trammivagunis.

(Kahekõne.)

Ma sõitsin trammis. Minu vastas istus Niina. Ta küsis minult:

„Boris, kuhu sa sõidad?“

„Kooli. Aga sina?“

„Mina sõidan raamatukogusse. Boris, kas sul pilet on?“

„On, aga sul?“

„Mul ei ole veel piletit. Konduktor, palun üks pilet!“
hüüdis Niina konduktorile.

Konduktor tuli Niina juurde. Niina andis talle rublase raha.

Konduktor andis Niinale pileti ja 70 kopikat tagasi.

Ühel peatusel tuli minu vanaisa trammi. Ta nägi mind.

„Tere, Borja. Kuhu sa sõidad?“

„Ma sõidan kooli.“

„Noh, siis sõidame ühes. Mina sõidan apteeki.“

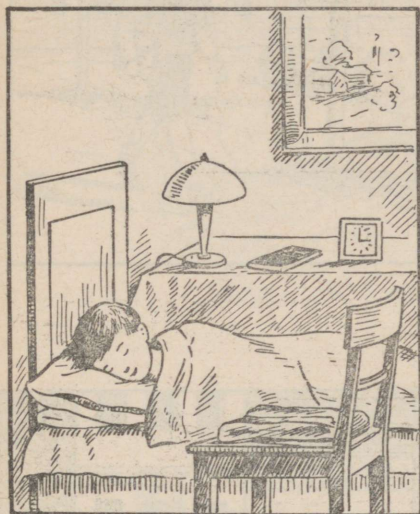
Ulesanne. Mängige see kahekõne osades. Üks mängib Niina osa, teine on Boris, kolmas on konduktor ja neljas on vanaisa.

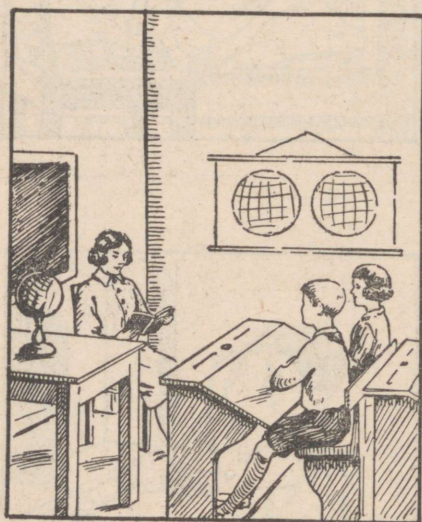
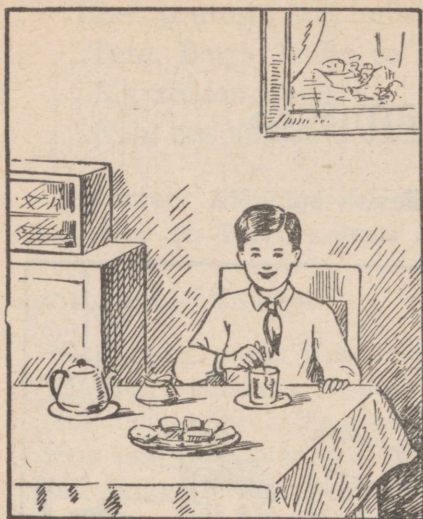
Harjutus. Tõlkige.

Tööraha poeg. Kus asub Tallinna linn? Nõukogude Eestis. Venelane, leedulane, eestlane, lätlane. Pioneerid marsivad ravis. Meid liidab sõprus. Teie onu. Meie töö. Hommik ja õhtu. Kuidas tervis on? Kas tohin teid paluda? Lubage! Suur tänu! Kas teate tema aadressi? Kes puudub? Ma olen täna haige.

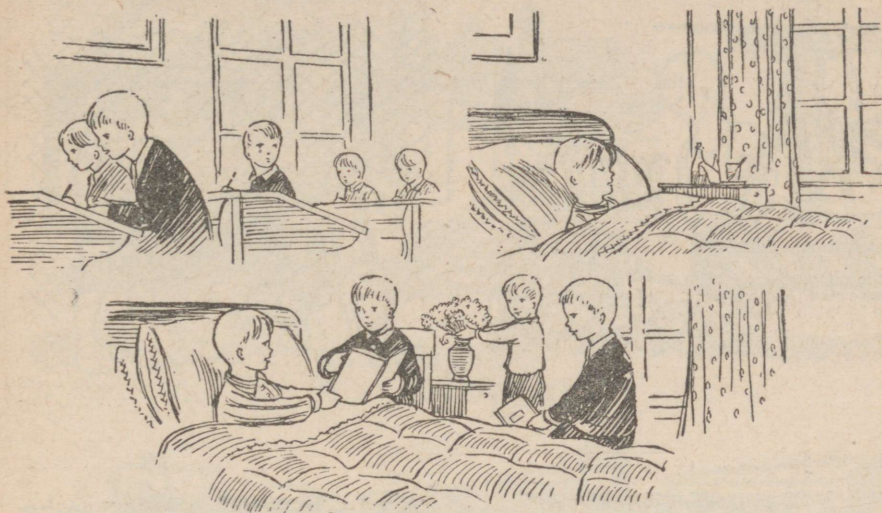
Pilte jutustamiseks.

Õpilase päev.

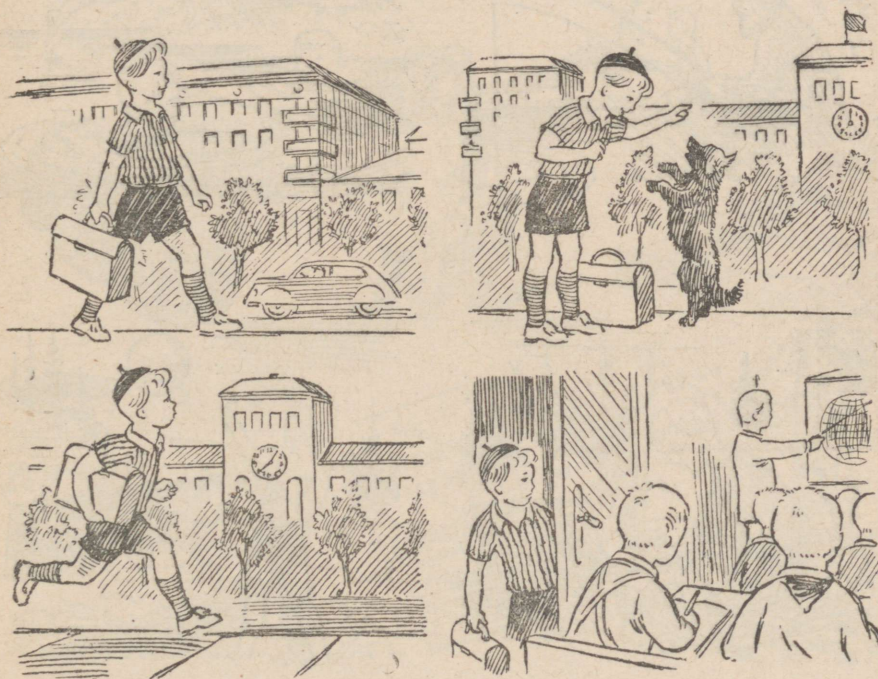

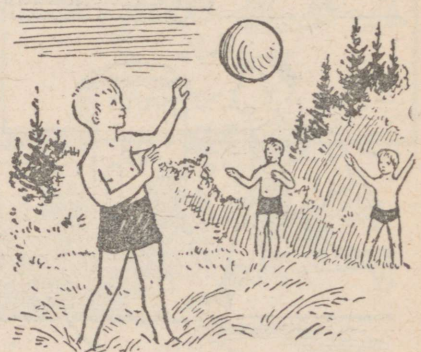
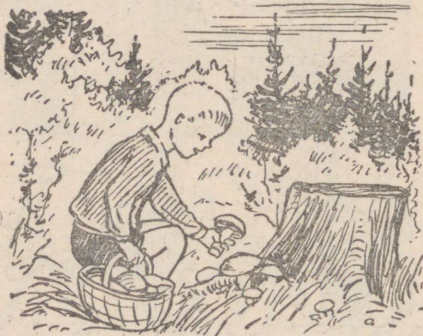
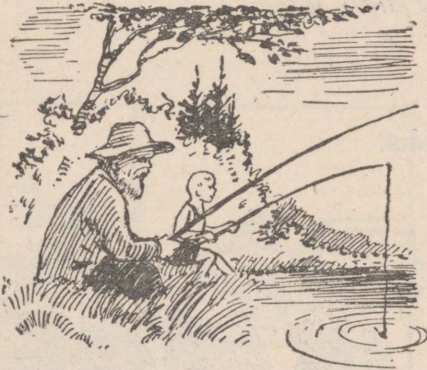
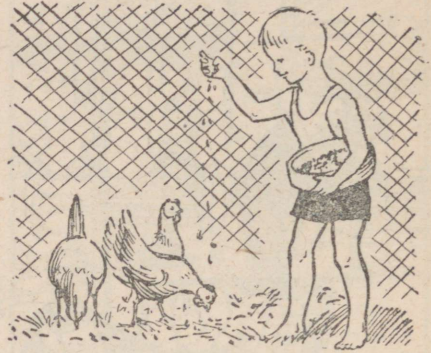
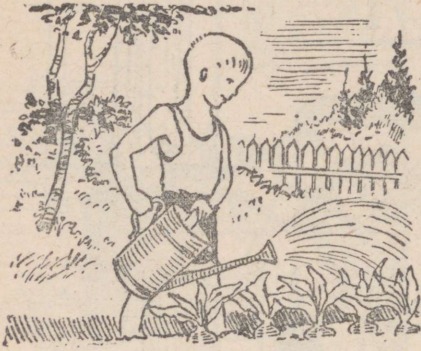

Arno on haige.

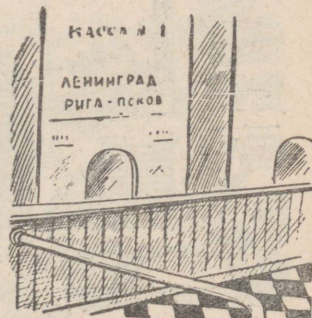
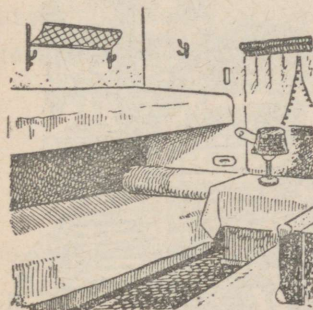
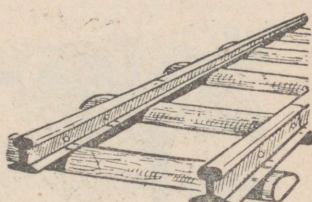
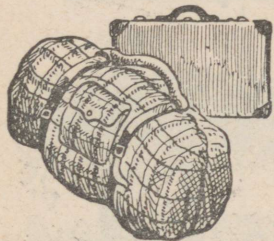
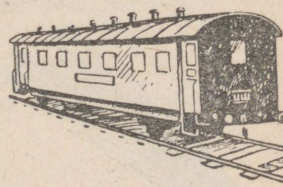
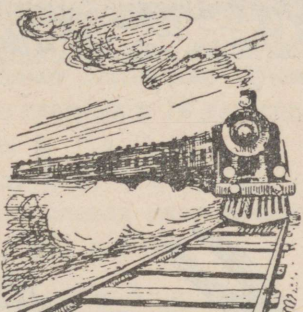
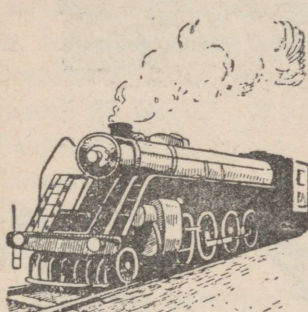
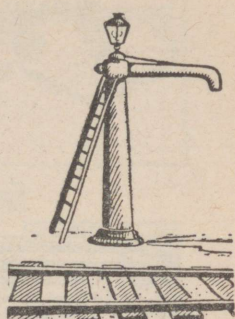
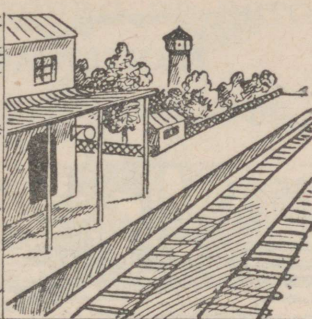
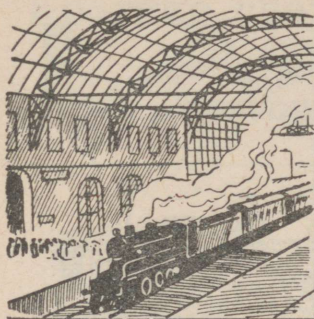

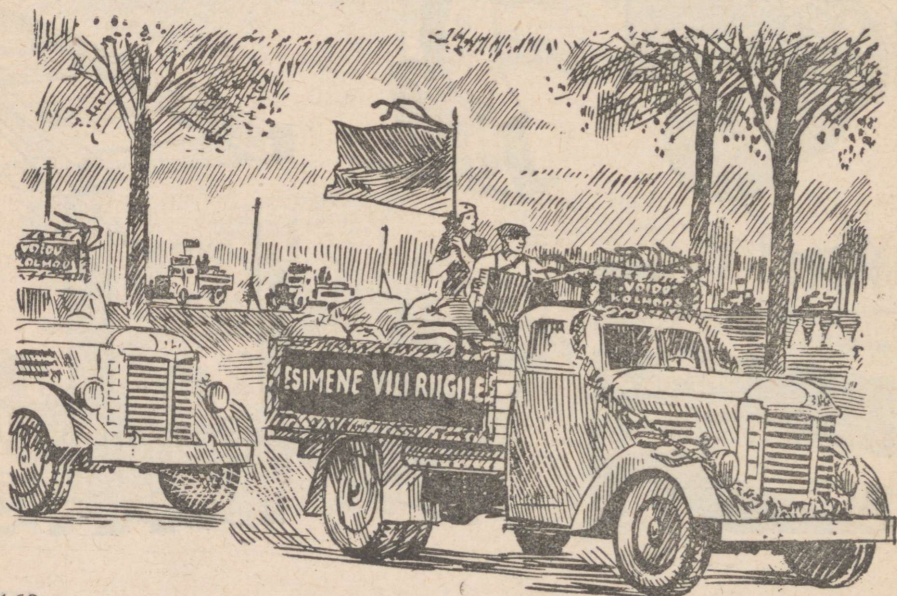
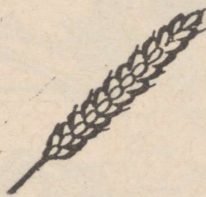
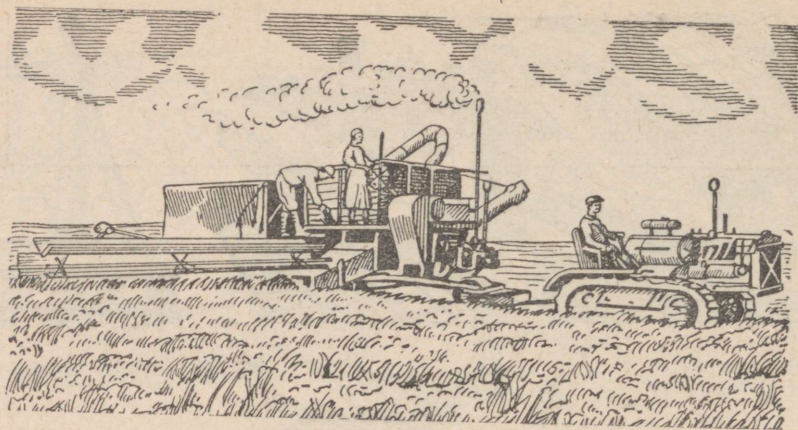
Jäi hiljaks.

Raudtee.

Краткие сведения из эстонской грамматики.

Повторительный курс.

ФОНЕТИКА.

Звуки и буквы.

Ударение в эстонских словах стоит всегда на первом слоге. Исключение составляют только некоторые восклицания, как напр.: ohòh, tohòh, hurjòh, nonòh, jajàh.

Эстонский язык употребляет латинские буквы. В эстонском алфавите 23 буквы: 9 для гласных и 14 для согласных звуков.

Гласные: а, е, i, о, u, õ, ä, ö, ü.

Согласные: b, d, g, h, j, k, l, m, n, p, r, s; t, v.

Для обозначения звуков в словах иностранного происхождения употребляют: z (з), ž (ж), š (ш) и f (ф).

З а д а н и е. Вспомните в эту таблицу.

Слово	Гласные	Согласные
ema	е, а	m
uni	u, i	n
magus	a, u	m, g, s
tuba	u, a	t, b
koputan	o, u, a	k, p, t, n

У п р а ж н е н и е. Нарисуйте такую же таблицу и выпишите из следующих слов гласные и согласные: tütar, õde, võta, punane, terav, hobune, vanaisa.

Произношение гласных.

е произносится как русское э в словах «это, эхо»: ema, lennuk, Enn, Ene, Meeme, Neeme.

õ — почти как русское ы в слове «тыл»: tõsi, õde, võta õun, lõika, sõda, sõida, võit.

Для упражнения в произношении õ читайте громко стихотворение „Sõidab, sõidab sõjamees...”

ä, ö, ü — соответствующих звуков в русском языке нет.

ä: väike, täht, päev, mägi, käsi, näitab.

ö: öö, söö, tee tööd, ära löö.

ü: Ulo, Külli, ütle, üks tütar.

Остальные гласные — а, i, о, u — произносятся как в русском языке.

Произношение согласных.

Русские г, б, д звучные, эстонские **g, b, d** напротив глухие: они звучат как краткие **k, p, t**. Произнести tigu (улитка), kabi (копыто), rada (тропинка) как краткие tiku, kapi, ratas.

k, p, t звучат как русские к, п, т.

В эстонском языке двоякий l:

1) смягчённый l' = ль: pal'l, Vol'li, väl'juma.

2) несмягчённый l:

kala on soolane, lumi on valge ja külm, laps, lai, laud, lamp.

h в начале слова произносится так же легко как украинский г (гурт, гомон): haige hammas, homme hommikul, harjutus, hiir. Так же мягко звучит h в начале слога: ta-han, lä-hen.

В середине и конце слога он звучит как **hh**: vihm, tih-ti, noh, to-hoh.

Для упражнения в произношении **h** в начале слова читайте громко:

Koer haugub: hau, hau, hau!

Hi-ha, Hiiumaa!

Hoppadi, hoppadi, hobunel!

s отличается от русского ступенью долготы: он звучит вдвое короче русского. Сравните: isa, osa, vesi (s — первая ступень долготы); коси, коса, пока роса (с — вторая ст. долготы).

j (русский й) встречается только в начале слога в сочетании с гласным: jalg, juba, jõgi, järg, tasu-ja.

n в сочетании **-ng** и **-nk** произносится как носовой звук: king, säng (= voodi), pink, vankuma (шататься).

Смягчение согласных обозначено в этом учебнике апострофом, запятой над буквою: kas's, pal'l, Vol'li, van'n (ванна), müt's (читайте: кась, паль, вань...).

Ступени долготы гласных.

Звук	Краткий	Долгий	Сверхдолгий
Ступ.	I ступень	II ступень	III ступень
a	kali (квас)	kaali (брюквы)	(kaks) kaali
e	keda	keeda (вари)	keeta (варить)
i	vili (зерн. хлеб)	viili (пили)	viilima (пилить)
o	koli (хлам)	kooli	(kuhu?) kooli
u	kuri	kuuri (uks)	(kuhu?) kuuri
õ	põse (щеки)	põõsas (куст)	(kus?) põõsas
ä	jäme (толстый)	jääme (останемся)	jääma
ö	nöbi (куцый)	nööbi (пуговицу)	(kaks) nööpi
ü	küna (корыто)	küünal (свеча)	küünlad

Ступени долготы согласных.

l	(ei) põle	(ühe) põlle (фартук)	(kaks) põlle
m	sama (самый)	(ühe) sammu (шаг)	(kaks) sammu
n	lina (лён)	linna (majad)	(kuhu?) linna
r	nari (нары)	(ära) narri (не дразни)	(kaks) narri
s	kasi (пошёл!)	kas'si (saba)	(kaks) kas'si
v	ihu (тело)		(kuhu?) ihhu
h	kivi (камень)		(kuhu?) kivvi
j	maja		(kuhu?) majja
b—p	kabi (копыто)	kapi (uks)	(kaks) kappi
d—t	rada (тропа)	ratas	ratta
g—k	tigu (улитка)	tiku	tikku

Краткие и долгие гласные.

З а д а н и е. Вспомогательные в эту таблицу.

Краткий гласный	Долгий и сверхдолгий гласный
a: kana, palav	raamat, saama
e: vesi, terav	keeles, keelama
i: isa, ilus, tibu	pliiats, viis
o: oma kodu	jookseb, jooma
u: tuba, tuli, nuga	juures, juurde
õ: õde, võta, õun	võõras, võõra
ä: käsi, nägu	pääsuke, jääma
ö: köha, rõhib	sööme, tööle
ü: üks tütar	hüüan, nüüd

У п р а ж н е н и е. Спишите и подчеркните долгие и сверхдолгие гласные.

See on tool. Söö, söö, poiss! Kass jookseb. Raamat on riitulil. Puu on suur. Kell on viis. Aastas on kaksteist kuud. Pooles aastas on kuus ja veerandis aastas kolm kuud.

О б р а з е ц: See on raamat.

З а к л ю ч е н и е: Краткие гласные пишутся одной буквой, долгие и сверхдолгие — двойной буквой.

П р и м е ч а н и е. В эстонских словах двойные гласные встречаются только в первом слове.

Краткие и долгие согласные.

З а д а н и е. Вспомогательные в эту таблицу.

Краткий согласный	Долгий и сверхдолгий согласный
n: kana, muna, uni	anna, kanna kan'ni
l: kala, tuli, valus	kal'lis, jälle
m: ema nimi	kümme sammu
s: pesa, isa, vesi	kas'sid, sisse

З а к л ю ч е н и е: Краткие согласные пишутся одной буквой, долгие и сверхдолгие — двойной буквой.

Двугласные (дифтонги).

В слове «laud» стоят рядом двое гласных: **a+u**. Они составляют один двугласный звук **au**, который выговаривается разом, одним толчком голоса.

З а д а н и е. Вспомните в эту таблицу.

ei: teine, sein, seisab, seitse	au: laud, haukuma, saun
ai: naine, haige, Maimu	ea: hea, pea, seal, peal
oi: poiss, oigama	ae: aeg, aed, nael
äi: väike, päike	õu: õues, tõusen
äe: näe, käe	ui: uisk

Долгота двугласных.

Selle laua. В дифтонге **au** **a** в I ступени, **u** тоже в I ступени. В какой ступени дифтонг **au** в слове laua? — Во второй ступени ($1+1=2$).

Seda lauda (произнести lauuda). В какой ступени здесь дифтонг **au**? В третьей ступени, потому что **a** в I, **u** во II ступени ($1+2=3$).

З а к л ю ч е н и е: Дифтонги имеют две ступени долготы: II и III ступень.

В дифтонге III ступени долгий гласный не пишется двойной буквой.

У п р а ж н е н и е. Спишите и подчеркните дифтонги.

Ära raiu! Poiss tuleb aeda. Päike tõuseb. Maimu on haige. Teise seinä ääres seisavad Leida ja Rein. Laps oigab. Koer haugub. Seal laua peal ei ole leiba. Väino laulab.

Сочетания согласных и их долгота.

В слове «kõrge» стоят рядом два согласных — **r** и **g**, которые составляют сочетание звуков **r+g**.

Väino mängib.

Какое здесь сочетание согласных? — **ng**. В какой ступени? — Во второй, потому что оба краткие ($1+1=2$).

Hilja ei taha mängida (произнести männgida).

В какой ступени здесь **ng**? — В третьей: **n** во второй и **g** в первой ($2+1=3$).

З а к л ю ч е н и е: Сочетания согласных тоже имеют две ступени долготы: II и III ступень.

В сочетании согласных III ступени долгий согласный не пишется двойной буквой.

Перенос слов.

В каждом слоге должен быть один гласный звук:

Tu-li, ve-si, ka-na, nu-ga, ru-na-ne, ma-ga-ma, ho-bu-ne.

Долгие гласные и двугласные при переносе не отделяются.

1) Söö-me, joo-me, raa-mat, vaa-tab, krii-ti, suu-re, too-li.

2) Näi-ta, tei-ne, vői-da-me, sei-sab, hau-gub, tōu-seb, õu-na, pœ-ga, vői-ke.

Долгие согласные и сочетания согласных при переносе отделяются друг от друга:

1) Lam-mas, kol-la-ne, püs-si-ga, hüp-pab, lin-nu-le, nuk-ku.

2) Van-ker, puh-taks, len-dab, tōm-bab, tah-vel, Sal-me.

Когда три (или больше) согласных стоят рядом, то они все, кроме последнего, относятся к предыдущему слогу:

Vank-ri-le, tahv-li-ga, komp-su.

Одну букву не переносят и не оставляют. Слова: i-sä, e-ma, õ-de, i-lus не переносятся.

У п р а ж н е н и е. Разделите на слоги соответственно правилам переноса.

Linda istub pingil ja õmbleb. Salme läheb tahvli juurde. Pühi tahvel puhtaks! Isa istub vankrile. Lind lendab oksale. Sohva on nurgas. Õpetaja annab mulle suure raamatu. Ratsanik sõidab. Näita! Päike paistab. Koerad hauguvad.

Числа до тысячи.

П р и м е ч а н и е: Порядковые числительные обозначены цифрой с точкой: 1. — esimene; количественные — без точки: 1 — üks.

Количественные	Порядковые
1 üks, ühe, üht	1. esime ne, -se, -st
2 kaks, kahe, kaht	2. tei ne, -se, -st
3 kolm, kolme, kolme	3. kolma s, -nda, -ndat
4 neli, nelja, nelja	4. nelja s, -nda, -ndat

Количественные	Порядковые
5 viis, viie, viit	5. viie s, -nda, -ndat
6 kuus, kuue, kuut	6. kuue s, -nda, -ndat
7 seits e, -me, -et	7. seitsme s, -nda, -ndat
8 kaheksa, -, -t	8. kaheksa s, -nda, -ndat
9 üheksa, -, -t	9. üheksa s, -nda, -ndat
10 kümme, kümne ¹	10. kümn es, -nda, -ndat
11 üksteist ²	11. üheteistkümnes, -nda, -ndat
12 kaksteist	12. kaheteistkümnes
13 kolmteist	13. kolmeteistkümnes
14 neliteist	14. neljateistkümnes
15 viisteist	15. viieteistkümnes
16 kuusteist	16. kuueteistkümnes
17 seitseteist	17. seitsmeteistkümnes
18 kaheksateist	18. kaheksateistkümnes
19 üheksateist	19. üheksateistkümnes
20 kakskümmend ³	20. kahekümnes
21 kakskümmend üks ⁴	21. kahekümne esimene
22 kakskümmend kaks	22. kahekümne teine
23 kakskümmend kolm	23. kahekümne kolmas
24 kakskümmend neli	24. kahekümne neljas
25 kakskümmend viis	25. kahekümne viies
26 kakskümmend kuus	26. kahekümne kuues
27 kakskümmend seitse	27. kahekümne seitsmes
28 kakskümmend kaheksa	28. kahekümne kaheksas
29 kakskümmend üheksa	29. kahekümne üheksas
30 kolmkümmend	30. kolmekümnes
31 kolmkümmend üks	31. kolmekümne esimene
32 kolmkümmend kaks	32. kolmekümne teine
33 kolmkümmend kolm	33. kolmekümne kolmas
34 kolmkümmend neli	34. kolmekümne neljas
35 kolmkümmend viis	35. kolmekümne viies
36 kolmkümmend kuus	36. kolmekümne kuues
37 kolmkümmend seitse	37. kolmekümne seitsmes
38 kolmkümmend kaheksa	38. kolmekümne kaheksas
39 kolmkümmend üheksa	39. kolmekümne üheksas

¹ kümme, kümne, kümnet; ² üksteist(kümmend), üheteistkümne, üht-teistkümmend; ³ kahekümne, kahtkümmend; ⁴ kahekümne ühe, kahtkümmend üht.

Количественные	Порядковые
40 nelikümmend	40. neljakümnes
41 nelikümmend üks	41. neljakümne esimene
42 nelikümmend kaks	42. neljakümne teine
43 nelikümmend kolm	43. neljakümne kolmas
44 nelikümmend neli	44. neljakümne neljas
45 nelikümmend viis	45. neljakümne viies
46 nelikümmend kuus	46. neljakümne kuues
47 nelikümmend seitse	47. neljakümne seitsmes
48 nelikümmend kaheksa	48. neljakümne kaheksas
49 nelikümmend üheksa	49. neljakümne üheksas
50 viiskümmend	50. viiekümnes
51 viiskümmend üks	51. viiekümne esimene
60 kuuskümmend	60. kuuekümnes
70 seitsekümmend	70. seitsmekümnes
80 kaheksakümmend	80. kaheksakümnes
90 üheksakümmend	90. üheksakümnes
100 sada, saja, sadat	100. sajas, sajanda, sajandat
101 sada üks	101. saja esimene
102 sada kaks	102. saja teine
110 sada kümme	110. saja kümnes
200 kakssada	200. kahesajas
300 kolmsada	300. kolmesajas
400 nelisada	400. neljasajas
500 viissada	500. viiesajas
600 kuussada	600. kuuesajas
700 seitstesada	700. seitsmesajas
800 kaheksasada	800. kaheksasajas
900 üheksasada	900. üheksasajas
1000 tuhat, tuhande, tuhandet	1000. tuhandes, -nda, -ndat.

ПОСТАТЕЙНЫЙ СЛОВАРЬ.

1.

jälle	опять
saapad	сапоги
uued	новые
ühes käes	в одной руке
pruun	коричневый
viib	несёт
kiirelt = ruttu	
sammuma	шагать
pühendama	посвящать
hool	усердие, старание
teenima	служить
kodumaa	родина
tahab	хочет
masinistiks	машинистом
hiljem	позже, потом
tast = temast	из него

2.

aktus	торжественное собрание
saal	зал
juht	вождь
kõneleb	говорит
tööst	о работе
hümn	гимн
seltsis	вместе

3.

tunnis	на уроке
vaikselt	тихо
kuulen	слышу
tasa = vaikselt	тихо

halvasti	плохо
väga	очень
tõuse püsti	встань
valjusti	громко

4.

tuletikk	спичка
tikutoos	спичечная коробка
süütama	зажигать
ära puutu	не тронь
põletab	жжёт
tubli	славный
kael	шея
kaelas	на шее
kaelarätt	галстук

5.

paraadile	на парад
salk	отряд
lööma	бить
trummi lööma	барабанить
puhub pasunat	трубит
marsib	марширует
kõige ees	впереди всех

6.

laine	волна
üles	вверх
alla	вниз
kiikuma	качаться
ankur (ankru)	якорь
sügavale	глубоко

7.

rong (-i)	поезд
paneb liikuma	приводит в движение
aur (-u)	пар
kust	откуда
auru katel (-katla)	паровой котёл
kütja	кочегар
muudab	превращает
paneb käima = paneb liikuma	
kohkuma	пугаться

9.

õng (-e)	удочка
õngitsema	удить
soojalt (kui- das?)	тепло
paistab	светит
liblikas	бабочка
pärn (-a)	липа
pärna õis	липовый цветок
mesilane	пчела
sumisema	жужжать
konn	лягушка
sisalik (-u)	ящерица
kohe	сейчас
jõgi (jõe)	река
kallas (kalda)	берег
jõe taga	за рекой
parem (-a)	правый
vasak (-u)	левый
paljad jalad	босые ноги
palja jalu	босиком
enne	раньше
viskab vette	бросает в воду

10.

ratsanik	всадник
tuhatnelja	бешеным галопом
trepp (trepi)	лестница
tolm (-u)	пыль
metsa taha	за лес

11.

mänd (männi)	сосна
kask (kase)	берёза
vaher (vahtra)	клён
tamm (-e)	дуб
näe	вон (смотри)
seen (-e)	гриб
punetab	краснеет
kägu (käo)	кукушка
kukub	кукует
tuul	ветер
puhub	дует
kohiseb	шумит
kukulind = kägu	
haljas = roheline	
kutsub	зовёт
hüüab	кличет

12.

ära	прочь
pilv (-e)	облако
(on) pilves	покрыто облаками
vihm (-a)	дождь
raputama	трясти
leht (lehe)	лист
lõunasse	на юг
kurg (kure)	журавль
luik (luige)	лебедь

metspart (-pardi)	дикая утка
jäävad siia	остаются здесь
talveks	на зиму
varblane	воробей
tihane	синица
vares (-e)	ворона
harakas	сорока
tee	дорога
teele	в дорогу
kureke	журавлик
üle	через
lõuna poole	к югу
hall (-a)	изморозь

13.

suvised	летние
lähedal	вблизи
elu	жизнь
sageli	часто
abiline	помощник
künnab	пашет
korraga	зараз
vagu (vao)	борозда
ader (adra)	соха
ainult	только
peale traktori	кроме трактора
niidumäsin	жнейка
külvimasin	сеялка
külvab	сеет
rehi (rehe)	гумно
peksumasin	молотилка
tuulab	веет

14.

laps saab	дитя получает
sai	получил (а)
kujub	вяжет
kudus	вязал (а)
pehme	мягкий (ая, ое)

paks	толстый (ая, ое)
kingsepp	сапожник
lööma	ударять
lõi	ударял (а)
vasaraga	молотком
koju	домой
toob	принесёт
tõi	принёс (ла)

15.

saabus	наступил (а)
pirn	груша
ploom	слива
puuvili	фрукты
küps	зрелый (ая, ое)
köök (köögi)	кухня
köögivili	овощи
ootama	ждать
koristama	убирать
kurk (kurgi)	огурец
porgand (-i)	морковь
kapsas	капуста
kaalikas	брюква
kartul	картофель
aegsasti	во-время
abi	помощь
eriti	особенно
hoolsalt	усердно
moodustama	образовать

16.

hammas	зуб
keel	язык
kinni	закрыт (а)
lahti	открыт (а)
nägema (näen)	видеть

17.

selg	спина
juuksed	волосы

rind	грудь
kõht	живот
noor	молодой (ая, ое)

18.

vahetama	обменяться
riided	одежда
särk	рубашка
kleit	платье
maskeraad	маскарад
vest	жилет
kuub	пиджак
püksid	брюки
tuli	пришёл (шла)
nimetama	назвать

19.

läks	прош. вр. от minema
ehitama	строить
katus	крыша
tõrv (-a)	смола
tõrvama	смолить
kinni jääma	увязнуть
lahti tõmbama	вытащить
saunamees =	
saunik	бобыль
saun	баня (здесь: лачуга)
hunt	волк
karu	медведь
rebane	лисица
metsloom	зверь
koduloom	домашнее жи- вотное
käisid	ходили

20.

puhastama	чистить
kohv	кофе

vaid	а
kuum	горячий (ая, ее)
klaas	стакан
võileib	хлеб с маслом, бутерброд

21.

valama	лить, наливать
mõru	горький (ая, ое)
kolmveerand	три четверти
post	столб
nael	гвоздь
posti sisse	в столб
postist välja	из столба
postis	в столбе
tõsiselt	серьёзно
ei ole ühtigi	совсем нет
rohkem	больше
kauplus	магазин
kompevek	конфета

22.

kaaslased	сотоварищи
mõlemad	оба
võitlesid	сражались
üheskoos	вместе
lendur	лётчик
lennuväli	аэродром
paneб mootori	заводит мотор
käima	
sõjakangelane	герой войны
osa võtma	принять уча- стие
väljuma	выйти
kamm (-i)	гребень
tasku (-)	карман
tasku rätt	носовой платок
(-rätti)	
nõel (-a)	игла

pintsel	кисть
varn (-a)	вешалка

23.

aasta	год
aastapäev	годовщина
väliak	площадь
tribüün	трибуна
laevastik	флот
järgneb	следует
portree	портрет
tervitama	приветство-
	вать

dlgu tervitatud	да здоровствует
	(ют)

võim	власть
liit (liidu)	союз
Nõukogude	Советский
Liit	Союз
saluu t (-di)	салют

24.

võpatama	дрогнуть
kogu	всё
müristama	греметь
(tuled) lenda-	рассыпались
sid laiali	
selgesti näha	ясно видно
kahuri müri-	громом пушек
naga	
võidupäev	день победы
õli	керосин
valama	лить
(korvi) põhi	дно

25.

pojapoe	внук
maantee	шоссе
Juku	Ваня
piip	трубка

kepp	палка
piibuga,	с трубкой и
kepiga	палкой
ilma kepita	без палки
habe	борода
küün	сарай
kulp (kulbi)	разливатель-
	ная ложка

26.

töökoda	мастерская
tisler	столяр
rätsep	портной
mööbel	мебель
höövel	рубанок
höövelpink	верстак
hööveldama	строгать
laud	доска
sile	гладкий (ая,
	ое)

pagar	пекарь
tööstus	промышлен-
	ность

kast	ящик
taigen	тесто
(taigna)	
sõtkuma	месить
sitke	вязкий (ая, ое)
küpsetama	печь (булку)
kõrval	возле
jalatsid	обувь
käsitööline	ремесленник

27.

maa ler (-lri)	маляр
värvima	красить
kirju	пёстрый (ая,
	ое)
kirjuks	пёстрым
raud	железо
taguma	ковать

hool	усердие
hoolega	старательно, усердно
csav	ловкий, уме- лый
osavasti	умело
puhkama	отдыхать
rahulikult	спокойно
uinuma	заснуть
on tehtud	сделан (а, о)

28.

kraad	градус
lumehelbed	снежинки
õhk	воздух
õhus	в воздухе
alati	всегда

29.

kinni külmuma	замерзать
klaas (-i)	стекло
meeldima	нравиться
sportima	заниматься спортом

kelgumägi	гора, с которой катаются на санках
-----------	--

30.

armastama	любить
tänu	благодарность
tänu teile	спасибо вам
vaba	свободный (ая, ое)

sai vabaks	освободился (лась)
------------	-----------------------

kuulub	принадлежит
võimas	могучий (ая, ее)

võitmatu	непобедимый (ая, ое)
----------	-------------------------

lai	широкий (ая, ое)
juhtimisel	под водитель- ством

31.

nääriõhtu	канун Нового года
-----------	----------------------

jaoks	для
ehted	украшения
kingitused	подарки
asusid tööle	принялись за работу

olid valmis	были готовы
karp (karbi)	коробка
ehtima	украшать
kringel	крендель
värvilised	цветные
kinnitama	прикрепить
latv (ladva)	верхушка
roos	роза

32.

kärmas	проворный (ая, ое)
--------	-----------------------

härm	иней
härmas	в инее
kaasas	с собою

väljas = õues

rõõsas	куст
kolmik	тройка
vili valmib = küpseb	
lendab välja	вылетает
harilik	обыкновенный

33.

kuulama	слушать
huviga	с интересом
milline	какой (ая, ое)

lõppema	кончиться
ma tahaksni	я хотел бы
(ühe) korraga	сразу, зараз
siis	тогда
sünnib	происходит
oma kätega	своими руками
kaevama	копать
labidas	заступ
võrk	сеть
kutsuma	звать
kahekesi	вдвоём
lõbus	весело
küll on kena!	о, как хорошо!
luhal	на лугу
ehted	украшения
kadakas	можжевельник
karjamaa	пастбище
seljas lume-	одеты в снеж-
kuued	ную одежду

34.

värske	свежий (ая, ее)
kaua	долго
hakkas külm	стало холодно
mind	меня
sind	тебя
üсна	довольно, весь-
	ма
teda	его
meid	нас
teid	вас
neid	их

35.

must	грязный (ая, ое)
teadma	знать
tihti = sageli	часто
nendega	ими, с ними

36.

hüüab	зовёт, говорит
Juss = Juku	Ваня
aega vähe	времени мало
siis veel	потом ещё
ei lähe pähe	не запоминает-
	ся
kelgule	на санки
asjal on hoogu	дело идёт ус-
	пешно
kerge	лёгкий (ая, ое)
lööb lumes	кувыркается в
loogu	снегу
enne küll ei	раньше не пой-
lähe	дёт
töö	работа
lõbu	веселье
enne töö,	кончил дело,
siis lõbu	гуляй смело

37.

teenib	служит
ustavalt	преданно
tugev	сильный (ая, ое)
tungima	врываться
võitsid	победили
ohvitser	офицер
parašütist	парашютист
mäng jääb	
mängimata =	nad ei mängi

38.

valmisriided	готовое платье
jakk	кофта
põll	фартук
seelik	юбка
valis	выбрал
pisut	немножко
ümber teha	переделать

mõõtu võtta	снимать мерку
lühem	короче
lühemaks	укорачивать
tegema	
maksma	заплатить
raha	деньги

39.

puhkepäev	выходной день (день отдыха)
ööpäev	сутки
üle	через
üle ühe	больше одного
puudub	недостаѣт

40.

üksi	один (наречие)
korraga	вдруг
mis sul tarvis	что тебе нужно
saatis	послал (а)
enda asemel	вместо себя
lõpsma	доить
jäi haigeks	заболел (а)
rohi = arsti-	лекарство
rohi	
küllap	небось
asendama	заменить
(mitte) kuidagi	никак
käskis	приказал
tööpäev	рабочий день
kinno	в кино

41.

haug	щука
vähk	рак
vedama	везти
rakendasid	впряглись
endid	
vanker	телега
igauks	каждый (ая, ое)

ise külge	в свою сторону
ülespoole	вверх
tagasi	назад
kutsuma	звать
kurk (kurgu)	горло
valutab	болит

42.

loomaaed	зверинец
elevant	слон
krocodill	крокодил
ahv	обезьяна
tiiger	тигр
lõvi	левь
ujuma	плавать
vees	в воде
puur	клетка
naljakas	забавный (ая, ое)
vahel	между

43.

lõuna	обед
lauda katma	накрывать стол
soolatoos	солянка

44.

liha	мясо
vorst	колбаса
kook	пирожное
juust	сыр
praad	жаркое
praetud	жареный (ая, ое)
salat	салат
hapu	кислый (ая, ое)
hapupiim	простокваша
ning = ja	

45.

kõikjal	повсюду
liuväli	каток

palju	много
kiisu	кисенька
rahu	мир
öö tuleb oma	
rahuga = öö toob rahu	
luurama	высматривать
virik	усердный (ая, ое)
kiire	быстрый (ая, ое)
nüri	тупой (ая, ое)

46.

löök	удар
lööklane =	
lööktööline	ударник
valmistama	готовиться
külv	сев
jaam	станция
katkine	разбитый (ая, ое)
parandama	починить
korda seadma	привести в исправность
koosolek	собрание
kokku kutsuma	созвать
küla	деревня
külahvas	сельские жители, крестьяне
võistlus	соревнование
väljakutse	вызов
vastu võtma	принимать

47.

kartuleid	сажать карто-
maha panema	фель
kaevama	копать
peenar	грядка
istutama	сажать
sibul	лук

peet	свёкла
lillepeenar	клумба
ümbrik	конверт
lõpetama	кончить
sulgema =	kinni panema
valmis	готов (а, о)
sidekontor	контора связи
postmark	почтовая марка
kleepima	
(ümbrikule)	наклеить
postkast	почтовый ящик

48.

palavasti	жарко
ilm	погода
õhtuni	до вечера
seeme	семя
rukis	рожь
oder	ячмень
kaer	овёс
nisu	пшеница
suvevili	яровой хлеб
talivili	озимый хлеб
lõikus	жатва, урожай
noores eas	в молодости
seisab peas	держится в памяти
nõnda	так

49.

selge	ясный (ая, ое)
lõunani	до обеда
laudlina	скатерть
kandma	нести
supivaagen	миска

50.

taeva serv	край неба
mesilane	пчела

valge on väljas = ei ole
 enam pime
 siblima рыться, копать-
 ся

kera шар
 piipsunokad пискунчики
 kärbes муха
 unipuss, uni- соня
 müts
 jänes заяц
 säng = voodi
 õnn счастье
 pühkima чистить
 varane ранний (ая, ее)
 hiline поздний (ая,
 ее)
 lehvitama махать

51.

lilla лиловый (ая,
 ое)
 helesinine голубой (ая,
 ое)
 kiitlema хвалиться
 mööda maad по земле
 rumal глупый (ая, ое)
 halvasti плохо
 amet ремесло, долж-
 ность
 nälga голод

52.

hüppenöör скакалка
 käekott ручная сумка
 kinni püüdma поймать
 lillekimp букет
 lillepärg венок из цветов
 püük ловля
 toime panna устроить (лов-
 лю)
 varras древко, шест
 võrk сеть

käsi on nõrk рука слаба
 sest поэтому
 seks для того

53.

sellepärast потому
 liiga külm слишком холод-
 но
 koolivaheaeg каникулы
 hästi soe совсем тепло
 tore on хорошо
 supelda купаться
 jalutuskäik прогулка

54.

jalgpall футбол
 haljas зелёный (ая,
 ое)

uhke = tore, ilus
 tantsusaal танцевальный
 зал

55.

seinaleht стенгазета
 tint чернила
 tindipott чернильница

56.

maipüha майский празд-
 ник
 lillekimp букет
 pärg (pärja) венок

57.

kalender календарь
 kuupäev число, месяц
 häbi hakkas стыдно стало
 laena одолжи
 minu oma мой собствен-
 ный
 ise сам

58.

valvepostil	на посту
töörahma poeg	сын трудового народа
julge	смелый (ая, ое)
näitus	выставка
raamatukogu	библиотека
nurm (-e)	поле
turg (turu)	рынок

59.

tegu	дело
tramm	трамвай
peatas	остановка
isamaa	отечество
Isamaasõda	Отечественная война
aumärk	орден
rinnas	на груди
kark (kargu)	костыль
najal	опираясь (на костыль)
viisakalt	вежливо

60.

mausoleum	мавзолей
pühitsema	праздновать
võidukas	победоносный (ая, ое)
võiduparaad	победный па- рад
võidusaluut	победный салют
mägedest	выше гор
kõrgemal	
tee on täis	дорога полна
lippe	знамён
läheneb	приближается
mürtsub	трещит
maa müdiseb	земля трясётся
meie armees	в нашей армии

62.

lääneosas	в западной части
lätlane	латыш
leedulane	литовец
grusiinlane	грузин
tatarlane	татарин
inimene	человек

TÄIENDAVAKS LUGEMISEKS.

1.

jutt	рассказ
unine	сонный (ая, ое)

2.

tark	умный (ая, ое)
paha	нехороший (ая, ее)

3.

hammustama	кусать
ära hammus- tama	откусить
tagasi	обратно

4.

natuke	немножко
heinad	сено
lihunik	мясник

tükk	5. кусок
ringi	7. кругом
käpp	8. лапа
kurb	печальный }(ая, ое)
farm	ферма
sigala	9. свинарник
notsu	ласкат. назв. свиньи
küülik	кролик
üles	вверх
noppima	10. собирать
(marju)	
paks mets	дремучий лес
kauss (kausi)	миска
maitsema	пробовать вкус
rida (rea)	11. ряд
reas	рядом
katsuma	пробовать
heal meelel	с удовольствием-ем
jalgu kõigu- tama	качать ногами
ronima	влезать
jäme hääл	12. грубый голос
polnud midagi	
järel	ничего не осталось

hele hääл	высокий, звон-кий голос
segi	в беспорядке
piuksuma	пицать
koobas	13. пещера
taga ajama	гнаться
välja pistma	высунуть
sähke	на! возьмите
jahu	14. мука
veski	мельница
tankist	16. танкист
rinne (rinde)	фронт
mööda sõitma	проезжать
peatuma	остановиться
lahkumine =	äraminek
surm	смерть
on surnud	умер
tapma	уби(ва)ть
vahva	храбрый (ая, ое)
lint (lindi)	лента
kuulipilduja	пулемёт
täpp = punkt	точка
suutma	смочь
ma ei suuda	я не в силах
kandma	нести, носить
fosforiit	17. фосфорит
põlevkivi	горючий сланец
nafta	нефть
mida vajame	что нам нужно
vajan raha	нуждаюсь в деньгах

IGAPÄEVASEID KÕNELUSI.

	1.
kõnelus	разговор
kas võin?	могу ли я?
ambulants	амбулатория
kuulan raadiot	слушаю радио

	2.
kööginõud	кухонная посу-
	да
sööginõud	посуда
pada	котёл
pliit	плита
pott	горшок
kastrul	кастрюля
kruus	кружка
teemasin	самовар
teekann	чайник
pann	сковорода

	3.
püksid jalas	брюки надеты
peas	на голове
nuuskan nina	сморкаюсь

	4.
tee	чай
suhkur	сахар
kallis	дорогой (ая, ое)

kallim	дороже
odav	дешёвый (ая, ое)
odavam	дешевле

	5.
sink	окорок
mis maksab = kui palju maksab	
toho'h!	восклицание удивления
sealiha	свинина
paar	пара
värsked	свежие
täitsa	совсем
kas läheb veel	может ещё
midagi?	что нужно?
tuleb maksta	придётся пла-
	тить

	6.
kahekõne	диалог
minu vastas	напротив меня
pilet (-i)	билет
raha tagasi	дать сдачи
andma	
peenraha	мелкие деньги,
	мелочь

АЛФАВИТНЫЙ СЛОВАРЬ.

Содержит слова I и II части.

У склоняемых слов после именительного падежа даётся в скобках форма родительного падежа (kelle? mille?), который служит основой падежей единственного числа и именительного множественного числа: *käsi* (*käe*). Если звуковой состав слова в родительном падеже не изменяется, то в скобках даётся только окончание падежа: *vedur* (-i) — читать *vedur* (*veduri*). Если же в скобках только чёрточка, то это значит, что слово в родительном падеже имеет одинаковую форму с именительным: *опи* (-) читается *опи* (*ону*). Неизменяемая часть слова отделяется от окончания вертикальной чёрточкой, а в скобках даётся только окончание родительного падежа: *hobu|ne* (-se) — читать *hobune* (*hobuse*). У глаголов даётся два инфинитива — **-ma** и **-da**, а также форма настоящего времени: *puh|kama* (-kan, -ata).

Сокращение *vt.* (*vaata*) = *см.* (смотри).

А			
<i>aasta</i> (-)	год	<i>ai tama</i> (-tan,	помогать
<i>aasta-aeg</i>	время года	-data)	
(-aja)		<i>aitäh</i>	спасибо
<i>aastapäev</i> (-a)	годовщина	(sel) ajal	в то время
<i>abi</i> (-)	помощь	vt. aeg	
<i>abili ne</i> (-se)	помощник	<i>aja leht</i> (-lehe)	газета
<i>ader</i> (adra)	соха	<i>aja ma</i> (-n, -da)	гнать
<i>aga</i>	а, но	<i>aken</i> (akna)	окно
<i>aed</i> (aia)	сад	<i>aktus</i> (-e)	торжественное
<i>aeg</i> (aja)	время		собрание
<i>aegsasti</i>	заблаговре-	<i>alati</i>	всегда
	менцо	<i>all</i>	внизу
<i>ahi</i> (ahju)	печка	<i>alla</i>	вниз
<i>ahv</i> (-i)	обезьяна	<i>al gama</i> (-gan,	начать
<i>aias</i>	в саду	-ata)	
<i>ainult</i>	только	<i>alles</i>	ещё
<i>ait</i> (aida)	амбар	<i>alt</i>	из-под
		<i>ambulants</i> (-i)	амбулатория

amet (-i)	ремесло
ammu ma (-n, -da)	мычать
andke	дайте
ankur (ankru)	якорь
anna	дай
appi tulla	итти на по- мощь
arm as (-sa)	дорогой (ая, ое)
armasta ma (-n, -da)	любить
armee (-)	армия
arst (-i)	врач
(enda) asemele	вместо себя
asenda ma (-n, -da)	заменить
asi (asja)	вещь
arvuta ma (-n, -da)	решать задачи
au märk (-märgi)	орден
auto (-)	автомобиль
ava ma (-n, -da)	открыть
avatud	открыт (а, о)

В

bajaan (-i)	баян
bensiin (-i)	бензин

Д

detse mberr (-mbri)	декабрь
direktor (-i)	директор

Е

edasi	вперёд
ees	впереди
ees el (-li)	осёл
(koera) eest	от собаки

eesti keel	эстонский язык
Eesti NSV	Эстонская ССР
eestla ne (-se)	эстонец
ehita ma (-n, -da)	строить
ehted	украшения
ehtima (ehin, ehtida)	украшать
ei	не
eile	вчера
eine (-)	завтрак
einesta ma (-n, -da)	завтракать
ei ole	нет
elagu	да здравствует
elan	живу
ele vant (-vandi)	слон
elu (-)	жизнь
ema (-)	мать
enne	раньше
eriti	особенно
esime ne (-se)	первый (ая, ое)
esmaspäev (-a)	понедельник
ette	вперёд

F

farm (-i)	ферма
fašist (-i)	фашист
film (-i)	фильм
fosforii t (-di)	фосфорит

G

gloobus (-e)	глобус
grusiinla ne (-se)	грузин

Н

habe (-me)	борода
haige (-)	больной (ая, ое)

ha kkama (-kkan, -kata)	начать
haljas (halja)	зелёный (ая, ое)
haljenda ma (-b, -da)	зеленеть
hall (-a)	изморозь
hall (-i)	серый (ая, ое)
halvasti	плохо
hammas (hamba)	зуб
hani (hane)	гусь
hapu (-)	кислый (ая, ое)
hapupiim (-a)	простокваша
hara kas (-ka)	сорока
harilik (-u)	обыкновенный (ая, ое)
haug (havi)	щука
hau kuma (-gub, -kuda)	лаять
hea (-)	хороший (ая, ее)
helesini ne (-se)	голубой (ая, ое)
heinad	сено
heinamaa (-)	сенокос, луг
heis kama (-kan, -ata)	поднять (флаг)
heledasti	ярко
helise ma (-b, -da)	звенеть
hiil gama (-gab, -ata)	блестеть
hiir (-e)	мышь
hilja	поздно
hiljem	позднее
hirnu ma (-b, -da)	ржать
hobu ne (-se)	лошадь
homme	завтра
hommik (-u)	утро

hommikueine (-)	завтрак
hoolsalt	усердно
huvi (-)	интерес
huvitav (-a)	интересный (ая, ое)
hunt (hundi)	волк
härm (-a)	иней
hästi	хорошо
hää l (-e)	голос
höövel (höövli)	рубанок
höövel ma (-n, -da)	строгать
höövel pink (-pingi)	верстак
hümn (-i)	гимн
hü ppama (-ppan, -pata)	прыгать
hüppenöör (-i)	скакалка, пры- галка
hüva = hea	
hüvasti	до свидания
hüü dma (-an, -da)	кликать, звать

I

iga (õpilane)	каждый (ая, ое)
igav (-a)	скучный (ая, ое)
igav	скучно
iga üks	каждый (ая, ое)
ilm (-a)	погода
ilves (-e)	рысь
ikka	всётаки
ilma	без
ilus (-a)	красивый (ая, ое)
inime ne (-se)	человек

isa (-)	отец
isamaa (-)	отечество
Isamaa sõda	Отечественная
(-sõja)	война
ise	сам (сама)
istu	сядь
istuta ma (-n,	сажать
-da)	

J

ja = ning	и
jaam (-a)	станция
jaanuar (-i)	январь
jah	да
jahu (-)	мука
jakk (jaki)	кофта
jalatsid	обувь
jalg (jala)	нога
jalga panema	надевать (брю-
(pükse)	ки)
jalgpall (-i)	футбол
jaluta ma (-n,	гулять
-da)	
jalutus käik	прогулка
(-käigu)	
jook ksma	бежать
(-ksen,	
joosta)	
(aasta) jooksul	в течение (года)
joo ma (-n,	пить
juua)	
joonista ma	рисовать
(-n, -da)	
juba	уже
juht (juhi)	вождь
julge (-)	смелый (ая,
	ое)
jutt (jutu)	рассказ
jutusta ma (-n,	рассказать
-da)	

juuksed	волосы
(juuste)	
(ukse) juurde	к (двери)
(ukse) juures	у двери
juust (-u)	сыр
jõe le	на реку
jõgi (jõe)	река
jäi	остался (-лась)
jälle	опять
jäme (hää l)	грубый (голос)
järgne ma	следовать
(-n, -da)	
jää (-)	лёд
jää ma (-n,	остаться
-da)	

K

ka	тоже
kaali kas (-ka)	брюкva
kaart (kaardi)	карта
kaasas	с собою
kaasla ne (-se)	товарищ
(on) kadunud	пропал (а)
kael (-a)	шея
kaela rätt (-rätti)	шейный платок
kaelas	на шее
kaer (-a)	овёс
kaeva ma	копать
(-n, -ta)	
kahekõne (-)	диалог
kahur (-i)	пушка
kah vel (-vli)	вилка
kaits ma (-en,	защищать
-ta)	
kaja (-)	эхо
kala (-)	рыба
kallas (kalda)	берег
kallis (kalli)	дорогой (ая,
	ое)
kamm (-i)	гребень
kana (-)	курица

kan dma (-nan, нести -da)	
kangela ne (-se)	герой
kapp (kapi)	шкаф
kapsas (kapsa)	капуста
karju ma (-n, -da)	кричать
kark (kargu)	костыль
karp (karbi)	коробка
kartul (-i)	картофель
karu (-)	медведь
kas tead	знаешь ли
kask (kase)	берёза
kass (-i)	кошка
kastrul (-i)	кастрюля
kast (-i)	ящик
kasu kas (-ka)	шуба
kasva ma (-n, -da)	расти
katel (katla)	котёл
katki	сломан (а, о)
katkine	разбитый, сло- манный (ая, ое)
(lauda) ka tma (-tan, -tta)	накрывать (стол)
katus (-e)	крыша
kaunista ma (-n, -da)	украшать
kauplus (-e)	магазин
kauss (kausi)	миска
keegi	кто-то
keel (-e)	язык
kelguta ma (-n, -da)	кататься на санках
kelk (kelgu)	санки
kell (-a)	1) часы; 2) зво- нок
kelle	чей (чья, чьё)
kellel	у кого

kena = ilus	
kepp (kepi)	палка
kerge	лёгкий (ая, ое)
kes	кто
kevad (-e)	весна
kevadel	весной
kii kuma (-gun, качаться -kuda)	
kiire (-)	быстрый (ая, ое)
kiiresti = ruttu	быстрый (ая, ое)
kiisu	ласкат. имя кошки
kii tlema (-tlen, хвалиться -delda)	
king (-a)	башмак
kingitus (-e)	подарок
king sepp (-sepa)	сапожник
kink (kingi) =	kingitus
kinni	закрыт (а, о)
kinni jääma	увязнуть
kinnita ma (-n, -da)	прикрепить
kinno	в кино
kiri (kirja)	письмо
kirju	пёстрый (ая, ое)
kirjuta ma (-n, писать -da)	
kirjutus laud (-laua)	письменный стол
kits (-e)	коза
klaas (-i)	стакан
klass (-i)	класс
klee pima (-bin, приклеить -pida)	
kleit (-di)	платье
klubi (-)	клуб

koduloom (-a)	домашнее жи- вотное
kodumaa (-)	родина
kodus	дома
koer (-a)	собака
kogu taevas	всё небо
kogu ma (-n, -da)	собирать
(laua) kohal	над (столом)
kohale	на место
kohe	сейчас
kohise ma (-b, -da)	шуметь
kohku ma (-n, -da)	испугаться
koht (koha)	место
kohv (-i)	кофе
kollane (-se)	жёлтый (ая, ое)
kolmapäev (-a)	среда
kolma s (-nda)	третий (ья, ье)
kolmik (-u)	тройка
kolmveerand (-i)	три четверти
kompvek (-i)	конфета
konn (-a)	лягушка
koobas (koopa)	нора, берлога
kook (koogi)	пирожное
kool (-i)	школа
koolivahe aeg (-aja)	каникулы
kooli vend (-venna)	школьный то- варищ
koor (-i)	хор
koosolek (-u)	собрание
koputa ma (-n, -da)	стучать
(üks) kord	(один) раз
kordami ne (-se)	повторение

korda sea dma (-n, -da)	привести в ис- правность
korista ma (-n, -da)	убирать
korja ma (-n, -ta)	собирать
korraga	сразу; вдруг; зараз
korsten (korstna)	дымовая труба
korv (-i)	корзина
kott (koti)	мешок
kraad (-i)	градус
krii t (-di)	мел
kring el (-li)	крендель
ku duma (-jun, -duda)	вязать
kuhu	куда
kuidas	как
kui palju	сколько
kuiv (-a)	сухой (ая, ое)
kui vana	сколько лет
kuivata ma (-n, -da)	сушить
kukk (kuke)	петух
ku kkuma (-kun, -kku- da)	1) падать; 2) куковать
kuld (kulla)	золото
kuldkala (-)	золотая рыбка
kuldnoka-puur (-i)	скворечник
kuld nökk (-noka)	скворец
kuld pähkel (-pähkli)	золотой орех
kuld täht (-tähe)	золотая звезда
kulp (kulbi)	разливатель- ная ложка
kurb (kurva)	печальный (ая, ое)

kurbus (-e)	печаль
kurg (kure)	журавль
kur k (-gi)	огурец
kus	где
kust	откуда
kuu (-)	1) месяц; 2) лу- на
kuub (kuue)	пиджак
kuues	шестой (ая, ое)
kuula ma (-n, -ta)	слушать
kuulu ma (-n, -da)	принадлежать
kuu ma (-len, -lda)	слышать
kuum (-a)	горячий (ая, ее)
kuupäev (-a)	число, месяц
kuus k (-e)	ель
kutsu ma (-n, -da)	звать
(kuuse) küljes	на (ёлке)
kõht (kõhu)	живот
kõige ees	впереди всех
kõiguta ma (jalgu) (-n, -da)	качать (нога- ми)
kõik	1) всё; 2) все
kõikjal	всюду
kõla ma (-b, -da)	звучать
kõn dima (-nin, -dida)	ходить
kõne lema (-len, -lda)	говорить
kõnelus (-e)	разговор
kõrge (-)	высокий (ая, ое)
kõrgele	высоко
kõrv (-a)	ухо
kõrval	возле

kõver (-a)	кривой (ая, ое)
käe kott (-koti (on) käes	ручная сумка наступил (а, о)
kägu (käo)	кукушка
käi ma (-n, -a)	ходить
käpp (käpa)	лапа
kärmas	проворный (ая, ое)
käsi (käe)	рука
käsitööli ne (-se)	ремесленник
käs kima (-in, -kida)	приказать
kööginõud	кухонная посу- да
köögi vili (-vilja)	овощи
köök (köögi)	кухня
küla (-)	деревня
küla mees (-mehe)	крестьянин
külm (-a)	1) холод; 2) хо- лодно
külmu ma (-b, -da)	замерзать
külv (-i)	посев
külva ma (-n, -ta)	сеять
külvimasin (-a)	сеялка
kün dma (-nan, -da)	пахать
küps (-e)	зрелый (ая, ое)
küpseta ma (-n, -da)	испечь
küsi ma (-n, -da)	спросить
kütja (-)	кочегар
kü tma (-tan, -tta)	топить
küülik (-u)	кролик

küün (-i) сарай
 küün|al (-la) свеча

L

laager (laagri) лагерь
 labi|das (-da) заступ, лопата
 laevastik (-u) флот
 lagi (lae) потолок
 lahti открыт (а, о)
 lai (-a) широкий (ая, ое)
 laine (-) волна
 lais|k (-a) ленивец, лени-
 вый (ая, ое)
 lama|ma (-n, -da) лежать
 lammas (lamba) овца
 lamp (lambi) лампа
 laps (lapse) дитя
 latv (ladva) верхушка
 laud (= sae-
 laud) доска
 laudlina (-) скатерть
 laul (-u) песня
 lau|lma (-lan, -lda) петь
 laupäev (-a) суббота
 lehm (-a) корова
 lei|b (-va) хлеб
 lei|dma, (-an, -da) найти
 len|dama (-dan, -nata) летать
 lendur (-i) лётчик
 lennuk (-i) самолёт
 lennu|väli аэродром
 (-välja)
 libli|kas (-ka) бабочка
 liha (-) мясо
 lihunik (-u) мясник

lii|kuma (-gun, двигаться
 -kuda)

liit (liidu) союз
 lill (-e) цветок
 lilla (-) лиловый
 lille|kimp букет
 (-kimbu)
 lille|peenar клумба
 (-peenra)
 lille|pärg венок из цветов
 (-pärja)
 lin|d (-nu, -du) птица
 linn (-a) город
 lint (lindi) лента
 lipp (lipu) флаг
 liu|väli (-välja) каток
 loe vt. lugema читай
 looma|aed (-aia) зверинец
 loosung (-i) лозунг
 lootsik (u) лодка
 luik (luige) лебедь
 lumi (lume) снег
 lumimemm (-e) снеговая баба
 lund sajab снег идёт
 lusi|kas (-ka) ложка
 luura|ma (-n, -ta) высматривать
 lõbu (-) удовольствия,
 веселье
 lõbu|s (-sa) весёлый (ая, ое)
 lõi|kama (-kan, 1) резать;
 -gata) 2) жать
 lõikus (-e) жатва
 lõpeta|ma (-n, -da) кончить
 lõppema (-peb, кончиться
 -ppeda)
 lõuna (-) 1) обед; 2) юг
 lõunasse на юг

lõvi (-)	левь
läheb vt. mine-	идёт
ma	
lähedal	вблизи
lähene ma (-n, приближаться -da)	
läks — minevik sõnast	
minema	
löö k (löögi)	удар
lööklane =	ударник, -ница
lööktööline	
löö ma (-n, ударить lüüa)	
lühemaks	короче
lühike (-se)	короткий (ая, ое)
lüps ma (-an, -ta)	доить

М

ma (= mina)	я
maa (-)	земля
maailm (-a)	мир
maal er (-ri)	маляр
maal	в деревне
maantee (-)	столбовая до- рога; шоссе
madal (-a)	низкий (ая, ое)
madrus (-e)	матрос
maga ma (-n, спать -da)	
magus (-a)	сладкий (ая, ое)
ma ha kukkuma	упасть
maias (maia)	падкий
maipüha (-)	майский празд- ник
maitse ma (-n, пробовать на -da)	вкус
maja (-)	дом

maks ma	1) платить;
(-an, -ta)	2) стоить
mapp (mapi)	портфель
mari (marja)	ягода
mar ssima	маршировать
(sin, -ssida)	
maskeraad (-i)	маскарад
mausoleum (-i)	мавзолей
meeldi ma	нравиться
(-n, -da)	
mees (mehe)	мужчина
meid	нас
meie (=me)	мы
meie (oma)	наш
meile	нам
merel	на море
mere mees	моряк
(-mehe)	
mesi (mee)	мёд
mesi käpp (-käpa) = karu	
mesilane (-se)	пчела
mets (-a)	лес
metsloom (-a)	зверь
miks	почему
millal	когда
mille juurde	к чему
millega	чем
milline	какой (ая, ое)
mina = ma	я
minema (lähene, итти minna)	
minna = vt. minema, lähene	
minu	мой (моя, моё)
mis	что
missugu ne	какой (ая, ое)
(-se)	
mitu kätt	сколько рук
moodusta ma	образовать
(-n, -da)	
mulle	мне

muna (-)	яйцо
mune ma	нести яйца
(-b, -da)	
must (-a)	1) чёрный (ая, ое); 2) грязный (ая, ое)
muusika (-)	музыка
muu tma	изменять
(-dan, -ta)	
mõistatus (-e)	загадка
mõlemad	оба
mõni (mõne)	несколько
mõru	горький
mõõt (mõõdu)	мера, мерка
mänd (männi)	сосна
mäng (-u)	игра
mängi ma	играть
(-n, -da)	
mängu asi	игрушка
(-asja)	
märts (-i)	март
määgi ma	блеять
(-b, -da)	
mööbel	мебель
(mööbli)	
mööda	мимо
mööda tänavat	по улице
mürin	грохот
mürise ma	грохотать
(-b, -da)	

N

nael (-a)	гвоздь
naerma (nae- ran, naerda)	смеяться
nafta (-)	нефть
naine (naise)	жена; женщина
najal	опираясь на
nali (nalja)	шутка

nalja kas (-ka)	смешной, забавный
natuke	немножко
neid	их
neil	у них
neljapäev (-a)	четверг
nende sugula- sed	их родственники
ning = ja	и
niidumasin (-a)	косилка; жнейка
niipalju	столько
nimeta ma	называть
(-n, -da)	
nimi (nime)	имя
nina (=)	нос
nisu (=)	пшеница
noh	ну
nokk (noka)	клюв
noor (-e)	молодой (ая, ое)
(marju) no ppima	
(-pin, -ppida)	собирать (ягоды)
nuga (noa)	нож
nukk (nuku)	кукла
nurm (-e)	поле
nurk (nurga)	угол
nu tma (-tan, -tta)	плакать
nuus kama	сморкаться
(-kan, -ata)	
nõel (-a)	игла
nõnda	так
Nõukogude	Советский
Liit	Союз
nädal (-a)	неделя
nägema	видеть
(näen, näha)	
nägemiseni	до свидания
nägu (näo)	лицо

näe = vaata	смотри
näha vt.	видеть
nägema	
näi tama (-tan, -data)	показать
näitus (-e)	выставка
nälg (nälja)	голод
näo vt. nägu	
näu guma (-b, -guda)	мякать
nääri kink (-kingi)	новогодний подарок
nääripuu (-)	новогодняя ёлка
nääripäev (-a)	Новый Год
nüüd	теперь

O

odav (-a)	дешёвый (ая, ое)
oder (odra)	ячмень
ohvitser (-i)	офицер
oks (-a)	сук, ветка
oktoo ber (-bri)	октябрь
oktoobrilapsed	октябрята
oktoobripüha	октябрьский праздник
oma	свой (я, ё)
on	есть
onu (-)	дядя
orav (-a)	белка
osa võtma	участвовать
osavasti	ловко, умело
os kama (-kan, -ata)	уметь
ost ma (-an, -a)	куплю
(puu) otsa	на (дерево)
(puu) otsas	на (дереве)
otsi ma (-n, -da)	искать

P

paber (-i)	бумага
paberikorv (-i)	корзина для бумажек
pada (paja)	котёл
pagar (-i)	пекарь
paist ma (-ab, -a)	светить
paks (-u)	толстый (ая, ое)
palav (-a)	горячий (ая, ее)
palavasti	горячо, жарко
pälitu (-)	пальто
palju	много
pall (-i)	мяч
palu ma (-n, -da)	просить
pane ära	положи прочь
paneb ahju	кладёт в печку
paneb riidesse	одевает
pann (-i)	сковорода
paraad (-i)	парад
paranda ma (-n, -da)	исправить, починить
parašütist (-i)	парашютист
parem	лучше
paremini (kuidas?)	лучше
parem käsi	правая рука
parim (-a)	наилучший (ая, ее)
pasun (-a)	горн, труба
pea (-)	голова
peale	на
pealinn (-a)	столица
peatu ma (-n, -da)	остановиться
peatas (-e)	остановка
peenraha	мелкие деньги, мелочь

peet (peedi)	свёкла
pehme (-)	мягкий (ая, ое)
peks ma (-an, -ta)	молотить
peksumasin (-a)	молотилка
pere (-) =	
perekond	семья
pesa (-)	гнездо
pes ema (-en, -ta)	мыть
pidu (peo)	празднество
piim (-a)	молоко
piip (piibu)	трубка
pikk (pika)	длинный (ая, ое)
pikkamisi	медленно
pildiraamat (-u)	книга с картин-ками
pilet (-i)	билет
pilt (pildi)	картина
pilv (-e)	облако
pime	темно
pinal (-i)	пенал
pink (pingi)	скамейка
pintsel (pintsli)	кисть
pipar kook (-koogi)	пряник
pirn (-i)	груша
pisut	немного
pliiats (-i)	карандаш
pliiit (pliidi)	плита
ploom (-i)	слива
poeg (poja)	сын
poiss (poisi)	мальчик
poja poeg (-poja)	внук
pool (-e)	половина
(metsa) poole	к (лесу)
pool teist (-teise)	полтора

porgand (-i)	морковь
portree (-)	портрет
post (-i)	1) столб; 2) почта
postkast (-i)	почтовый ящик
post mark (-margi)	почтовая марка
pott (poti)	горшок
praak (prae)	жаркое
praetud	жареный (ая, ое)
pruun (-i)	коричневый (ая, ое)
puder (pudru)	каша
puhas (puhta)	чистый (ая, ое)
puhasta ma (-n, -da)	чистить
puh kama (-kan, -ata)	отдыхать
puhkepäev (-a)	выходной день
puhu ma (-b, -da)	дуть, трубить
puna ne (-se)	красный (ая, ое)
punavoor (-i)	красный обоз
puneta ma (-n, -da)	краснеть
purk (purgi)	банка
puu (-)	дерево
puudu ma (-n, -da)	отсутствовать
puutu ma (-n, -da)	коснуться
puur (-i)	клетка
puu vili (-vilja)	фрукты
põgene ma (-n, -da)	бежать, обра- титься в бег-ство
põhi (põhja)	1) север; 2) дно
põld (põllu)	пашня, поле

põle ma (-b, -da)	гореть
põleta ma (-n, -da)	жесть
põlevkivi (-)	горючий сланец
põll (-e)	передник, фар- тук
põllutöö (-)	полевая работа
põrand (-a)	пол
põõsas (põõsa)	куст
päev (-a)	день
päeval	днём
pähe	на голову, на- изусть
pähkel (pähkli)	орех
päike (-se)	солнце
pärast	после
pärg (pärja)	венчик
pääsuke (-se)	ласточка
püha (-)	праздник
pühapäev (-a)	воскресенье
pühitse ma (-n, -da)	праздновать
pühi puhtaks	вычисти
püsti tõusma	встать
püksid	брюки
püss	ружьё
püüab kalu (kinni) püüdma	ловит рыбу поймать

R

raamat (-u)	книга
raamatukogu (-)	библиотека
(leiva) raasuke (-se)	крошка
raha (-)	деньги
rahu (-)	мир, спокой- ствие
rahulikult	спокойно

rahvalaul (-u)	народная песня
rahvas (rahva)	народ
raiu ma (-n, -da)	рубить
rakenda ma (-n, -da)	запрягать
raputa ma (-n, -da)	трясти
raud (raua)	железо
ratas (ratta)	колесо
reba ne (-se)	лисица
reas vt. rida	в ряду
reede (-)	пятница
rehi	рига
rida (rea)	ряд
riided	одежда
riidesse	одевать
panema	
riietu ma (-n, -da)	одеваться
riik (riigi)	государство
riiul (-i)	полка
rikas (rikka)	богатый (ая, ое)
rind (rinna)	грудь
ringi	кругом
rinnas vt. rind	на груди
rinne (rinde)	фронт
riippuma (ripun, rip- puda)	висеть
riputa ma (-n, -da)	повесить
roheli ne (-se)	зелёный (ая, ое)
rohi (rohu)	трава; лекар- ство
rong (-i)	поезд
rong käik (-käigu)	демонстрация

roni ma (-n, -da)	взлезать
roos (-i)	роза
rukis (rukki)	рожь
rumal (-a)	глупый (ая, ое)
rutem	скорее
ruttu	скоро
rõõm (-u)	радость
rõõm us (-sa)	радостный (ая, ое)
rõõmsalt	радостно
rätsep (-a)	портной
rõh kima (-ib, -kida)	хрюкать

S

saal (-i)	зал
saama (saan, saada)	получить
saabas (saapa)	сапог
saabu ma (-n, -da)	наступить
saatma (saa-dan, saata)	посылать
saba (-)	хвост
sageli = tihti	часто
sai (saia)	булка
sajad (vt. sada)	сотни
salat (-i)	салат
sall (-i)	шаль
salk (salga)	отряд
sammu ma (-n, -da)	шагать
saun (-a)	баня
saunamees = saunik	бобыль
seal	там
sealiha (-)	свинина
see (selle)	это
seelik (-u)	юбка

seeme (seemne)	семя
seen (-e)	гриб
sees	внутри
sein (-a)	стена
seinal	на стене
seina leht (-lehe)	стенгазета
seis ma (-an, -ta)	стоять
seitsme s (-nda)	седьмой (ая, ое)
selg (selja)	спина
selga panema	надевать
selge	1) ясный (ая, ое); 2) ясно
selgesti	ясно
sellepärast	потому
seltsi mees (-mehe)	товарищ
seltsis	вместе
sepp (sepa)	кузнец
septem ber (-bri)	сентябрь
sibul (-a)	лук
side (-me)	связь
sidekontor (-i)	контора связи
sigä (sea)	свинья
sigala (-)	свинарник
siia	сюда
siin	здесь
siis	тогда
sile (-da)	гладкий (ая, ое)
silm (-a)	глаз
sina	ты
sinilill (-e)	голубая пере-леска
sini ne (-se)	синий (ая, ее)
sink (singi)	окорок

sirge (-)	прямой (ая, ое)
sirp (sirbi)	серп
sisalik (-u)	ящерица
(maja) sisse	в (дом)
sitke (-)	вязкий (ая, ое)
soe (sooja)	тёплый (ая, ое)
sohva (-)	диван
soojalt	горячо
sool (-a)	соль
soolane (-se)	солёный (ая, ое)
soolatoos (-i)	солянка
(on) surnud	умер (ла, ло)
sõber (sõbra)	друг
sõda (sõja)	война
sõdur (-i)	солдат
sõida	поезжай
sõit (sõidu)	езда
sõrm (-e)	палец
sõtku ma	месить
(-n, -da)	
sähke	на! возьмите
sära ma (-b, -da)	блестеть
särk (särgi)	рубашка
sööginõud	посуда
sööma (söön, süüa)	есть, кушать
sügis (-e)	осень
sügisel	осенью
sünnib	происходит
süüa vt. sööma	
süü tama (-tan, -data)	зажигать

Т

ta (= tema)	он (она, оно)
taevas (taeva)	небо
taga	за

taga ajama	гоняться
tagasi	назад
taguma (taon, taguda)	ковать
(ukse) taha	за (дверь)
tahvel (tahvli)	доска
tah tma (-an, -ta)	хотеть
taigen	тесто
(taigna)	
tal	у него, у неё
taldrik	тарелка
talu poeg (-poja)	крестьянин
talv (-e)	зима
taivel	зимою
tamm (-e)	дуб
tank (-i)	танк
tankist (-i)	танкист
tapma (tapan, tappa)	убить
tarvis	нужно
tark (targa)	умный (ая, ое)
tasa	тихо
tasku (-)	карман
tasku rätt (-rätti)	носовой платок
tast = temast	о нём
tass (-i)	чашка
teater (teatri)	театр
teeni ma (-n, -da)	служить
tee (-)	дорога
tee (-)	чай
teekann (-u)	чайник
teemasin (-a)	самовар
teda	его, её
tegema (teen, teha)	делать
tegu (teo)	дело
on tehtud	сделано

teid	вас
teine (teise)	другой (ая, ое); второй
teises käes	в другой руке
teisipäev	вторник
terav	острый (ая, ое)
tere	здравствуй
tereta ma (-n, -da)	здороваться
terve (-)	1) здоровый; 2) целый
tervita ma (-n, -da)	приветство- вать
tibu (-)	цыплёнок
tiha ne (-se)	синица
tiib (tiiva)	крыло
tiiger (tiigri)	тигр
tiku toos (-toosi)	спичечная ко- робка
tindi pott (-poti)	чернильница
tint (tindi)	чернила
tisler (-i)	столяр
tolm (-u)	пыль
tomat (-i)	томат
tool (-i)	стул
tooma (toon, tuua)	принести
toone kurg (-kure)	аист
tore (-da)	роскошный (ая, ое)
tramm (-i)	трамвай
trepp (trepi)	лестница
tribüün (-i)	трибуна
trumm (-i)	барабан
tuba (toa)	комната
tubli (poiss)	бравый, слав- ный

tugev (-a)	сильный (ая, ое)
tulema (-len, -lla)	притти
tule tikk (-tiku)	спичка
tuli (tule)	огонь
tuli (minevik sõnast tulema)	пришёл (ла, ло)
tulista ma (-n, -da)	стрелять
tund (tunni)	час
tunnis	на уроке
tungi ma (-n, -da)	ворваться
turg (turu)	рынок
tuul (-e)	ветер
tuula ma (-n, -ta)	веять
tõm bama (-ban, -mata)	тянуть
tõrv (-a)	смола
tõrva ma (-n, -ta)	смолить
tõsiselt	серьёзно
tõst ma (-an, -a)	поднять
tõus ma (-en, -ta)	восходить
üles tõusma	вставать
tädi (-)	тётя
täht (tähe)	звезда
täis (täie)	полный (ая, ое); полон (на, но)
täitsa	совсем
täna	сегодня
tänan	благодарю
tänav (-a)	улица
tänu (-)	благодарность
täpp (täpi)	точка
töö (-)	работа
töö koda (-koja)	мастерская

tööle	на работу
tööli ne (-se)	рабочий
tööpäev (-a)	рабочий день
töö rahvas (-rahva)	трудоу народ, трудящиеся
tööstus (-e)	промышлен- ность
töötaja (-)	работник
tööta ma (-n, -da)	работать
tüdruk (-u)	девочка
tühi (tühja)	пустой (ая, ое)
tükk (tüki)	кусок
tütar (tütre)	дочь

U

uinu ma (-n, -da)	заснуть
uisk (uisu)	конёк
uisud	коньки
uisuta ma (-n, -da)	кататься на коньках
uju ma (-n, -da)	плавать
uks (ukse)	дверь
uni (une)	сон
uni ne (-se)	сонный (ая, ое)
ustavalt	преданно
uued	новые
uus (uue)	новый (ая, ое)

V

vaba (-)	свободный (ая, ое)
vaa tama (-tan, смотреть -data)	
vaenla ne (-se)	враг
vagu (vao)	борозда
vagun (-i)	вагон

vahe aeg (-aja)	промежуток
(suve) vahe aeg	каникулы
(-aja)	
vahel	между
vaher (vahtra)	клён
vaheta ma (-n, -da)	переменять, об- меняться
vahe tund	перемена
(-tunni)	
vahva (vahva)	храбрый (ая, ое)
vaid	а
vaik ne (-se)	тихий (ая, ое)
vaikselt	тихо
vala ma (-n, -da)	лить
valge (-)	белый (ая, ое)
vali ma (-n, -da)	выбирать
valjusti	громко
valmi ma (-b, -da) (vili)	зреть
valmis	готовый (ая, ое); готов (а, о)
valmisriiete- kauplus	магазин гото- вого платья
valmista ma (-n, -da)	готовить
valus	больно
valvepostil	на посту
vana (-)	старый (ая, ое)
vanaema (-)	бабушка
vanaisa (-)	дедушка
vanasõna (-)	пословица
vanemad	родители
vanker (vankri)	телега
vara	рано
varas (varga)	вор
varbla ne (-se)	воробей
vares (-e)	ворона
varn (-a)	вешалка

varsti	скоро
vasak (-u)	левый (ая, ое)
vasar (-a)	молоток
vasta ma (-n, -ta)	отвечать
vastu (vaenlase)	против (врага)
vastu võtma	принимать
vedama (vean, vedada)	везти
vedur (-i)	паровоз
veebruuar (-i)	февраль
veel	ещё
veerand (-i)	четверть
vees	в воде
vend (venna)	брат
venela ne (-se)	русский
veoauto (-)	грузовик
vesi (vee)	вода
veski (-)	мельница
vest (-i)	жилет
vestlus (-e)	разговор
vette	в воду
vihik (-u)	тетрадь
vihm (-a)	дождь
viil ma (-n, -a)	нести
viib	несёт
viie s (-nda)	пятый (ая, ое)
viisakalt	вежливо
vikerkkaar (-e)	радуга
vili (vilja)	зерновой хлеб
virk (virga)	усердный (ая, ое)
vis kama (-kan, -ata)	бросить
voodi (-)	кровать
voola ma (-b, -ta)	течь
voor (-i)	обоз
vorst (-i)	колбаса
või (-)	масло

või	или
võidu kas (-ka)	победоносный (ая, ое)
võidupäev (-a)	день победы
võil leib (-leiva)	хлеб с маслом
võim (-u)	власть
võimas (võimsa)	могучий (ая, ее); мощный (ая, ое)
(ma) võin	я могу
võim lema (-len, -elda)	делать гимна- стику
võistlus (-e)	борьба
võit (võidu)	победа
võit lema (-tlen, -delda)	бороться
võit ma (-dan, -ta)	победить
võitmatu (-)	непобедимый (ая, ое)
võpata ma (-n, -da)	дрогнуть
võrdlus (-e)	сравнение
võrk (võrgu)	сеть
võta	возьми
väga	очень
vähe	мало
vähk (vähi)	рак
väike (-se)	маленький (ая, ое)
välja	вон
väljak (-u)	площадь
väljakutse (-)	вызов
välja pist ma (-an, -a)	высунуть
välju ma (-n, -da)	выйти
värske (-)	свежий (ая, ее)
värvili ne (-se)	цветной (ая, ое)
värvi ma (-n, -da)	красить

Õ

õde (õe)	сестра
õhk (õhu)	воздух
õhtu (-)	вечер
õieti	правильно
õitse ma (-b, -da)	цвести
õm blema (-blen, -melda)	шить
õng (-e)	удочка
õng itse ma (-n, -da)	удить
õnnelik (-u)	счастливый (ая, ое)
õpetaja (-)	учитель
õpeta ma (-n, -da)	учить
õpila ne (-se)	школьник
õppima (õpin, õppida)	учиться
õu (-e)	двор
õues	на дворе
õun (-a)	яблоко

Ä

ämbber (ämbri)	ведро
ära	прочь

är kama (-kan, проснуться -gata)	
(jõe) ääres	у (реки)

Ö

öö	ночь
ööpäev	сутки
öösel	ночью

U

ühe korraga	разом
üheksa	девять
üheskoos	вместе
üks (ühe)	один (одна, одно)
(ta on) üksi	(он) один, (она) одна
ülal	наверху
üle	через
üleeile	позавчера
ülehomme	послезавтра
ümber	вокруг
üsna	совсем
üttelema (ütlen, öelda)	сказать

Sisukord.

	Lk.
1. Jälle koolis	3
2. Aktus	5
3. Tunnis	7
4. Ma süütan lambi	9
5. Pioneerid lähevad paraadile	11
6. Merel	14
7. Vedur ja rong	17
8. Kana ja kümme tibu	19
9. Tõnu ja Salme õngitsevad	21
10. Ratsasõit	23
11. Metsas	26
12. Linnud lendavad ära	28
13. Suvised põllutööd	31
14. Sukad ja kingad	34
15. Sügisel aias	36
16. Mis mul on?	39
17. Mis mul veel on?	41
18. Vahetame riideid!	43
19. Saba ja nokk	44
20. Hommikul I	46
21. Hommikul II	48
22. Sõbrad lendavad Tallinnast Moskvasse	51
23. Suure Oktoobrirevolutsiooni aastapäev Tallinnas	54
24. Saluut	58
25. Vanaisa ja pojapoeg	60
26. Töökoda	62
27. Käsitöölised	64
28. Talv I	67
29. Talv II	68
30. Meie juhid	70
31. Nääriõhtu	72
32. Uus aasta	75
33. Oma kätega	78
34. Lumimemm	80
35. Arno Orav ei istunud	82
36. Tikk, takk	85
37. Nõukogude armee	86
38. Valmisriiete-kaupluses	88
39. Aeg	90
40. Sinu töö on koolis	91

41. Luik, haug ja vähk	93
42. Loomaaed	95
43. Niina katab lauda	98
44. Vestlus	100
45. Talvel	101
46. Lööklased aitasid	103
47. Kevad kolhoosis	105
48. Kevad	109
49. Kevadel aias	112
50. Vara hommikul	113
51. Vikerkaar	116
52. Jalutamas	117
53. Kõige parem aasta-aeg	119
54. Mis me oskame teha?	121
55. Klassi seinaleht	123
56. Olgu tervitatud esimene mai!	125
57. Kalender	126
58. Seltsimees Tamm	129
59. Ilus tegu	130
60. Suure võidu päeval	132
61. Laul kodumaast	135
62. Nõukogude Liit ja Nõukogude Eesti	136

Täiendavaks lugemiseks.

1. Tubli koer I	138
2. Tubli koer II	139
3. Kass ja hiir I, II	140
4. Kass ja hiir III, IV	141
5. Kass ja hiir V, VI	142
6. Vend ja õde mängivad	143
7. Kooli õues	143
8. Koerast, kes ei osanud haukuda I, II	144
9. Koerast, kes ei osanud haukuda III, IV	146
10. Kolm karu I	147
11. Kolm karu II	148
12. Kolm karu III	149
13. Rebane ja rebase saba	150
14. Väike pruun kana I, II	151
15. Väike pruun kana III, IV	152
16. Tankist Peeter ja tema koer	153
17. Meie kodumaa	156
Igapäevased kõnelused	157
Pilte jutustamiseks	163
Краткие сведения из эстонской грамматики	169
Постатейный словарь	177
Алфавитный словарь	190

Vastutav toimetaja M. Seledets.

Kaanejoonise valmistanud
A. Koemets.

Keeleline toimetaja M. Arro.
Tehniline toimetaja A. Sepp.

Ladumisele antud 22. IV 1950.

Trükkimisele antud 2. VI 1950.

Trükiarv 4000. Paber 60×92, 1/16.

Trükipoognaid 13,25. Arvutuspoog-

naid 14,07. MB-03800. Trükikoda

„Kommunist“, Tallinn, Pikk tän. 2.

Tellimise nr. 1991.

Rbl. 3.80.

М. Нурмик. Учебник эстонского языка II

Rbl. 3.80

A-1851

TÜ RAAMATUKOGU
1 0300 00454181 1